RG 85 Shalom Schwarzbard Papers
(Tcherikower Archive)

Clippings - about Shalom Schwarzbard undated, 1926-1937, 1948-1958 Folder 908

[1948]

72462

יחזקאל קאַרנהענדלער

שלום שווארצבארד

אין חודש מערץ איז געווארן צען יאר אז אין ווייטן יאהאנעסבורג איז אין שליחות פון דער יידישער ענציקלאפעדיע, פלוצים געשטארבן שלום שווארצבארד.

באקאנט האב איך זיך מיט אים אין פאריז אין יאר 1924. און פון צייט צו צייט זיך מיט אים געטראפן אויף ענגערע פארזאמלונגען פון א באקאנטער פאריזער געזעלשאפט.

שלום שווארצבארד איז געווען א מאן פון מיטעלן וווקס, א בלאנדער, מיט א גוטמוטיק פנים, וואס האט כמעט שטענדיק לייכט געשמייכלט צו איטלעכן, פון צופרידנהייט צו זען פריינט און בכלל מענטשן, וואס האבן אן אינטערעס פאר ערנסטע פראבלעמען פון אונזער לעבן.

ער פלעגט ווייניק רעדן. דאס רוב געהארכט די רעדנער, נאר קוים פלעגט ער אליין נעמען א ווארט אויף די פארזאמלונגען, פלעגט ער, אנהויבנדיק גאנץ געלאסן, זייער גיך אריינפאלן אין א ליידנשאפטלעכן און העכערן טאן, און פארענדיקן ממש מיט א דראמאטישער נאטע; ער איז געווען זייער אימפולסיוו, און אויב אים פלעגט זיך אויסדוכטן אז עס ווערט געמאכט א פעלער, אדער אז עפעס ווערט געטאן נישט ווי עס באדארף צו זיין, פלעגט ער נישט קענען וועגן דער זאך רעדן רואיק.

וועגן שווארצבארדס גרייטן זיך צום אטענטאט אויף פעטלורען, האט כמעט קיינער נישט געוווסט. איינצלנע, גאנץ נאענטע פריינט, פאר וועלכע ער פלעגט לאזן פאלן א פאר ווערטער, א שטיקל אנצוהערעניש אויף פעטליורעס חשבון, האבן קענענדיק שווארצבארדס כאראקטער, זיין טיפע, איינגעבוירענע גוטסקייט, אויף קיין פאל אים נישט חושד געווען אין דער מעגלעכקייט פון דורכפירן אזא אטענטאט. דערפאר טאקע, ווען עס איז באקאנט געווארן די ידיעה וועגן דערשיסן פעטלורען, זענען די אנטסטע פריינט זיינע, מער ווי איטלכער אנדערער, געווען געוואלדיק איבעראשט. עס האט זיך אויף קיין פאל נישט געלייגט אויפן הארץ, אז דער דאזיקער ליבער, גוטער שלום שווארצבארד, זאל האבן געקאנט ביי זיך פויפן דאס דערהרגענען א מענטשן.

אום צו רעאליזירן דעם אטענטאט און אים דורכצופירן אזוי ווי שלום שווארצבארד האט אים דורכגעפירט, האט מען געמוזט פארמאגן א גאר גרויסן אינערלעכן ווילן; ווי מיר ווייסן עס איצט, האט ער זיך געגרייט דערצו חדשים לאנג; האט געהאט אויסצושטיין א שווערע מלחמה מיט זיך אליין, אום צו קענען מיט זיך גופא פערטיק ווערן, דערנאך דאס גרייטן דעם אטענטאט און דאס רעאליזירן אים מיט דער סאמער גרעסטער אויסגעהאלטנקייט און ווירדע. שווארצבארד האט מיט זיין אקט באוויזן ווי ווייט ריף ער איז געווען פאר דער מיסיע וועלכע ער האט אויף זיך גענומען.

ווי מערקווירדיק דאס זאל נישט קלינגען, מוז איך אבער דערציילן, אז אין דעם זעלבן שלום שווארצבארד, דעם העלד, וואס האט אריסגעוויזן אזויפיל גייסטיקע גבורה, האט גלייכצייטיק געלעבט א נשמה פון א נאיוו קינד. זאל מיר דערלויבט זיין צו דערציילן:

דאס איז געווען גלייך נאך שווארבארדס פראצעס; אויף דעם צווייטן צו דריטן טאג נאך זיין באפרייונג, באקום איך פון אים א בריוו (א פנעמאטיק) צו קומען אים זען. „עס איז זייער אן אייליקער ענין" האב איך געלייענט אין זיין בריוול; עס האט זיך דאן געהאנדלט אט אין וואס:

גלייך נאך דער באפרייונג זיינער, האט דער „פאריזער היינט" און נאך אייניקע יידישע צייטונגען, דערונטער אויך א גרויסע יידישע צייטונג פון ניו-יארק, מיר דוכט זיך אז דאס איז געווען דער „מארגן זשורנאל" (אויף זיכער געדענק איך נישט) אפגעקויפט ביי שווארצבארדן זיינע זכרונות וועלכע ער האט אנגעשריבן אין טורמע: די צייטונגען האבן געלאט וואס גיכער באקומען דעם מאנוסקריפט; ד ענין איז אבער נישט געווען אזוי פשוט, די זכרונות, אזוי ווי שווארצבארד האט ... ווייט נישט

(זכרונות)

געווען גרייט צום דרוק; דאס איז געווען אן אנגעווארפענער מאטעריאל, וואס האט געפאדערט א גרויסע ארבעט: רייניקונג, סטיליסטישע אויסבעסערונגען, א. נ. א. נ.

נאך די אלע איבערגעלעבטע אויפרעגונגען, און גאנץ באזונדער, נאך די אויפרעגונגען בעתן פראצעס גופא, און פון דער באפרייונג, האט זיך שווארצבארד געפינען אין אזא נערווען צושטאנד, אז ער איז נישט אימשטאנד געווען זיך צו נעמען צו דער דאזיקער ארבעט, דערצו נאך האט שווארצבארד פארמאגט א זייער נישט לייענבארע האנטשריפט, און אין געשאפענער און נערוועזער שטימונג אין וועלכער ער האט זיך געפינען, איז ער אליין נישט געווען בכוח צו לייענען, זיין אייגענע האנטשריפט, און ווייל די צייטונגען האבן געוואלט באקומען וואס גיכער דעם מאטעריאל, האט מען געמוזט האבן א מענטש! וואס זאל באארבעטן שווארצבארדס זכרונות; דאס איז געווען דער זין פון שווארצבארדס בריוול וועגן קומען אים זען; איך און דער באקאנטער פאריזער זשורנאליסט הערש פענסטער האבן טאקע א געוויסע צייט זיך פארנומען מיט באארבעטן די מעמוארן.

דערהאלטנדיק שלום שווארצבארדס בריוול, בין איך געקומען אים זען; כ'האב אים געטראפן אן אומגעדולדיקן, און זייער נערוועזן. ער האט נישט געקענט איינשטיין אויף קיין ארט, געשפאנט איבערן צימער, גערעדט היים וועגן די איבערגעלעבטע טעג, דערציילט פארשידענע איינצלהייטן וועגן די עדות און וועגן די ריכטער.

די שטוב ווו שווארצבארד איז איינגעשטאנען, איז ממש געווען פארפלייצט מיט יידישע צייטונגען פון גאר דער וועלט וואס האבן געשריבן וועגן גאנג פון פראצעס; שווארצבארד האט זיך געפרייט ווי א קינד, צו זען אז די יידישע וועלט איז מיט אים, אז מען פארשטייט און מען שאצט אפ זיין האנדלונג. ער ווייזט מיר פארשידענע צייטונגען, ארטיקלען פון אנגעזעענע יידישע פערזענלעכקייטן, און פלוצים טראגט ער מיר צו א ניו יארקער צייטונג, די זעלבע וואס האט אפגעדרוקט זיינע מעמוארן, און ווייזט מיר דארט זיינס אן אייגענע אפגעדרוקטע פאעמע, א גרויסע באלאדע, געשריבן און ארויסגעשמוקלטע פון דער טורמע. איך הויב אן לייענען און דערזע אז אין דער סאמע מיט פון דער פאעמע, זענען פיר פערזן נישט געדרוקט, נאר עס איז געבראכט געווארן א פאטאגראפישע האנטשריפט. מיט א באמערקונג פון דער רעדאקציע אז „מיר ברענגען דא פאר אונזערע לייענער די פאטאגראפיע פון שלום שווארצבארדס האנטשריפט"

שווארצבארדס האנטשריפט האב איך גוט געקענט, און ווי איך האב שוין דערציילט איז זי געווען זייער נישט לייענבאר, ממש א קינדערשע, און דא, אין דער צייטונג האב איך דערזען א שיינע פרעכטיקע האנטשריפט, וואס איז צוגעטראגן געווארן דעם לייענער אלס די האנטשריפט פון שווארצבארדן.

— שלום, — ווענד איך מיך צו אים אן אנטשטוינטער, — דאס איז דאך נישט אייער האנטשריפט!

— ששש... זאגט נישט אויס, — און ער רוימט מיר איין אין אויער, — איך וויל נישט מען זאל עס וויסן. דאס איז טשארלי'ס האנטשריפט, — און ער פארויטלט זיך ווי א קינד.

ביז היינט צו טאג זע איך פאר מיר שווארצבארדן א פארויטלטן, און איך קען נישט טראכטן וועגן שווארצבארדן דעם העלד וואס האט אזוי מוטיק דורכגעפירט דאס באשטראפן פון דעם פארברעכער פעטליורא, און דעם זעלבן שלום שווארצבארד, וואס שעמט זיך מיט זיין נישט רייפער האנטשריפט וואס רופט ארויס דאס רויטלען זיך פון זיין פנים.

שלום שווארצבארד איז אריין אין אונזער געשיכטע אלס איינער פון די שענטסטע קינדער פון אונזער פאלק, אבער ער גופא אין זיין נשמה, איז ביי זיין גאנצער רייפקייט, פארבליבן א שעמעוודיק קינד.

אזוי האב איך אים געזען, און אזוי איז ער פארבליבן אין מיין זכרון.

ליטעראַרישע מסיבה ביי פריינט וואַנמאַן

פאַרגאַנגענעם זונטיק איז אין דער פּריוואַטער וווינונג פון פריינט י. וואַנמאַן פאַרגעקומען אַ צונויפטרעף פון דיכטער און שרייבער, בעת וועלכן פרוי רחל מינץ האָט פאַרגעלייענט עטלעכע פון אירע ניי-געשאַפענע פּאָעמעס אויף ביבלישע טעמעס.

עטלעכע פון זיי, ווי משהס תפילה, דבורה, רחב הזונה און אַנדערע האָבן געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק.

עטלעכע אַנוועזנדע האָבן גענומען דאָס וואָרט און עס האָט זיך אַנטוויקלט אַן אינטימע דיסקוסיע אַרום די פאַרגעלעזענע שאַפונגען און בכלל וועגן ביבלישע טעמעס אין דער יידישער און אַלגעמיינער ליטעראַטור.

דער אויפטו פון אַזעלכע פאַמיליאַרע ליטעראַרישע מסיבות איז אפשר בכלל נישט קיין שלעכטער און דאַרף נאָכגעפאָלגט ווערן.

געגאסיד (פעלקערמארד)

דרינגענדיקער אינטערנאצ. פראבלעם

די פליכט פון דער אינטערנאציאנאלער פעלקער־ארגאניזאציע צו פארהיטן פון נייע מאסן־שחיטות

פון ד״ר נחמיה ראבינסאן

(מיטגליד פון פאליטישן דעפארטאמענט פון יידישן וועלט־קאנגרעס)

א סך איז גערעדט און געשריבן געווארן וועגן „געגאסיר״. דאס דאזיקע ווארט איז געווארן באזונדערס אפט באנוצט בעת דעם נירנבערגער פראצעס, אין שייכות מיט די אנקלאגעס וועגן מאסן אויסראטונג פון יידן אין אייראפע. ערשט נישט לאנג איז דער באגריף פון געגאסיר אויפגעשוואומען בעת דעם קאנפליקט צווישן פאקיסטאן און אינדיע, ביי די פאריינטע פעלקער. אויך דער יידישער וועלט קאנגרעס האט אין זיין מעמאראנדום צו די פאריינטע פעלקער וועגן פאגראמען אויף יידן אין די אראבישע לענדער באצייכט די דאזיקע מעשים אלס אקטן פון געגאסיר.

די גענעראל־פארזאמלונג פון די פאריינטע פעלקער האט אויף איר זיצונג פון 11־טן דעצעמבער 1946 באצייכנט געגאסיר אלס „דאס בארויבן גאנצע מעטשלעכע גרופן פון זייער רעכט אויף עקזיסטענץ״, פולשטענדיקע אדער טיילווייזע אויסראטונג פון רעליגיעזע, ראסן, אדער אנדערע גרופן.

אין דעם פראצעס פון פארמולירן אן אינטערנאציאנאלן אפמאך בנוגע געגאסיר איז דער דאזיקער באגריף אויסגעברייטערט געווארן אין דעם זין, אז עס זאל אריינגענומען אלערליי בכיוון — צוגעטראכטע אקטן, וועלכע קאנען דירעקט, אדער אין אן אנגעזאמלטער ווירקונג, דערפירן צו דער פארניכטונג פון גאנצע מענטשלעכע גרופן, אדער שטערן און פארהאלטן זייער אנטוויקלונג. אין דעם באגריף זענען אויך אריינגענומען געווארן אפילו צוגרייטונגען צו אזעלכע מעשים, וואס זענען מסוגל צו ברענגען די זעלבע רעזולטאטן.

אויף אזא אופן קאנען מיר איצט אונטערשיידן צווישן געגאסיד, אין פשוטן זין פון ווארט, אלס א פארברעכרישן אקט, וואס איז געצילט צו פארניכטן אין גאנצן אדער טייל־ווייז מענטשלעכע גרופן, און געגאסיד אין ברייטן זין, וואס נעמט אויך אריין טאטן, וועלכע באצוועקן צו בארויבן גאנצע שטאמען פון זייער מאטעריעלער און קולטורעלער באזע, וואס איז נויטיק פאר זייער נארמאלער עקזיסטענץ. ווי אויך כלערליי פרוון צו דערגרייכן די זעלבע צוועקן.

געגאסיד איז א ניי ווארט, אבער די מעשים זיינען אלט, ווי די געשיכטע פון דער מענטשהייט. פארניכטונגס־מלחמות און אויסראטונגען פון פארשקלאפטע פעלקער זיינען שפרעכנד געריכט, וועלכע זאלן זיך פארנעמען מיט פאלן פון מאסן־מארדן. דאס איז הויפטזעכלעך א רעזולטאט פון דעם, וואס בין איצט עקזיסטירט נישט קיין אינטערנאציאנאלער קרימינעלער קאדעקס און קיין אינטערנאציאנאלע קרימינעלע יוריסדיקציע, חוץ איז אזוינע פאלן ווי אקטן פון פיראטן, שקלאפעריי און האנדל מיט נארקאטישע מיטלען.

דער ערשטער פרוו איינצופירן אזא מין אינטערנאציאנאלע פארנטווארטלעכקייט, ווען א מלוכה האט מאסנווייז אויסגעקוילעט אירע אייגענע בירגער, איז געמאכט געווארן נאך דער ערשטער וועלט־מלחמה, אין שייכות מיט די הריגות אויף די ארמענער אין טערקיי. דער דאזיקער פרוו האט זיך נישט איינגעגעבן, ווייל די אליאירטע האבן נישט געקאנט צווינגען טערקיי צו דאטיפיצירן דעם אפמאך פון סעווער. בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה האבן די אליאירטע מערערע מאל פארזיכערט, אז די אויסראטונג פון פארפאלגטע גרופן, אריינגערעכנט די יידישע ישובים אין אייראפע, וועט נישט בלייבן אומבאשטראפט. די דאזיקע פארזיכערונג איז אריינגענומען געווארן אין א סך אינטערנאציאנאלע אפמאכן, ווי למשל אין דער פאר־שטענדיקונג צווישן די פאריינטע שטאטן, ענגלאנד, סאוועט־רוסלאנד און פראנקרייך בנוגע דער שטראף פאר קריגס־פארברעכער פון די אקס־לענדער, און אין דעם סטאטוט פארן אינטערנאציאנאלן טריבונאל, וואס איז א טייל פון דער אויבן־דערמאנטער פארשטענדיקונג.

בעת דער אלגעמיינער סעסיע פון די פאר־איינטע פעלקער אין יאר 1946, האבן די פארשטייער פון קובע, אינדיע און פאנאמע אריינגעטראגן א פראיעקט פון א רעזאלוציע, וועלכע לייגט פאר דעם ראט פאר עקאנאמישע און סאציאלע ענינים אויסצופארשן די פראגע פון געגאסיד און צושטעלן א באריכט צו דער אלגעמיינער פארזאמלונג פון „אנו״ וועגן דער מעגלעכקייט צו דערקלערן געגאסיד פאר אן „אינטערנאציאנאלן פארברעכן״.

נאך א דעבאטע אין דער 6־טער יורידישער קאמיסיע און לויט איר פארשלאג, האט די גענעראל־פארזאמלונג פון „אנו״, דעם 11־טן דעצעמבער 1946, איינשטימיק אנגענומען א רעזאלוציע, אז לויטן אינטערנאציאנאלן [illegible]

ד״ר רפאל מאהלע[illegible]

מיטוואך, דעם 31־טן מערץ קומט קיין פאריז דער באקאנטער יידישער היסטאריקער און קולטור־טוער חבר רפאל מאהלער.

אין הארבסט 1947 איז ער פארבעטן געווארן דורכן ירושלימער אוניווערזיטעט פון אמעריקע, ווו ער לעבט די לעצטע 10 יאר, אויף א ציקל פארטראגן איבער יידישער געשיכטע. ער האט צוערשט געהאט באזוכט פוילן און בעלגיע. איצט, פאר זיין צוריקקער אין אמעריקע מאכט חבר רפאל מאהלער א טור איבער א רייע אייראפעאישע לענדער אין שליחות פון אונזער פאריינינקטער באוועגונג. נאך פוילן און טשעכאסלאוואקיי, וועט ער פארבלייבן איין וואך אין

די יידישע פראנט־קעמפער און די קאמבאטאנטן־קארטע

דאס געזעץ פון 29־טן יאנואר 1948 וועגן דער קאמבאטאנטן־קארטע האט ארויסגערופן א גרויסן אינטערעס צווישן די געוועזענע פרייווי־ליקע יידישע פראנט־קעמפער.

בכדי ווי געהעריק אויפצוקלערן דאס געזעץ און געבן ברייטערע איינפארמאציעס זיינע מיטגלידער, האט דער פארבאנד פון די יידישע פראנט־קעמפער באשלאסן צו רופן ראיאן־פאר זאמלונגען אין אלע אראנדיסמאנען פון פאריז, אין פארלויף פון חודש מערץ.

די ערשטע דריי פארזאמלונגען קומען פאר: אין 4־טן אראנדיסמאן, 1 רי דע ריוואלי, פריי־טיק דעם 5־טן מערץ, 9 אוונט.

אין מאנטרוי, אין קאפע, 204, רי דע פארי, מיטוואך דעם 10־טן, און אין 18־טן אראנדיס־מאן, 7 רי דע טרעטען, דאנערשטיק דעם 11־טן מערץ.

אויף די פארזאמלונגען וועלן אויסגעוויילט ווערן לאקאלע קאמיטעטן, וועלכע וועלן דארפן צוזאמענשטעלן די דאסיעס פאר דער קאמבאטאנטן־קארטע.

אלע געוו. פריוויליקע פראנט־קעמפער זענען איינגעלאדן, צו באזוכן מאסנהאפט די דאזיקע וויכטיקע פארזאמלונגען.

דער קאמיטעט

דאס יידנטום אי[illegible]

פאר דעם ישו[illegible]

דאס גאנצע יידישע פאר[illegible]

גרויסער מא[illegible]

אוטערן פארזיץ פון מ. יארבלום, פ[illegible]

איינגעארדנט דורך דער צ[illegible]

מיטוואך, דעם 31־טן מער[illegible]

ס׳ וועלן אר[illegible]

פראפ. ז. בראדעצקי, בער[illegible]

מיטגלידער פון דער עקזעקוטיו[illegible]

ד״ר משה סנה, ג. זשוכאוויצקי

איינטריטס־קארטן שוין צו באקומען אין דער [illegible]

און אין אלע ציוניסטישע פא[illegible]

אכטונג, שידלאווצער לאנדסלייט ! [illegible]

אויף

טראדיציאנעל[illegible]

וועלכער קומט פאר זונטיק, דעם 28־[illegible]

אין די גרויסע זאלן פון האס[illegible]

גרויסער ארקעסטער — פיל אטר[illegible]

לאנדסלייט פון קוטנע, לענטשי[illegible]

א באַגעגענשניט ווער אַלמנה פון נאַרמאַנדי

שלום שוואַרצבאַרד

ס'איז איצט געוואָרן 23 יאָר זינט שלום שוואַרצבאַרד האָט אין פּאַריז דערשאָסן דעם פירער פון די אוקראַיִנער פּאַגראָמשטשיקעס, פּעטליורא. — וואָס הינדערט שוואַרצבאַרד דערצעהלט איצט ווי אַזוי איהר מאַן האָט זיך געגרייט צו דער טאָט.

א בריף פון פאריז

פיל. שמולעוויטש

72463

עס איז געווארען 23 יאהר ווי אין א שעהנעם העלען טאג האבען אין דעם באריהמטען פאריזער „לאטייניישען קווארטאל" אפגעהילכט עטליכע רעוואלווער־שאסען, פון־וועלכע עס איז אין מיטען גאס אוועקגעפאלען א טויטער דער פירער פון די פּאַגראָמשטשיקעס אין אוקראינע סימאָן פּעטליורא. דאס האט דער אידישער זייגערמאכער שלום שוואַרצבאַרד דאן אויפגערודערט גאנץ פאריז, און גלייכצייטיג אויך די וועלט, מיט'ן דאזיגען העלדישען טאט, וואס איז געווען א נקמה־אקט פאר'ן אומשולדיג־פארגאסענעם אידישען בלוט, אין די אוקראַיִנישע שטעט און שטעטלעך. אין משך פון געצעהלטע מינוטען האט זיך דאן די דאזיגע געשיכטע פארשפרייט אין דער העכער פיר־מיליאָניגער פאריז, און טייזענטער נייגעריגע מענשען האבען גענומען שטראמען צום דאזיגען ארט. מען איז געקומען אנקוקען דעם אוראנישען איד מיט'ן נאמען שלום שוואַרצבאַרד, וואס האט אויף אזא אופן נקמה גענומען פאר'ן פארגאסענעם אידישען בלוט. עס איז געווען א טומעל, א רעש. די גאנצע שטאט איז מיש געגאנגען כאראאס.

צווישען דער מאסע מענשען, וואס איז געקומען צום ארט פון דער געשעהעניש, איז אויך געווען שוואַרצבאַרד'ס פרוי. זי איז אנגעקומען א פארצווייפעלטע, געוואלט עפעס רעדען מיט איהר מאן, בלויז געוואויר ווערען ווי אזוי דאס אלץ איז געשעהן, וואס האט איהם דערצו געטריבען, פארוואס האט ער דאס פאר איהר אויסבאהאלטען. די פאליציי־לייט האבען אבער די פארצווייפעלטע פרוי ניט צוגעלאזען צו איהר מאן, און פּעטליורא'ס אנהענגער האבען זי דאן געוואלט לינטשען. פאליציילייט האבען איהר דאן אוועקגעפירט אין א זייט און זי האט איהר מאן, שלום, בלויז געזעהן פון דערווייטענס, א צובלוטיגטען און צולאגענעם, מיט אויגען וואס האבען אויסגעדריקט שטאלץ און צופרידענקייט, וואס ער האט דערגרייכט זיין צ'יל.

דער אויטאמאביל איז אפגעפארען מיט שוואַרצבאַרד'ן. מען האט איהם אפגעפירט אין דער פאליציי, און איהם

FORWARD

A JEWISH DAILY

Published by
THE FORWARD ASSOCIATION
Adolph Held, President
Dr. A. Seldin, Sec-Treas.

Publication Offices:
New York 2, N. Y. 175 East Broadway
Chicago, Ill. Kedzie Ave. at 13th

SUBSCRIPTION (Paid in Advance)

DAILY AND SUNDAY

1 Year	$16.00
6 Months	8.25
3 Months	4.25
1 Month	1.60

Manhattan and Bronx same rate as foreign.

West of Mississippi, Canada, Mexico, Cuba

1 Year	$17.00
6 Months	8.75
3 Months	4.50
1 Month	1.75

South and Central America

1 Year	$18.00
6 Months	9.50
3 Months	5.00
1 Month	1.75

All Other Foreign Countries

1 Year	$21.00
6 Months	11.00
3 Months	6.00

SUNDAY EDITION ONLY

United States, 1 Year	$6.50
Canada, One Year	7.50
Foreign, One Year	8.00

האבען כסדר באגלייט די יאמערדיגע ווערטער פון זיין פרוי: „געוואלט, וואס האסטו געטאן?"

שפעטער, ווען שוואַרצבאַרד האט זיך געפונען אין טורמע און דערוואַרט זיין פּראָצעס, פלעגט ער שרייבען בריף צו זיין פרוי, און צווישן אנדערעם האט ער געשריבען: „איך־וויל, אז אויף דער מצבה פון מיין פאטער'ס קבר, וועלכער געפינט זיך אין אנאניעוו, זאלען אצינד אויסגעקריצט ווערען די ווערטער: „יצחק בן משה שוואַרצבאַרד, שלאף רוהיג, דו גרויס אידיש הארץ! דיין זוהן שלום האט נקמה גענומען פאר דעם כשר'ן בלוט פון דיין ברודער ישראל און פאר דעם גאנצען פאלק ישראל."

און ער האט געשריבען צו זיין פרוי: „האב אויף קיינעם ניט קיין תרעומות. דיין אומגליק איז א קינדער־שפיל געגען דער וועלט'ס אומגליק. זיי צופרידען. זיי פרעהליך. געה. שפאצירען."

זיינען פון דאן שוין פארלאפען 23 יאהר, און פרוי שוואַרצבאַרד זיצט אן איינזאמע און פארלאזענע אין איהר וואוינונג; און אין איהרע אויערען קלינגען נאך אלץ יענע טרייסט־ווערטער פון איהר ליבען מאן.

איך האב באגעגענט די דאזיגע העכער־זעכציג־יעריגע פרוי אין א שבת פארנאכט אין איהר קליינער וואוינונג אין פאריז. זי איז געווען געקליידט אין שווארצען, מיט א שווארץ טיכעל אויפ'ן קאפ, פון וועלכען עס האבען ארויסגעשיינט גרויע, זילבערנע האר. א פאר גרויסע, האַרציגע, אידישע טרויעריגע אויגען האבען געקוקט פאר־טראכט. דאס קלייד אונטער'ן האלז איז ביי איהר געווען פארשפילעט מיט א בראשקע פון עלפאנביין, געשניצט פונ'ם ירושלימ'ער קינסטלער משה מורא. אויף דער בראשקע איז געווען דער קאפ פון שלום שוואַרצבאַרד, איהר מאן.

די אלמנה לעבט מיט איהר טרויער און מיט איהר טרויער

איך האב מיט דרך־ארץ געקוקט אויף דער דאזיגער אלטער אידישער פרוי, וועמענס מאן האט אזוי העלדיש נקמה גענומען פאר'ן פארגאסענעם אידישען בלוט. איך האב געקוקט אויף דער פרוי, וועמענס מאן האט מיט 23 יאהר צוריק אויסגערופען אין פאריזער געריכט: „מיינע ריכטער, הינטער מיר שטעהען הונדערטער טויזענטער קדושים — א מחנה, וואס קוקט שטום אויף אייך און פאדערט גערעכטיגקייט. ניט קיין רחמים, נאר גערעכטיגקייט. מיין גאנץ וועזען ציהט צו זיי."

ווען איך האב געעפענט די טיר און איבערגעטראטען די שוועל פון פרוי שוואַרצבאַרד'ס וואוינונג, האט זיך מיר אין ערשטען מאמענט אויסגעדאכט, אז איך בין אריינגעקומען אין א פאטאגראפישע סטודיא. אלע פיר ווענט דארט זיינען באהאנגען און באצירט מיט צענדליגע פאטאגראפישע אויפנאמעס פון פארשיידענע מינים און פארשיידענע צייטען. אויף איין וואנט האב איך באמערקט פאטאגראפיעס, וואס פלעגען הענגען אין דער אלטער היים אין אידישע שטובען: מיידלעך מיט פארפלאכטענע צעפלעך, פאר'חלומ'טע אויגען מיט אונטערגעשפארטע הענט אונטער די גאמבעס; יונגעלייט מיט הארטע קראגענס און שניפסען און מיט שטעקעלעך אין די הענט; אידען מיט לאנגע בערד און אויף די קעפ אלטמאדישע „אידישע" היטלעך מיט דאשקעס; פרויען מיט באהאנגענע תעלזער מיט צירונג, און אנדערע פארשיידענע פאמיליע־קארטעס; ווי אויך פאטאגראפיעס פון גרופּעס אידישע זעלנער פון דער יאפאנישער־רוסישער קריג, אדער פון דער ערשטער וועלט־מלחמה. דאס אלץ זיי־נען געווען פאטאגראפיעס, וואס האבען געהאט א שייכות צו די משפחה־מענשען פון שלום שוואַרצבאַרד.

אויף דער צווייטער וואנט, ווידער, הענגען אחן א שיעור בילדער פון אידישע שרייבער, קינסטלער, מוזיקער, ארטיסטען — אלץ געוועזענע פריינט און באקאנטע פון שלום שוואַרצבאַרד. די דריטע וואנט איז באצירט מיט א ריזיג גרויס בילד פון שלום שוואַרצבאַרד גופא, געמאכט נאך זיין באפרייאונג. פונ'ם דאזיגען בילד לאכט ער אראפ, און עס דאכט זיך ווי ער וואלט דערמיט געוואלט אריינברענגען פרעהליכקייט אין דעם אומעטיגען לעבען פון דער דאזיגער שטוב.

אין דער פערטער זייט פון דער שטוב שטעהט א שענקעל, אויף וועלכען עס געפינט זיך שלום שוואַרצבאַרד'ס א גיפסענע מאסקע, געמאכט שוין נאכ'ן טויט. דאס האבען זיינע פריינט דאס געמאכט אין אפריקע, וואו ער איז געשטארבען, און ציגעשיקט עס דער פרוי.

א טיף פארטראכטע, האט פרוי שוואַרצבאַרד מיר גענומען דערצעהלען ווי אזוי עס איז געקומען צו דער געשיכטע וואס איהר מאן האט דערהרג'עט פּעטליורא'ן.

די שוואַרצבאַרדס פלעגען קויפען די רוסישע צייטונג „טריזוב" (דריי צייען), וואס פלעגט צו יענער צייט ערשיינען אין פאריז. פון דער דאזיגער צייטונג האט שלום שוואַרצבאַרד זיך דערוואוסט, אז דער אוקראַיִנישער „אטאמאן" פּעטליורא, וועמעס היידאמאקעס פלעגען אין די יאהרען 1918—1920 מאכען שחיטות אויף די אידען אין אוקראינע, געפינט זיך אין פאריז.

— נא, זעהסט, פּעטליורא איז גאר אין פאריז! — האט שוואַרצבאַרד איינמאל אויסגערופען צו זיין פרוי.

— וואס האסטו מורא? — האט די פרוי איהם געענטפערט — פּעטליורא וועט אין פאריז קיין פּאגראמען אויף אידען ניט מאכען.

— ער וועט אבער פארביטערען דאס לעבען פון די אידען — האט שלום געענטפערט.

און פון דעם טאג אן איז שוואַרצבאַרד בארד געווארען אלץ מעהר צוטראגען און אויפגערעגט און פלעגט כסדר ארומגעהן א שווייגענדיגער, אין דער זעלבער צייט פלעגט ער אויך יעדען טאג פארשווינדען אויף עטליכע שעה פון שטוב און אהיימקומען א שטארק צורודערטער. ווען די פרוי פלעגט צורעדען אויהם פרעגען וואוהין ער געהט דאס, פלעגט איהר שלום ענטפערן, אז דאס געהט ער יעדען טאג אין „האטעל דע וואנט" (וואו מענשען פלעגען פאר־זעצען פארשיידענע זאכען און זיך אויסבארגען געלט און נאכדעם זייערע זאכען ניט אויסגעלייזט). ער האט ער־קלערט, אז ער געהט אהין קויפען אל־טע, אפגענוצטע זייגערלעך, כדי דאס איבערצוארבייטען אויף נייע. די פרוי האט געמיינט, אז עס איז טאקע אזוי, און זי פלעגט שוין שפעטער ניט לע־גען קיין ספעציעלע אכט אויף דעם, וואס איהר מאן פלעגט יעדען טאג אוועקגעהן ערגעץ אויף עטליכע שעה.

אין דער זייגערמאכער־קראם פון די שוואַרצבאַרדס פלעגען אריינקומען פארשיידענע רוסישע אימיגראנטען. פון די דאזיגע אימיגראנטען האט זיך שלום שוואַרצבאַרד דערוואוסט וואו עס וואוינט, און אין וועלכען רעסטאראן עס עסט פּעטליורא. געווען איז דאס דער רוסישער רעסטאראן „שארטיע", וואו פּעטליורא פלעגט יעדען טאג קומען עסען מיטאג. מיט'ן אויסרייד, אז ער געהט אין „האטעל דע וואנט" קויפען אלטע, אפגענוצטע זייגערלעך, פלעגט שוואַרצבאַרד כסדר קומען אויף דעם ארט, וואו פּעטליורא פלעגט קומען עסען. עטליכע מאל האט שוואַרצבאַרד געזעהן פּעטליורא'ן אריינגעהן אין אריינגעהן פונ'ם דאזיגען רעס־טאראן. שוואַרצבאַרד האט אבער ניט געקאנט אויספירען זיין טאט, ווייל פּעטליורא פלעגט יעדעם מאל געהן אהין מיט זיין פרוי און טאכטער, און שוואַרצבאַרד האט ניט געוואלט, אז עס זאל אומקומען נאך אימיצער אויסער פּעטליורא'ן.

דינסטאג, דעם 25טען מאי, 1926, איז שוואַרצבאַרד ארויס פון זיין שטוב

שלום שוואַרצבאַרד מיט זיין פרוי און דער מאסקע איד איטשע מילאווסקי

א צוטראגענער. ער האט געזאגט, אז ארום 12 אזייגער וועט ער קומען עסען מיטאג. ווען עס איז דורך א האלבע שעה, א שעה, און שפעטער אויך צוויי שעה, האט זיין פרוי, הינדערט זיך געגומען באאומרוהיגען. פלוצלונג, ארום האלב דרייא אזייגער, האט זיך אויפגעפראלט די טיר און עס איז אריינגעלאפען א פראנצויזישער זשורנאליסט.

— אייער מאן האט דערשאסען פּעטליורא'ן! — האט דער זשורנאליסט אויסגערופען.

— וואו? ווען? ווי אזוי איז דאס געעשען?

— געהט אין דער פאליציי, וועט איהר זיך דערוויסען.

פרוי שוואַרצבאַרד איז גלייך אוועק צום ארט פון דער געשעהעניש און שפעטער אויך אין דער פאליציי, און האט זיך געוואלט זעהן מיט איהר מאן. זי האט אבער בלויז געזעהן פיר־רען שלומ'ען פון איין ארט אין צוויי־טען. רעדען, אבער, האט זי מיט איהם ניט געקענט.

ארום 4 אזייגער נאכמיטאג פונ'ם זעלבען טאג איז געקומען אין איהר וואוינונג פאליציי און מיט זיך מיט־געבראכט איהר מאן. שלום איז געווען א צושלאגענער, א צובלוטיגטער און די האר פון קאפ זיינען געווען אויסגע־ריסען צוזאמען מיט שטיקער פלייש. דאס האבען געטאן די אוקראַיִנער, פּעטליורא'ס אנהענגער, גלייך אויפ'ן ארט, וועלכע זיינען געווען פארזאמעלט אין רוסישען רעסטאראן „שארטיע". זיי זיינען פון דארט ארויס און גענומען שלאגען שוואַרצבאַרד'ן נאך איידער פאליציי איז אנגעקומען.

צוויי שעה צייט האבען די פאליציי־לייט אין שטוב דורכגעקוקט אלע פאפּירען און ביכער און זיינען מיט שוואַרצבאַרד'ן צוריק אוועק. דעם פאר־פאלק האבען זיי קיין וואָרט צווישען זיך ניט געלאזט אויסרעדען. שלום האט בלויז באוויזען צו זאגען:

— זיי רוהיג, אננא.

פון דאן אן, אבער, איז זי שוין קיין איין מינוט ניט געווען רוהיג, ביז זי האט ענדליך דערלעבט דעם טאג, ווען עס האט זיך אנגעהויבען דער פּראָצעס. און ווען דער ריכטער האט צום סוף פון דעם פּראָצעס ארויסגעלייענט זיין באפרייאונגס־אורטייל, זיינען צענדליגע מענשען אין געריכט־זאל צו איהר צוגעקומען און זי האַרציג באגריסט.

— איך וועל דאס קיינמאל ניט פארגעסען. ווי שעהן דאס איז דעמאלט געווען! — האט זי מיר געזאגט.

נאכ'ן באפרייען, האט שוואַרצבאַרד מיט זיין פרוי פשוט מורא געהאט זיך צו געפינען אין זייער וואוינונג. זיי האבען באקומען דראהונגס־בריף פון אוקראַיִנער אין פאריז, און עס איז געווען פאר זיי א גרויסע סכנה ארויס־צוגעהן אין גאס. ווי לאנג קען מען דעריבער לעבען ביי אזא לאגע? האבען פריינט אנגעהויבען טראכטען ווע־גען איינארדענען די שוואַרצבאַרדס ערגעץ־וואו הינטער פאריז, אז קיינער זאל ניט וויסען זייער אדרעס. צו דער דאזיגער זאך האט זיך מיט לייב און לעבען גענומען דער בארימטער פראנ־צויזישער אידישער אדוואקאט טארעס, וועלכער האט וואכען־לאנג זיך פאר־נומען מיט שוואַרצבאַרד'ן, ווען ער איז געווען אין טורמע און שפעטער אויף אזא גלענצענדיגען אופן פאר־טיידיגט איהם פאר'ן געריכט. טארעס האט אויסגעפונען אן ארט הינטער פאר־ריז, ביי א פראנצויזישען גראף, א געוויסער מר. גאסמאן, וואו שוואַרצבאַרד מיט דער פרוי זיינען איינגעארד־דענט געווארען. אבער אין א פאר וואכען ארום האבען די שוואַרצבאַרדס אויך פון דעם דאזיגען פלאץ געמוזט

אנטלויפען: די אוקראַיִנער האבען זיך דערוואוסט פון דעם דאזיגען ארט און זיי האבען געוואלט אויספירען זייער נקמה. האט זיך דאן געפונען א מאסק־ווער איד מיט'ן נאמען איטשע מילאוו־סקי, וואס האט זעכציג קילאמעטער הינטער פאריז, אין דארף גאמבעי, גע־האט זיינס אן אייגענע פארם. מילאוו־סקי האט די שוואַרצבאַרדס גענומען צו זיך, וואו זיי האבען געארבייט, גע־וואוינט ביי איהם און געלעבט אויס־באהאלטען פאר דער גאנצער וועלט. אין א פאר מאנאטען ארום האבען די

(שלום אויף פעידוש 7, סעקשאן 1)

פאָרווערטס, 17טן יולי 1949

ישון

פארטייטשנגען פון אידישע ווערטער,
:: ווערטלעך און שפריכווערטער ::

טיילען מיין זונטאגדיגע פראגראמען אויף WEVD

פון
נחום סטוטשקאוו

דער טאטע מיט דער ... רעלינגען. האב איך פארשטאנען, אז מיין טאטע איז נאר א „נאציאנאליסט", געהערט נאר צום אלטען אפגעלעבטען דור. איך בין אבער ערצויגען געווארען אין „קאמסאמאל", אויפגעוואקסען בין איך א באוואוסט זיניגער באלשעוויק, א פארטיי־מאן. האט מיך מיין טאטען'ס גאנצע ארישקייט נישט אינטערעסירט אויף דאס מינדעסטע.

—איך געדענק — דערמאנט זיך סאשא — אז מיין טאטע פלעגט אפריכטען א סדר־טיש אום פסח. איך האב געוואוסט, אז דאס איז אזא סארט אפגעלעבטער אידישער יום־טוב. די גאנצע משפחה פלעגט זיך צונויפקומען אין אינזער הויז צום סדר. זיי האבען אלע געגעסען מצה. די קינדער אין שטוב, איך מיט די אנדערע ברידער און שוועסטער, זיינען זיך צו דער זעלבער צייט געזעסען אין צווייטען צימער און געגעסען ברויט. אונז האט דער טאטע נישט גערופען צו זיין פסח. איך האב אויך געוואוסט וועגען יום־כיפור און אז עלטערע אידען פון אמאל פאסטען אינ'ם דאזיגען טאג. דער טאטע פלעגט זיך געהן צו דער ארבייט אין זיין קאאפעראטיוו, ווי גארניט, נאר געפאסט האט ער אין יענעם טאג. ער האט זיך פאר אונז, קינדער, מיט גארניט באהאלטען. וועמען האט דאס דען אינטערעסירט?

... דער קאמאנדאנט פון סטודענטען באשטאנען, אלץ פארטיי־מיטגלידער, אז האב זיך זיניגע, זיכערע מענשען. איך האב אויסגעצייכענט אין דינסט דיר פון א קאמאנדא־אפטיילונג בין איך געווארען „סטארשי לייטענאנט" (אויבער־לייטענענט). מיין גאנצער ברען צו דער מלחמה האט זיך ביי מיר גענומען אלס רוסישער פאטריאט, אלס אנטי־פאשיסט. בעת די שווערע שלאכטען ביי די טויערען פון מאסקווע בין איך אריינגעפאלען אין געפאנגענשאפט צו א פאנצער־אפטיילונג פון די ס. ס. האט מען גלייך אונז אלעמען, די אלע סאוועטישע געפאנגענע, אויסגעשטעלט צו א „סמאטר". איינער א נאצי האט יעדען פון אונז אריינגעקוקט אין די אויגען אריין. ווער פון אונזערע געפאנגענע עס אין געווען א ברונעט, האט פארמאגט א קרומליכע נאז און שווארצע אויגען, ער אין געווארען דערשאסען גלייך אייפ'ן ארט. „יודע"! — האט דער נאצי געשריגען און געשטעלט זיין רעוואלווער צום קאפ. אויף מיין אויס זעהן איז מיט גארניט געווען קענטיג, אז איך בין א איר. דאגעגען זיינען אייניגע מיינע חברים „דעסיאטניקעס", גרוזינער, און קאווקאזער גיכער געווען עהנליך צו אידען, און זיי זיינען טאקע אויפ'ן ארט דערשאסען געווארען. שפעטער האבען די נאצישע מערדער זיך געכאפט, און עס לאזט זיך גישט אלץ ארטיילען לויט די

... אין א וואלד נאר באברויסק א גרופע מיט הויכע דייטשע אפיצערען. אז אפטיילונג פארטיזאנער זיינען מיר געווען. איך, דער אנפירער, האב זיך דערשטער פארגעשטעלט פאר די דייטשען: „איך בין א איד!" דאס איז געווען דער שטאב פון א דייטשער פראנט־דיוויזיע פון גענעראל מילער'ס ארמיי. צוויי קאלאנעלען זיינען געווען צווישען זיי. דער פאנג איז געווען אז איבערראשענדער.

דא פארטראכט זיך סאשא א ווייל און באמערקט שטיל אין זייטיג:

— דעם לענין־ארדער האט מען מיר דאן צוגעטיילט, פאר'ן כאפען א דייטשען דעוויזיע־שטאב. נאר דאס איז דאך שוין געווען מיין לייסטונג אלס איד!...

מען לאכט פון אידען אויף די סאוועטישע באנען

— און וועלכע איבערלעבונג איז געווען פאר דיר אזוי ערשיטערענדיג, אז דו האסט גענומען זוכען א וועג צוריק צו אידען? — האב איך א פרעג געטאן סאשא'ן, כאטש איך האב איהם דערמיט געקענט וועה־טאן.

— דער צוריקקער קיין וויטעבסק איז געווען פאר מיר די שרעקליכסטע ערשיטערונג — האט סאשא אויף דעם געענטפערט אלץ אין זיין איינגעהאלטענעם געפרעסטען טאן — דעם 26טען יוני, 1944, האט די רויטע אר־

... פון דער אידישער אויפגעלעבטער אמת אין דער רויטער ארמיי. אריה האט ביי מיר געזוכט הילף. איך וויים נישט, פון וואנען ער האט זיך דערוואוסט, אז איך בין אליין אן אנגעווארטגעטער איד. אדער איז עס געווען א גליקלעכער צופאל. ביז דער באגעגעניש האב איך קנאפ־וואס געוואוסט וועגען ארץ ישראל. איך האב עפעס געהאט אמאל געהערט קינדווייז פון מיינע עלטערן וועגען א „דרעזוניא־סטענא" (כותל מערבי) ערגעץ ווייט־ווייט, אין ירושלים. איך האב זיך נישט פארגעשטעלט, אז ארץ ישראל איז א מאדערן לאנד און פארמאגט עלעקטריציטעט, א שטייגער. שוין אפגערעדט דערפון, אז איך האב נישט געהאט קיין אהנונג וועגען „חלוצים" און „קיבוצים". ערשט פון אריה'ן האב איך זיך דערוואוסט, אז די אידען קעמפען גאר פאר אן אייגענער מלוכה!

ער אנטלויפט פון סאוועטישען קאמוניזם צו ווערען א קעמפער פאר'ן אידישען לאנד

— מיט אריה'ן האב איך זעהר פיל פארבראכט — גיט צו סאשא. — איך האב איהם וועגען אלעס גענוי אויסגעפרעגט. צי האבען די אידען אנגעסט פאר די אראבער און פאר די ענגלענדער? און צי שפאטען ענגלענדער אויך פון אידען? און די אראבער, באטראכטען זיי דעם איד אלס פחדן? צי פיהלט זיך דער איד גוט און אנגענעם, ווען ער איז פריי ביי זיך אין דער היים? אויף די אלע פראגען מיינע האט אריה געהאט פאר מיר איין ענטפער: „קום, סאשא, וועסטו אליין אלץ זעהן מיט די אויגען!" איך האב נישט געהאט מעהר קיין רוה אלס איך. איך האב שוין גוט פארשטאנען, פארוואס די אלע לעבען־געבליבענע אידען, די רעשטלעך פון דער נאצישער פארניכטונג, זענען אלע אזוי נערוועז ווי איך, די ערד ציטערט זיי אונטער די פיס.

און איך האב זיך אנטשלאסען און האב פארלאזען די רויטע ארמיי אהן א זייגעזוגונג און אוועק צוזאמען מיט יענע אידען אויף דעם וועג פון דער „בריחה" (אומלעגאלע איינוואנדערונג קיין ארץ ישראל), אויף דעם וועג פון אויסקעמפען א היים פאר אידען. היינט בין איך א פרייער איד צווישען אידען, א קעמפער צוגלייך מיט אלע קעמפער. דא וועט אונז שוין קיינער נישט באטראכטען אלס בלוזוג „פאריק־מאכערס". א, איך וויים עס!...

— זיי, סאשא, אויפריכטיג! ביזטו צופרידען פונ'ם טויש אין דיין לעבען? — האב איך געצילט אין סאמע פינטעל אריין.

און ווידער האט סאשא גענומען רעדען אזוי שטיל, האלבע, אפגערעסענע ווערטער, ווי עמיצער טענה'ט זיך אוים מיט זיך אליין, מיט זיין אייגענעם געוויסען:

— צופרידען? געוויס צופרידען. אלס איך אומבאדינגט. און אלס מענש? מיין קאמוניסטישע ערציהונג האב איך גענומען ערנסט. גלייכהייט צווישען מענש מענש אין מענש. איך פלעג זיך צוקוקען צום לעבען אין רוסלאנד, אין אלע אקופירטע לענדער, האב איך געזוכט די גלייכהייט. דא, אין ארץ ישראל איז זי גיכער קענטיג, ווי אומעטום. אזוי דוכט מיר. איך זעה די גלייכהייט צווישען די ארבייטער זעלבסט. דער אינטעליגענט, דער שווארץ־ארבייטער, ער פיער, — פיהלען זיך דא גלייך. אין צופרידען בין איך הייפטזעכליך פון דער יוגענט דא. איינפאך, פריי, נאטירליך איז די יוגענט. ספארטמעסיג אויסגעשילט, אין קעמפערישען גייסט ערצויגען. איך בין אריין אין פלמ'ח און איך האב זיך געפיהלט אויסגעצייכענט. מען האט מיט מיר פון קינדווייז אן געלערענט דעם פזמון: „איינער פאר אלע — אלע פאר אייר

(שלום אויף פעידזש 3, סעקשאן 2)

... אין א וואלד נאר באברויסק א גרופע מיט הויכע דייטשע אפיצערען. אז אפטיילונג פארטיזאנער זיינען מיר געווען. איך, דער אנפירער, האב זיך דערשטער פארגעשטעלט פאר די דייטשען: „איך בין א איד!" דאס איז געווען דער שטאב פון א דייטשער פראנט־דיוויזיע פון גענעראל מילער'ס ארמיי. צוויי קאלאנעלען זיינען געווען צווישען זיי. דער פאנג איז געווען אז איבערראשענדער.

דא פארטראכט זיך סאשא א ווייל און באמערקט שטיל אין זייטיג:

— דעם לענין־ארדער האט מען מיר דאן צוגעטיילט, פאר'ן כאפען א דייטשען דעוויזיע־שטאב. נאר דאס איז דאך שוין געווען מיין לייסטונג אלס איד!...

מען לאכט פון אידען אויף די סאוועטישע באנען

— און וועלכע איבערלעבונג איז געווען פאר דיר אזוי ערשיטערענדיג, אז דו האסט גענומען זוכען א וועג צוריק צו אידען? — האב איך א פרעג געטאן סאשא'ן, כאטש איך האב איהם דערמיט געקענט וועה־טאן.

— דער צוריקקער קיין וויטעבסק איז געווען פאר מיר די שרעקליכסטע ערשיטערונג — האט סאשא אויף דעם געענטפערט אלץ אין זיין איינגעהאלטענעם געפרעסטען טאן — דעם 26טען יוני, 1944, האט די רויטע אר־

... פון דער אידישער אויפגעלעבטער אמת אין דער רויטער ארמיי. אריה האט ביי מיר געזוכט הילף. איך וויים נישט, פון וואנען ער האט זיך דערוואוסט, אז איך בין אליין אן אנגעווארטגעטער איד. אדער איז עס געווען א גליקלעכער צופאל. ביז דער באגעגעניש האב איך קנאפ־וואס געוואוסט וועגען ארץ ישראל. איך האב עפעס געהאט אמאל געהערט קינדווייז פון מיינע עלטערן וועגען א „דרעזוניא־סטענא" (כותל מערבי) ערגעץ ווייט־ווייט, אין ירושלים. איך האב זיך נישט פארגעשטעלט, אז ארץ ישראל איז א מאדערן לאנד און פארמאגט עלעקטריציטעט, א שטייגער. שוין אפגערעדט דערפון, אז איך האב נישט געהאט קיין אהנונג וועגען „חלוצים" און „קיבוצים". ערשט פון אריה'ן האב איך זיך דערוואוסט, אז די אידען קעמפען גאר פאר אן אייגענער מלוכה!

ער אנטלויפט פון סאוועטישען קאמוניזם צו ווערען א קעמפער פאר'ן אידישען לאנד

— מיט אריה'ן האב איך זעהר פיל פארבראכט — גיט צו סאשא. — איך האב איהם וועגען אלעס גענוי אויסגעפרעגט. צי האבען די אידען אנגעסט פאר די אראבער און פאר די ענגלענדער? און צי שפאטען ענגלענדער אויך פון אידען? און די אראבער, באטראכטען זיי דעם איד אלס פחדן? צי פיהלט זיך דער איד גוט און אנגענעם, ווען ער איז פריי ביי זיך אין דער היים? אויף די אלע פראגען מיינע האט אריה געהאט פאר מיר איין ענטפער: „קום, סאשא, וועסטו אליין אלץ זעהן מיט די אויגען!" איך האב נישט געהאט מעהר קיין רוה אלס איך. איך האב שוין גוט פארשטאנען, פארוואס די אלע לעבען־געבליבענע אידען, די רעשטלעך פון דער נאצישער פארניכטונג, זענען אלע אזוי נערוועז ווי איך, די ערד ציטערט זיי אונטער די פיס.

און איך האב זיך אנטשלאסען און האב פארלאזען די רויטע ארמיי אהן א זייגעזוגונג און אוועק צוזאמען מיט יענע אידען אויף דעם וועג פון דער „בריחה" (אומלעגאלע איינוואנדערונג קיין ארץ ישראל), אויף דעם וועג פון אויסקעמפען א היים פאר אידען. היינט בין איך א פרייער איד צווישען אידען, א קעמפער צוגלייך מיט אלע קעמפער. דא וועט אונז שוין קיינער נישט באטראכטען אלס בלוזוג „פאריק־מאכערס". א, איך וויים עס!...

— זיי, סאשא, אויפריכטיג! ביזטו צופרידען פונ'ם טויש אין דיין לעבען? — האב איך געצילט אין סאמע פינטעל אריין.

און ווידער האט סאשא גענומען רעדען אזוי שטיל, האלבע, אפגערעסענע ווערטער, ווי עמיצער טענה'ט זיך אוים מיט זיך אליין, מיט זיין אייגענעם געוויסען:

— צופרידען? געוויס צופרידען. אלס איך אומבאדינגט. און אלס מענש? מיין קאמוניסטישע ערציהונג האב איך גענומען ערנסט. גלייכהייט צווישען מענש מענש אין מענש. איך פלעג זיך צוקוקען צום לעבען אין רוסלאנד, אין אלע אקופירטע לענדער, האב איך געזוכט די גלייכהייט. דא, אין ארץ ישראל איז זי גיכער קענטיג, ווי אומעטום. אזוי דוכט מיר. איך זעה די גלייכהייט צווישען די ארבייטער זעלבסט. דער אינטעליגענט, דער שווארץ־ארבייטער, ער פיער, — פיהלען זיך דא גלייך. אין צופרידען בין איך הייפטזעכליך פון דער יוגענט דא. איינפאך, פריי, נאטירליך איז די יוגענט. ספארטמעסיג אויסגעשילט, אין קעמפערישען גייסט ערצויגען. איך בין אריין אין פלמ'ח און איך האב זיך געפיהלט אויסגעצייכענט. מען האט מיט מיר פון קינדווייז אן געלערענט דעם פזמון: „איינער פאר אלע — אלע פאר אייר

... אין א וואלד נאר באברויסק א גרופע מיט הויכע דייטשע אפיצערען. אז אפטיילונג פארטיזאנער זיינען מיר געווען. איך, דער אנפירער, האב זיך דערשטער פארגעשטעלט פאר די דייטשען: „איך בין א איד!" דאס איז געווען דער שטאב פון א דייטשער פראנט־דיוויזיע פון גענעראל מילער'ס ארמיי. צוויי קאלאנעלען זיינען געווען צווישען זיי. דער פאנג איז געווען אז איבערראשענדער.

דא פארטראכט זיך סאשא א ווייל און באמערקט שטיל אין זייטיג:

— דעם לענין־ארדער האט מען מיר דאן צוגעטיילט, פאר'ן כאפען א דייטשען דעוויזיע־שטאב. נאר דאס איז דאך שוין געווען מיין לייסטונג אלס איד!...

מען לאכט פון אידען אויף די סאוועטישע באנען

— און וועלכע איבערלעבונג איז געווען פאר דיר אזוי ערשיטערענדיג, אז דו האסט גענומען זוכען א וועג צוריק צו אידען? — האב איך א פרעג געטאן סאשא'ן, כאטש איך האב איהם דערמיט געקענט וועה־טאן.

— דער צוריקקער קיין וויטעבסק איז געווען פאר מיר די שרעקליכסטע ערשיטערונג — האט סאשא אויף דעם געענטפערט אלץ אין זיין איינגעהאלטענעם געפרעסטען טאן — דעם 26טען יוני, 1944, האט די רויטע אר־

... פון דער אידישער אויפגעלעבטער אמת אין דער רויטער ארמיי. אריה האט ביי מיר געזוכט הילף. איך וויים נישט, פון וואנען ער האט זיך דערוואוסט, אז איך בין אליין אן אנגעווארטגעטער איד. אדער איז עס געווען א גליקלעכער צופאל. ביז דער באגעגעניש האב איך קנאפ־וואס געוואוסט וועגען ארץ ישראל. איך האב עפעס געהאט אמאל געהערט קינדווייז פון מיינע עלטערן וועגען א „דרעזוניא־סטענא" (כותל מערבי) ערגעץ ווייט־ווייט, אין ירושלים. איך האב זיך נישט פארגעשטעלט, אז ארץ ישראל איז א מאדערן לאנד און פארמאגט עלעקטריציטעט, א שטייגער. שוין אפגערעדט דערפון, אז איך האב נישט געהאט קיין אהנונג וועגען „חלוצים" און „קיבוצים". ערשט פון אריה'ן האב איך זיך דערוואוסט, אז די אידען קעמפען גאר פאר אן אייגענער מלוכה!

ער אנטלויפט פון סאוועטישען קאמוניזם צו ווערען א קעמפער פאר'ן אידישען לאנד

— מיט אריה'ן האב איך זעהר פיל פארבראכט — גיט צו סאשא. — איך האב איהם וועגען אלעס גענוי אויסגעפרעגט. צי האבען די אידען אנגעסט פאר די אראבער און פאר די ענגלענדער? און צי שפאטען ענגלענדער אויך פון אידען? און די אראבער, באטראכטען זיי דעם איד אלס פחדן? צי פיהלט זיך דער איד גוט און אנגענעם, ווען ער איז פריי ביי זיך אין דער היים? אויף די אלע פראגען מיינע האט אריה געהאט פאר מיר איין ענטפער: „קום, סאשא, וועסטו אליין אלץ זעהן מיט די אויגען!" איך האב נישט געהאט מעהר קיין רוה אלס איך. איך האב שוין גוט פארשטאנען, פארוואס די אלע לעבען־געבליבענע אידען, די רעשטלעך פון דער נאצישער פארניכטונג, זענען אלע אזוי נערוועז ווי איך, די ערד ציטערט זיי אונטער די פיס.

און איך האב זיך אנטשלאסען און האב פארלאזען די רויטע ארמיי אהן א זייגעזוגונג און אוועק צוזאמען מיט יענע אידען אויף דעם וועג פון דער „בריחה" (אומלעגאלע איינוואנדערונג קיין ארץ ישראל), אויף דעם וועג פון אויסקעמפען א היים פאר אידען. היינט בין איך א פרייער איד צווישען אידען, א קעמפער צוגלייך מיט אלע קעמפער. דא וועט אונז שוין קיינער נישט באטראכטען אלס בלוזוג „פאריק־מאכערס". א, איך וויים עס!...

— זיי, סאשא, אויפריכטיג! ביזטו צופרידען פונ'ם טויש אין דיין לעבען? — האב איך געצילט אין סאמע פינטעל אריין.

און ווידער האט סאשא גענומען רעדען אזוי שטיל, האלבע, אפגערעסענע ווערטער, ווי עמיצער טענה'ט זיך אוים מיט זיך אליין, מיט זיין אייגענעם געוויסען:

— צופרידען? געוויס צופרידען. אלס איך אומבאדינגט. און אלס מענש? מיין קאמוניסטישע ערציהונג האב איך גענומען ערנסט. גלייכהייט צווישען מענש מענש אין מענש. איך פלעג זיך צוקוקען צום לעבען אין רוסלאנד, אין אלע אקופירטע לענדער, האב איך געזוכט די גלייכהייט. דא, אין ארץ ישראל איז זי גיכער קענטיג, ווי אומעטום. אזוי דוכט מיר. איך זעה די גלייכהייט צווישען די ארבייטער זעלבסט. דער אינטעליגענט, דער שווארץ־ארבייטער, ער פיער, — פיהלען זיך דא גלייך. אין צופרידען בין איך הייפטזעכליך פון דער יוגענט דא. איינפאך, פריי, נאטירליך איז די יוגענט. ספארטמעסיג אויסגעשילט, אין קעמפערישען גייסט ערצויגען. איך בין אריין אין פלמ'ח און איך האב זיך געפיהלט אויסגעצייכענט. מען האט מיט מיר פון קינדווייז אן געלערענט דעם פזמון: „איינער פאר אלע — אלע פאר אייר

72464

[7 July 1949]

אַ באַגעגעניש מיט דער אַלמנה פון דעם באַרימטען שלום שוואַרצבאַרד

פון י. שמולעוויטש

(שלום פון פעידזש 3, סעקשאָן 2)

שוואַרצבאַרדס באַשלאָסען צו פאָרען קיין ארץ־ישראל.

אויפ'ן וועג קיין ארץ־ישראל איז שוואַרצבאַרד מיט זיין פרוי פאַרהאַלטען געוואָרען אין ביירוט, סיריע, און דריי וואָכען צייט זיינען זיי געווען אַרעסטירט, ווייל מ'האָט זיי אָנגענומען פאַר קאָמוניסטען. נאָכ'ן אָפּזיצען אין דער ביירוטער טורמע זיינען זיי צוריקגעשיקט געוואָרען אין פראַנצויזישען האַפען מאַרסעי. אין פעברואַר, 1928, זיינען די שוואַרצבאַרדס צוריק געקומען צום מאָסקווער איך מילאַוו־סקי אינ'ם דאָרף הינטער פאַריז. הינדע פלעגט זיך פאַרנעמען מיט האַרעוועז עופות און שלום פלעגט אַרומפאָרען פון אָרט צו אָרט אַלס אַן אַגענט פון אַ פאַרזיכערונגס־געזעלשאַפט. אין די לאַנגע חדשים ווען ער איז געזעסען אין טורמע זיינען די אויגען ביי איהם קאַליע געוואָרען און ער האָט דעריבער מעהר ניט געקענט אַרבייטען ביי זיין פאַך. ער פלעגט אַרויספאָרען יעדען פריהמאָרגען פון שטוב און אַהיימקומען אין די אָוועגטען. ער פלעגט באַזוכען צענדליגע שטובען און קראַמען און פאַרלעגען פאַרזיכערונגען פון זיין פירמע. קיינער האָט ניט געוואוסט ווער ער איז, קיינער האָט איהם ניט דערקענט. און אַזוי זיינען געלאָפען יאָהרען נאָך יאָהרען.

אין סוף פון 1937 איז שוואַרצבאַרד אָפּגעפאָרען אין דרום־אַפריקע אַלס פאָרשטעהער פון דער אַלגעמיינער אי־דישער ענציקלאָפּעדיע. פון אָנהויב איז זיין רייזע געווען אויסגערעכענט בלויז אויף אַ קורצער צייט — אויף עטליכע וואָכען, אָדער געצעהלטע חדשים. שפּעטער, אָבער, איז ער געבליבען אַלץ לענגער און לענגער. ווען עס האָט זיך דערנעהענטערט דער פסח פון 1938, האָט די פרוי באַקומען אַ בריף פון איהם, אַז ער קומט אויף יום־טוב. די פרייד איז געווען אַ גרויסע און פרוי שוואַרצבאַרד האָט שוין אַרויסגעקוקט אויף דעם טאָג, ווען דער מאַן איהרער וועט קומען צופאָרען. פלוצלונג, אָבער, האָט זי באַקומען אַ טעלעגראַמע, אַז שלום איז געשטאָרבען אין קעיפּטאָון.

האָט זיך פאַר הינדע שוואַרצבאַרד אָנגעהויבען אַ לעבען פון איינזאַמקייט און בענקשאַפט, ביז עס איז אויסגע־וואַכען די לעצטע, צווייטע וועלט־מלחמה.

אַ באַהאַלטענע פון די נאַצים, העלפט זי גלייכצייטיג אידישע קינדער

ווען די היטלעריסטען האָבען גענו־מען פייניגען און פלאָגען די אידען פון פאַריז, איז פרוי שוואַרצבאַרד אַוועק אין דאָרף, כדי זיך אויסצובאַ־האַלטען. זי פלעגט פון צייט צו צייט בלויז קומען אין שטאָט אַריין, כדי צו פאַרדינען זיך אויפ'ן לעבען, אָדער זיך איינשאַפען הילף אין אידישע אינסטי־טוציעס. איינמאָל, קומענדיג אין פאַ־ריז, האָבען די היטלעריסטען זי פאַר־כאַפּט און פינף מאָל איז זי געווען אין די ברוטאַלע נאַצישע הענט צו ווערען פאַרשיקט אויף געטויט צו ווע־רען. איהר איז אָבער געלונגען אויס־צומיידען אַרויסגעשיקט צו ווערען, אַזוי ווי דאָס איז געשעהן מיט אַנדערע אידען. זי זאָגט איצט וועגען דעם: „עס איז אַ נס געשעהן."

איינמאָל זיינען צו איהר אין שטוב געקומען געסטאַפּאָ־אַגענטען אין דער באַגלייטונג פון צוויי פראַנצויזישע פּאָליציי־לייט, און זי איז געווען זי־כער, אַז דאָס מאָל דערנעהענטערט זיך פאַר איהר דער טויט. ווען די געסטאַ־פּאָווצעס האָבען אָנגעהויבען זוכען און נישטערען אין שטוב צווישען די זאַ־כען, האָט איינער פון די צוויי פראַנ־צויזישע פּאָליציי־לייט זי אָנגענומען און אַרויסגעפירט. ווען די געסטאַפּאָ־לייט האָבען דאָס באַמערקט און איהם געפרעגט וואוהין ער פירט דאָס די „פאַרשאָלטענע אידישקע", האָט דער פראַנצויז ערקלערט, אַז ער וועט זי שוין אָפּפירען אין דער פּאָליציי אַריין, און זיי זאָלען זיך ווייטער פאַרנעמען מיט אַנדערע אידען. אָבער אַנשטאָט אין דער פּאָליציי, אַדער אויף אַן אַנדער אָרט וואו מען האָט אָפּגעפירט די אומגליק־ליכע, פאַרהאַלטענע אידען, האָט דער פראַנצויזישער פּאָליציי־מאַן זי גענו־מען פירען איבער פאַרשיידענע גאַסען און געסלער, ביז ער האָט זי גאַר אַריינגעפירט אין אַ קליין, אַרעם היי־זעל פון אַ פראַנצויזישער פרוי, אַ קריס־טין. דער פראַנצויז איז גלייך פאַר־שוואונדען און די קריסטין האָט אויפ־גענומען די אידישע פרוי מיט ליבע און אויפמערקזאַמקייט. דאָ טאַקע האָט זיך פרוי שוואַרצבאַרד אויסבאַהאַלטען און געפונען שוץ די גאַנצע צייט.

ווען עס איז איהר געשעהן אַזאַ גרויס גליק און זי איז אָפּגעראַטעוועט געוואָרען פון אַ זיכערען טויט, האָט זי אַליין באַשלאָסען צו העלפען די פאַרפאָלגטע אידען מיט וואָס זי וועט נאָר קענען, אויסנוצענדיג טאַקע די געלעגענהייט, וואָס זי איז צווישען אַלע אָנגעגאַנגען פאַר אַ קריסטין. אין דער ערשטער רייהע האָט זי גענומען העל־פען אידישע קינדער.

אין פאַריז פלעגען צו יענער צייט זעהר אָפט פּאַסירען פאַלען, אַז געס־טאַפּאָ־לייט און זייערע מיטהעלפער פלעגען כאַפּען אידישע מענער אָדער פרויען און זיי אָפּשיקען אויף פאַרניכ־טונג, אין דערזעלבער צייט, ווען די קינדער זייערע פלעגען זיך געפינען אין דער שולע, אָדער מיט אַנדערע קינדער אויף דער גאַס. פלעגען דאַן דע־ריבער אַזוי פיל אידישע קינדער בלייי־בען פולשטענדיג אויף הפקר אָהן שום אויפזיכט פון קיינעם און אפילו ניט וויסען וואו זייערע עלטערן זיינען אָהינגעקומען. פלעגט פרוי שוואַרצ־באַרד דאַן געהן פון אָרט צו אָרט און צונויפקלייבען די דאָזיגע אומגליקלי־כע, פאַרלאָזענע, היימלאָזע אידישע קינדער. ווען זי פלעגט שוין האָבען צונויפגעקליבען גרעסערע גרופּען קינ־דער, פלעגט זי זיי אַרויספירען אין די דערפער און זיי אויסבאַהאַלטען ביי פויערים, איינשטעלענדיג יעדעס מאָל אַליין דאָס לעבען. און אַזוי אַרום זיי־נען אַ דאַנק דער פרוי שוואַרצבאַרד אָפּגעראַטעוועט געוואָרען אַ היבש כי־סעל אידישע קינדער.

איצט זיצט פרוי הינדע, די פרוי פון'ם העלדישען שלום שוואַרצבאַרד, אין איהר צימער אין פאַריז אין נייהט מיט איהרע קראַנקע אויגען קליידער, כדי צו פאַרדינען אויף אַ שטיקעל ברויט.

זי האָט מיר ערקלערט, אַז זי הויבט איצט אָן מאַכען באַמיהונגען וועגען איבערפירען איהר מאַנ'ס קערפּער פון אַפריקע קיין ישראל. „שלום האָט כשר פאַרדינט — האָט זי מיר ערקלערט — צו ליגען אין לאַנד פון אַ פרייער אי־דישער מדינה."

***

איך האָב די טעג שפּאַצירט אויפ'ן פאַריזער בית־עולם פון מאָנפּאַרנאַס און געקוקט אויף די אַלטע, אָפּגערי־בענע און פאַרלאָזענע מצבות.

פלוצלונג איז מיין בליק געפאַלען אויף אַן אָרט צווישען מצבות, פון וואָ־נען עס האָט זיך אַרויסגעזעהן אַ הויך בערגעל מיט אָנגעשאָטענע בלומען־קראַנצען, מיט פיל אָנגעוואָרפענע בלו־מען. איך האָב זיך דערנעהנטערט, איינגעקוקט זיך און גאָרנישט ניט גע־קענט פאַרשטעהן.

פון וואַנען נעמט זיך צו אַן אַלטען אָפּגעריבענעם שטיין אַזויפיל בלומען? ווער ליגט דאָ הינטער דעם דאָזיגען שטיין, וואָס האָט זוכה געווען, אַז זיין איינזאַם קבר זאָל באַשיט ווערען מיט אַזויפיל פרישע בלומען?

איך בין אַוועק אין אָפּיס פון בית־עלמין, כדי געוואויר צו ווערען דעם דאָזיגען סוד. די באַאַמטע האָבען מיר גלייך אויפגעקלערט די רעטעניש: דער קבר איז פון דעם אוקראַאינישען פאַגראָמשטשיק סימאָן פעטליורא, וועלכער איז מיט 23 יאָהר צוריק גע־וועלכער פון שוואַרצבאַרד'ס רעוואָלווער־פאַלען פון אַ אידישע האַנד. דאָס איז געווען אין שאָסען. און היות דאָס איז געווען אין די טעג פון זיין יאָהרצייט, האָבען זיינע אָנהענגער, אוקראַאינער, וואָס גע־פינען זיך אין פאַריז, אַזוי באַשאָטען מיט בלומען דעם קבר פון זייער טוי־טען „אַטאַמאַן". דאָסזעלבע קומט־פאַר יעדעס יאָהר.

אַ מיאָהנער צופאַל...

72464

[7 July 1949]

מוטער און זוהן. — דער 12־יעריגער אלפרעד סאין ליגט א באוואוסט־לאזער אין סאן פראנציסקא האספיטאל זינט דעם 22טען יוני און זיין מוטער טרעט ניט אפ פון זיין בעט. ער איז קריטיש פארוואונדעט געווארען, ווען אן אטאמאביל איז איהם איבערגעפארען; טראץ אן אפעראציע, האט ער אלץ ניט צוריקגעקראגען זיין באוואוסטזיין.

MOTHER'S VIGIL. — Mrs. Sines gently kisses her son Alfred, 12, as he lies unconscious in San Francisco hospital. She has been at his bedside constantly since an auto struck him on June 22 as he was going home from school. An operation has been performed but the boy has not recovered consciousness.

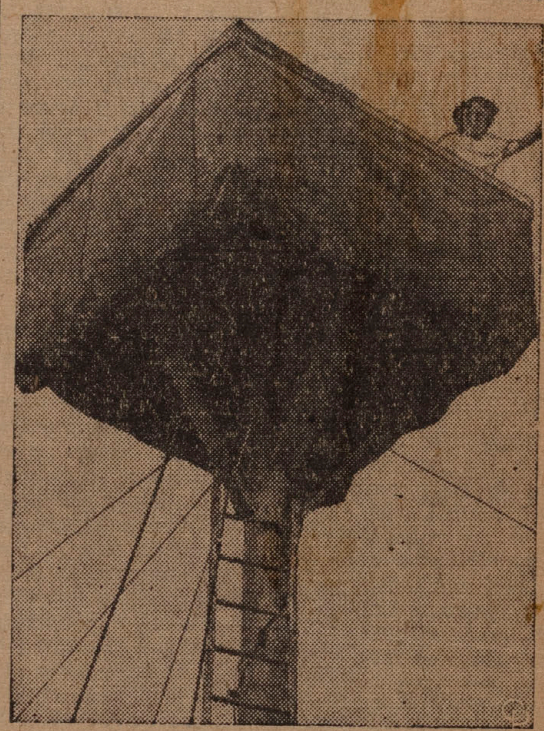

מרס. דזשין עליס ווערט פארגעשטעלט זיצענדיג אויף א „טורעם" 50 פוס הויך. זי האט זיך דארט אוועק־געזעצט אלס א מין דעמאנסטראציע, ווייל זי קען ניט קריגען קיין אפארטמענט פאר זיך און איהר פאמיליע. מרס. עליס זאגט, אז זי וועט ניט ארונטערקומען, ביז א לענדלארד וועט איהר ניט אנבאטען א לייטישען אפארטמענט פאר א מעסיגען פרייז.

MRS. JEAN ELLIS is pictured on her covered platform on a perch 50 feet up at Revere Beach, Mass. She said she would not descend to the ground until some landlord hears of her plight and offers an apartment for her and her family at a reasonable rent.

א געזאלין סטעישאן
— די דריי מענער —
פארהאלטען געווארען
ער תירוץ איז געווען,
אונטער וועלכער זיי

SAY THEY STOLE
Giordano are pictured
from service station
say they set

ן באשיצט פראנצויזישע
איקן זיי קיין דייטשלאנד

דעם איז די פאליסי פון דער דייטשער רעגירונג געווען אין פראנקרייך צוצו־נעמען די ווערק, וועמעס אייגענטי־מער זיינען אנטלאפען, האט אבעטץ געזאגט. און די מעהרסטע אידישע קונסט־זאמלער זיינען אנטלאפען פון פראנקרייך.

אין דער קלאגע געגען אבעטצ'ן ווערט געזאגט, אז די 22 טויזענט קונסט־ווערק זיינען ארויסגעשיקט גע־ווארען קיין דייטשלאנד אין 137 פראכט־וואגאנען.

„איך האב געגלויבט," האט אבעטץ גע'טענה'ט, „אז די אידען זיינען א סך שולדיג אין פאראורזאכען די מלחמה."

אין דער זעלבער צייט, וואס אבעטץ האט באשולדיגט די אידען, אז זיי זיינען פראנטוואר־טליך פאר דער מלחמה, האט ער אבער ערקלערט, אז ער האט ניט געהאלטען פון דעם נאצ־ישען אנטיסעמיטיזם. ער האט גע־וואלט, האט ער געזאגט, אז מען זאל מאכען א חילוק צווישען אידען, וועל־כע זיינען שוין לאנג אין פראנקרייך, און יענע, וועלכע האבען זיך דארט ערשט לעצטענס באזעצט.

אבעטץ האט אויך פראטעסטירט, וואס מען באשולדיגט איהם אין דער פאליסי צו דערשיסען מענשען, וואס מען האט גענומען פאר א משכון. ער האט צוגעגעבען, אז ער האט גוטגע־הייסען א פלאקאט, אין וועלכען מען האט געווארענט די פאמיליעס פון יע־נע מעלשען, וואס האבען אטאקירט דייטשע אפיצירען און סאלדאטען. אין דער זעלבער צייט, האט ער גע־טענה'ט, האט ער אבער אויסגעווירקט, אז מען זאל שענקען דאס לעבען פון צוואנציג פראנצויזישע ארבייטער, וועלכע מען האט געזאלט דערשיסען אלס משכנות.

ביים סוף פון די היינטיגע זיצונגען האט אבעטץ געלייקענט, אז ער איז פאראנטווארטליך פאר רעקרוטירען און ארויסשיקען פראנצויזען אויף שקלאפען־ארבייט אין דייטשע פאב־ריקען. ער האט געווארפען די גאנ־צע שולד פאר דעם אויף פריץ זאו־קעל, וואס האט געהאט די אויפזיכט אויף צו שיקען שקלאפען־ארבייטער קיין דייטשלאנד.

72465

שלום שוואַרצבאַרד

(צו זיין צוואַנציקסטן יאָרצייט) פון הערש פענסטער (פּאַריז, פראַנקרייך)

פאַראַן מענטשן וואָס אַז מען דער־מאָנט בלויז דעם נאָמען זייערן — ווערט מען באַלד פאַרפלייצט פון אַ שפע פון וואַרעמע געפילן. צו די דאָ־זיקע מענטשן געהערט שלום שוואַרצ־באַרד, דער גוטער, האַרציקער יידישער פאָלקס מענטש מיט דער פולער פשטות זיינער. ווען מיר דערמאָנען זיין נאָ־מען — טויכט באַלד אויף פאַר אונדז אַ שטיק אַמאָליק זאַפטיק יידיש לעבן מיט דער גאַרער פאַרביקייט פון וועלכן ער, שלום, איז געווען זיין אַזוי לעבע־דיקער, פאַרביקער טייל, אַ לעבן וואָס איז אַזוי אַכזריותדיק צעטראָטן גע־וואָרן אין די טעג פון יידישן מאַסן־אומקום.

אַ קינד פון פאָלק — איז שלום במשך פון זיין גאַנץ לעבן געבליבן פאָלק, דאָס גוטע, פשוטע האַרציקע פאָלק, וועמענס פלאַם און בענקענישן צו אַן אייסגעלייזטער, באַפרייטער וועלט ער האָט אויף אַלע זיינע וואַנדערונגען און וואָגלענישן געטראָגן מיט זיך.

ער איז געווען אַ יידישער אידעאַ־ליסט און געווען איז עס אין שענסטן און איידעלסטן זין פון וואָרט. אַ גרוי־סער בעל־חלומות. אַ בונטאַר וואָס האָט אויף אַלע זיינע וועגן און שטעגן געטראָגן מיט זיך דעם אומרו פון זיין פאָלק, דעם צאַפּל נאָך יושר און צדק פון אונדזערע נביאים.

ער איז געווען מילד ווי אַ קינד לגבי אַלץ וואָס האָט געהאַט אַ שייכות מיט ליבשאַפט, ברודערישקייט און צדק און האַרט לגבי אַלץ וואָס אומיושר־דיק און אומרעכט.

ער איז געווען אַ לייבלעכער ברודער פון הערש לעקערט, דעם ווילנער שוס־טער־יונג וואָס האָט זיך אָנגענומען פאַר באַליידיקן מענטשלעכן כבוד אין די יאָרן פון רעוואָלוציאָנערן אויפברויז, פאַר 1905, אין צאַרישן רוסלאַנד און געליטן דערפאַר דעם מאַרטירער טויט. אַ ברודער פון די מורדים פון וואַרשע־ווער געטאָ־אויפשטאַנד.

לאָמיר אין קורצע שטריכן איבער־געבן די עטאַפּן פון שלומס שטורמיש ברויזנדיק לעבן: שלום, ווי מיר האָבן אים אַלע געזען, יידן און ניט־יידן, איז געבוירן געוואָרן ביי אָרעמע טאַ־טע־מאַמע, אין יאָר 1886, אין איז־מאַיל, בעסאַראַביע.

נאָך זייער חתונה, האָבן זיך די על־טערן אַריבערגעקליבן קיין באַלטע. נאָך אַ פּאָגראָם קומען זיי קריק קיין איזמאַיל ווידער מוזן זיי פאַרלאָזן די דאָזיקע שטאָט און קומען נאָך אַמאָל קריק קיין באַלטע.

ווי דער רוב פון אונדז — האָט אויך שלום באַקומען אַ טראַדיציאָנעל יידי־שע דערציאונג. געלערנט אין חדר, ביים טאַטן, און פלעגט אויך שפּעטער אין שבתים נאָך מיטאָג גיין אין בית המדרש און דאָרטן אַריינקוקן מיט אַנ־דערע יידן אין אַן „עין יעקב" און אַנדערע פרומע ספרים.

אין זיינע מיט נשמה־וואַרעמקייט גע־שריבענע „זכרונות" דערציילט אונדז שלום אַז ער איז אין זיינע יונגע יאָרן גינוועזן זייער פרום.

ווען ער, שלום, איז נאָך געווען גאָר יונג — האָט ער פאַרלוירן זיין גע־ליבטע מאַמע.

אין זיין ווערק שילדערט ער אויף אַ זייער רירנדיקן אופן דאָס אַוועקגיין פון זיין יונגער מאַמען: „איך און מיין ברודער שמואל זיינען געשלאָפן. דער טאַטע האָט אונדז פלוצלונג אויפגע־וועקט און געזאָגט מיט אַ קלאָגענדי־קער שטים: שטייט אויף, קינדערלעך, געזעגנט זיך מיט אייער מאַמען וואָס איז אַוועק אַזוי יונג פון דער וועלט. גיי, מיין קינד, ווענדט ער זיך צו מיר, מיך נעמענדיק ביי דער האַנט, און גיב אַ קוק אויף דיין מאַמען וואָס האָט דיך געבוירן און אויפגעהאָדעוועט. גיי, מיין אָרעם קינד, צו צום בעט".

ביי זיין פאָטער, ר' יצחק, וואָס איז געווען אַ וועטעראַן פון דער רוסיש־טערקישער מלחמה, לערנט שלום וואָס איז זיין גאַנץ לעבן געווען אַן אויטאָ־דידאַקט, אַ ביסל שרייבן און לייענען רוסיש, חשבון, געאָגראַפיע — און אויך שווימען און רייטן אויף אַ פערד.

דער פאָטער וואָס קוקט אויף דער וועלט, אויפן לעבן, ענלעך צו שלום עליכמס טוביה דער מילכיקער מיט זיין האַרציק־מילדער לעבנס חכמה, טענהט זיך אויס אָפט, ווי אונדזער לי־בער ר' טוביה דער מילכיקער, מיטן רבונו של עולם הלמאי אויף דער וועלט איז נעבעך אַזוי און ניט אַנדערש, האָט געהאַט אויף שלומען אַ שטאַרקע השפעה. ער איז געווען שלומס גרעס־טער פריינד. וועגן זיין טאַטן האָט ער שטענדיק גערעדט מיט יראת הכבוד, מיט אַ זעלטענער פאַרערונג און זוני־שער ליבשאַפט.

שבת נאָך מיטאָג פלעגט דער פאָ־טער נעמען שלומען און גיין מיט אים הינטער דער שטאָט, צווישן בוים און פעלד.

מיר געפינען שפּעטער אין שלומס „זכרונות", האָבנדיק דאָ אין זינען זיין אייגענעם פאָטער, אַ סימפּאַטיע און דרך ארץ פאַר די פרומע יידן, פאַר זייער פעסטן בטחון.

ווען שלום ווערט אַלט צען יאָר — פאַרלאָזט ער דאָס חדר און העלפט־צו אין דער אָרעמער פּרנסה פון זיין פאָ־טער וואָס האָט געהאַט אַ זעלצער־וואַסער און לימאָנאַד ביידל. דער טאַ־טע האָט אים שפּעטער אַריינגעגעבן ווי אַ משרות אין אַ צעלניק געוועלב.

צו דרייצן יאָר פאַרלאָזט שלום דעם טאַטנס אָרעמע שטוב וואו ער האָט געהערט די קללות פון דער שטיפ־מאַמען, און נעמט זיך צו זייגערמאַ־כעריי.

פרי ווערט ער מיטגעריסן פון דעם סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערן שטראָם.

בעת די פּאָגראָמען פון 1905 קעמפט ער אינאיינעם מיט זיין פאָטער אין זעלבשוץ, פאַרטיידיקנדיק יידיש לעבן און יידישן כבוד.

שלום פירט אַ רעוואָלוציאָנערע, אויפקלערערישע אַרבעט צווישן די רוסישע פויערים. ער האָט זיי אויפ־געהויבן קעגן פירשט טרובעצקאָי. ער פירט סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדע צווישן די יידישע אַרבעטער. אים דראָט פאַרשיקט צו ווערן קיין סיביר. אין דער לעצטער רגע גיט זיך אים איין צו אַנטלויפן.

און עס הויבן זיך אָן, אין יאָר 1906, שלומס וואָגלער־יאָרן. מיר זעען אים אין טשערנאָוויץ, בוקאָווינע, אין שטעט פון גאַליציע, פון עסטרייך און פון דער שווייץ.

אין ווין באַקענט ער זיך מיט דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג. שלום, דער ענטוזיאַסט, פאַר אַלץ וואָס איז שיין, וואָס איז מענטשלעך און דערהויבן, ווערט פאַרכאַפּט פון דעם פרייהייטלעך סאָציאַליסטישן רעיון, פון אידעאַל פון דער העכסטער פרייהייט און חשיבות פאַרן מענטש. ער פאַרטיפט זיך אין די ווערק פון באַרימטן דענקער און קעמפער, דעם הומאַניסט פּעטער קראָ־פּאָטקין, דעם געבוירענעם רוסישן פּרינץ.

פאַר אַן עקספּראָפּריאַציע לטובת דער אַנאַרכיסטישער אַנטי־מיליטאַריסטי־שער גרופּע ווערט ער פאַרמשפּט אויף פיר חדשים תפיסה.

אין פרילינג פון 1910 קומט ער קיין פּאַריז און גייט אָן דאָ ווייטער מיט זיין טעטיקייט. זיין אָרעמע חיונה פאַר־דינט ער ביי זייגערמאַכעריי. זיין ד' אמות געוועלבעלע אויף 182 בולוואַר דע מענילמאַנטאַן איז תמיד פול מיט כלערליי מענטשן, מיט עמיגראַנטן. וועגן וואָס מען רעדט דאָרטן אַלץ נישט? — מען רעדט אַ סך וועגן שרייבערס, דיכטערס, קינסטלערס, דענקערס, יידישע און אַנדערע, וועגן פאַרשיידענע סאָציאַלע אידייען און מחשבות און וועגן זייערע טרעגערס. מען רעדט מיט ברען אין ד'אמות קלייטל ווי זי, די וועלט, וועט אויסזען „ווען משיח וועט קומען".

שלום וואָס זיצט אַ טראַכטנדיקער ביי זיין אַרבעטסטישל פאַרן פענצטער וואָס איז באַלייגט מיט די קליינע אַרבעט־מכשירים, מיט כלערליי זייגערלעך און וועקערלעך, און רייניקט פונקט דאָס אינגעווייד פון אַ זייגערל מיט אַ קליין בערשטעלע, הערט זיך צו. ער ווערט באַלד מיטגעריסן און שפּילט תיכף די ערשטע פידל.

ער איז ניט געווען קיין שטרענגער, אָפּגעגרענעצטער אידעאָלאָג־דאָקטרי־נער, קיין פאַנאַטיקער וואָס האַלט זיך ביי אַ „ליניע". ער איז פאַר אַלעם גע־ווען אַ מענטש, אַ מענטש פון האַרץ און געפיל. זיי האָבן דאָמינירט איבער אַלץ. און דערפאַר האָבן אַזויפיל גע־צויגן צו אים, צו שלומען.

ער האָט ליב געהאַט די בעלי־חיי.

אַחוץ יידן פלעגן קומען אין קלייטל צו „שולים", אויך כאַפּן אַ שמועס, פראַנ־צויזן און אַנדערע פאַרשטייערס פון פעלקער און לענדער.

אין די פרייע מינוטן האָט ער ליב געהאַט זיך צו פאַרטיפן אין אַ ווערק. ער פלעגט זייער אָפט אַריינקוקן אין אונדזער ספר הספרים. ער איז געווען תמיד באַגייסטערט פון אונדזערע נביאים און געקענט ניט ווייניק פסוקים פון תנך פון אויסנווייניק.

בעת דער מלחמה פון 1914 — 1918 מעלדעט ער זיך ווי אַ פרייוויליקער אין דער פראַנצויזישער אַרמיי. ער דערע יידן אין אַן „עין יעקב" און אַנדערע פרומע ספרים.

אין זיינע מיט נשמה־וואַרעמקייט גע־שריבענע „זכרונות" דערציילט אונדז שלום אַז ער איז אין זיינע יונגע יאָרן גינוועזן זייער פרום.

ווען ער, שלום, איז נאָך געווען גאָר יונג — האָט ער פאַרלוירן זיין גע־ליבטע מאַמע.

אין זיין ווערק שילדערט ער אויף אַ זייער רירנדיקן אופן דאָס אַוועקגיין פון זיין יונגער מאַמען: „איך און מיין ברודער שמואל זיינען געשלאָפן. דער טאַטע האָט אונדז פלוצלונג אויפגע־וועקט און געזאָגט מיט אַ קלאָגענדי־קער שטים: שטייט אויף, קינדערלעך, געזעגנט זיך מיט אייער מאַמען וואָס איז אַוועק אַזוי יונג פון דער וועלט. גיי, מיין קינד, ווענדט ער זיך צו מיר, מיך נעמענדיק ביי דער האַנט, און גיב אַ קוק אויף דיין מאַמען וואָס האָט דיך געבוירן און אויפגעהאָדעוועט. גיי, מיין אָרעם קינד, צו צום בעט".

ביי זיין פאָטער, ר' יצחק, וואָס איז געווען אַ וועטעראַן פון דער רוסיש־טערקישער מלחמה, לערנט שלום וואָס איז זיין גאַנץ לעבן געווען אַן אויטאָ־דידאַקט, אַ ביסל שרייבן און לייענען רוסיש, חשבון, געאָגראַפיע — און אויך שווימען און רייטן אויף אַ פערד.

דער פאָטער וואָס קוקט אויף דער וועלט, אויפן לעבן, ענלעך צו שלום עליכמס טוביה דער מילכיקער מיט זיין האַרציק־מילדער לעבנס חכמה, טענהט זיך אויס אָפט, ווי אונדזער לי־בער ר' טוביה דער מילכיקער, מיטן רבונו של עולם הלמאי אויף דער וועלט איז נעבעך אַזוי און ניט אַנדערש, האָט געהאַט אויף שלומען אַ שטאַרקע השפעה. ער איז געווען שלומס גרעס־טער פריינד. וועגן זיין טאַטן האָט ער שטענדיק גערעדט מיט יראת הכבוד, מיט אַ זעלטענער פאַרערונג און זוני־שער ליבשאַפט.

שבת נאָך מיטאָג פלעגט דער פאָ־טער נעמען שלומען און גיין מיט אים הינטער דער שטאָט, צווישן בוים און פעלד.

מיר געפינען שפּעטער אין שלומס „זכרונות", האָבנדיק דאָ אין זינען זיין אייגענעם פאָטער, אַ סימפּאַטיע און דרך ארץ פאַר די פרומע יידן, פאַר זייער פעסטן בטחון.

ווען שלום ווערט אַלט צען יאָר — פאַרלאָזט ער דאָס חדר און העלפט־צו אין דער אָרעמער פּרנסה פון זיין פאָ־טער וואָס האָט געהאַט אַ זעלצער־וואַסער און לימאָנאַד ביידל. דער טאַ־טע האָט אים שפּעטער אַריינגעגעבן ווי אַ משרות אין אַ צעלניק געוועלב.

צו דרייצן יאָר פאַרלאָזט שלום דעם טאַטנס אָרעמע שטוב וואו ער האָט געהערט די קללות פון דער שטיפ־מאַמען, און נעמט זיך צו זייגערמאַ־כעריי.

פרי ווערט ער מיטגעריסן פון דעם סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערן שטראָם.

בעת די פּאָגראָמען פון 1905 קעמפט ער אינאיינעם מיט זיין פאָטער אין זעלבשוץ, פאַרטיידיקנדיק יידיש לעבן און יידישן כבוד.

שלום פירט אַ רעוואָלוציאָנערע, אויפקלערערישע אַרבעט צווישן די רוסישע פויערים. ער האָט זיי אויפ־געהויבן קעגן פירשט טרובעצקאָי. ער פירט סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדע צווישן די יידישע אַרבעטער. אים דראָט פאַרשיקט צו ווערן קיין סיביר. אין דער לעצטער רגע גיט זיך אים איין צו אַנטלויפן.

און עס הויבן זיך אָן, אין יאָר 1906, שלומס וואָגלער־יאָרן. מיר זעען אים אין טשערנאָוויץ, בוקאָווינע, אין שטעט פון גאַליציע, פון עסטרייך און פון דער שווייץ.

אין ווין באַקענט ער זיך מיט דער אַנאַרכיסטישער באַוועגונג. שלום, דער ענטוזיאַסט, פאַר אַלץ וואָס איז שיין, וואָס איז מענטשלעך און דערהויבן, ווערט פאַרכאַפּט פון דעם פרייהייטלעך סאָציאַליסטישן רעיון, פון אידעאַל פון דער העכסטער פרייהייט און חשיבות פאַרן מענטש. ער פאַרטיפט זיך אין די ווערק פון באַרימטן דענקער און קעמפער, דעם הומאַניסט פּעטער קראָ־פּאָטקין, דעם געבוירענעם רוסישן פּרינץ.

פאַר אַן עקספּראָפּריאַציע לטובת דער אַנאַרכיסטישער אַנטי־מיליטאַריסטי־שער גרופּע ווערט ער פאַרמשפּט אויף פיר חדשים תפיסה.

אין פרילינג פון 1910 קומט ער קיין פּאַריז און גייט אָן דאָ ווייטער מיט זיין טעטיקייט. זיין אָרעמע חיונה פאַר־דינט ער ביי זייגערמאַכעריי. זיין ד' אמות געוועלבעלע אויף 182 בולוואַר דע מענילמאַנטאַן איז תמיד פול מיט כלערליי מענטשן, מיט עמיגראַנטן. וועגן וואָס מען רעדט דאָרטן אַלץ נישט? — מען רעדט אַ סך וועגן שרייבערס, דיכטערס, קינסטלערס, דענקערס, יידישע און אַנדערע, וועגן פאַרשיידענע סאָציאַלע אידייען און מחשבות און וועגן זייערע טרעגערס. מען רעדט מיט ברען אין ד'אמות קלייטל ווי זי, די וועלט, וועט אויסזען „ווען משיח וועט קומען".

שלום וואָס זיצט אַ טראַכטנדיקער ביי זיין אַרבעטסטישל פאַרן פענצטער וואָס איז באַלייגט מיט די קליינע אַרבעט־מכשירים, מיט כלערליי זייגערלעך און וועקערלעך, און רייניקט פונקט דאָס אינגעווייד פון אַ זייגערל מיט אַ קליין בערשטעלע, הערט זיך צו. ער ווערט באַלד מיטגעריסן און שפּילט תיכף די ערשטע פידל.

ער איז ניט געווען קיין שטרענגער, אָפּגעגרענעצטער אידעאָלאָג־דאָקטרי־נער, קיין פאַנאַטיקער וואָס האַלט זיך ביי אַ „ליניע". ער איז פאַר אַלעם גע־ווען אַ מענטש, אַ מענטש פון האַרץ און געפיל. זיי האָבן דאָמינירט איבער אַלץ. און דערפאַר האָבן אַזויפיל גע־צויגן צו אים, צו שלומען.

ער האָט ליב געהאַט די בעלי־חיי.

אַחוץ יידן פלעגן קומען אין קלייטל צו „שולים", אויך כאַפּן אַ שמועס, פראַנ־צויזן און אַנדערע פאַרשטייערס פון פעלקער און לענדער.

אין די פרייע מינוטן האָט ער ליב געהאַט זיך צו פאַרטיפן אין אַ ווערק. ער פלעגט זייער אָפט אַריינקוקן אין אונדזער ספר הספרים. ער איז געווען תמיד באַגייסטערט פון אונדזערע נביאים און געקענט ניט ווייניק פסוקים פון תנך פון אויסנווייניק.

בעת דער מלחמה פון 1914 — 1918 מעלדעט ער זיך ווי אַ פרייוויליקער אין דער פראַנצויזישער אַרמיי. ער קעמפט אין די וואַגעזן־בערג, ווערט אויסגעצייכנט און לסוף פאַרוואונדעט אין די לונגען דורך אַ באָמבע.

צי האָט שלום, נעמענדיק אָנטייל אין דער מלחמה, אויפגעהערט זי צו האַסן? זיכער ניט. ער, מיט זיין ברויזנדיקן טעמפּעראַמענט, האָט ניט געקענט שטיין פון דער ווייטנס. ניט געוואָלט אַז מען זאָל אויף אים קוקן ווי אויף אַן איי־גענעם וואָס דרייט זיך אַרויס פון דער סכנה. און ער האָט אויך ליב גע־האַט פראַנקרייך מיט אירע טראַדיציעס פון פרייהייט.

און אָט זעען מיר אים אין אויפ־געברויזטן רוסלאַנד וואו ס'איז אויפ־געגאַנגען אַ זון און אַ האָפענונג פאַר דער אויסגעבלוטיקטער, פאַרמאַטער־טער מענטשהייט.

ער נעמט אַן אַקטיוון אָנטייל אין דער פעברואַר־רעוואָלוציע, אין דער אָקערשט געשאַפענער רויטער גוואַר־דיע פון קערענסקיס פאַרמאַציע. ער שאַפט אַ קעמפערישן אָפּטייל אויפן נאָ־מען פון רומעניש־יידישן רעוואָלוציאָ־נער ראשאל וואָס איז געפאַלן אַ קרבן פון רומענער, קעמפנדיק קעגן די רע־אַקציאָנערע כוחות, ביז זיי, די באָלשע־וויקעס, האָבן אַנטוואָפנט און פאַנאַנ־דערגעטריבן דעם דאָזיקן קעמפערישן אָפּטייל.

שלום קומט קריק קיין אָדעס און שאַפט דאָרטן שולן פאַר קינדער און אַ באַזונדער קיך פאַר זיי, מיט אַ קאָאָ־פּעראַטיוו.

מען דאַרף געדענקען אַז שלום האָט געשאַנקען תמיד אַ גאָר באַזונדער אויפמערקזאַמקייט און פאָטערישע ליב־שאַפט די קינדער אין וועלכע ער, שלום, האָט געזען דעם נייעם, אויפגייענדיקן ליכטיקן מאָרגן.

ער מאַכט דורך אַ טיפוס.

און אָט צעגיסט זיך די פּאָגראָם כוואַליע קעגן וועלכער שלום ראַנגלט זיך מיט דער גאָרער ליידנשאַפט פון זיין נשמה.

נאָך צוויי חדשים פון ביטערן גע־ראַנגל מיט די פּעטליורישע, היידאַ־מאַקישע באַנדעס וואָס האָבן געבושע־וועט איבער דער גאָרער קיעווער גו־בערניע, און אויך אין אַ טייל פון פּאָ־דאָליע, פאַלן אַריין זיינע באַטאַליאָנען אין אַ נעץ. זיי ווערן אין גאַנצן צע־שלאָגן. אים, שלומען, געלינגט צו אַנט־רינען.

סוף 1919 קומט ער קריק קיין פּאָ־ריז. אַרבעט ביי זיין פאַך, גיט זיך אָפּ מיט קהלשער אַרבעט. אין די שבת־צו־נאַכט זעען מיר אים אויף די אימ־פּרעסיעס פון דער דעמאָלטיקער „יידי־שער קולטור־ליגע", אין קאַפע „יו־פּיטער", אויף 58 רי־דע־פראַן־בור־זשואַ. שלום מיט די בלויע אויגן און געדיכטער בלאָנדער טשופּרינע וואָס איין זייט איז אים כסדר געפאַלן איבער די אויגן און וואָס ער האָט אַלע מאָל נערוועאיש מיט זיינע פינגער קריק־געפירט אויף איר פלאַץ, האָט דאָ גע־שוואומען ווי אַ פיש אין וואַסער און ווי אומעטום — איז ער אויך דאָ גע־ווען מיט איטלעכן „פּאַן־בראָט".

מיר האָבן אים געקענט ווי אַ לע־בעדיקן און פריילעכן. אָבער טיף אין האַרצן האָט שלום געטראָגן אַ טיפע וואונד פון די פּאָגראָם־בילדער וואָס ער האָט געזען אין אוקראַינע און קעגן וועלכע ער האָט זיך פאַרצווייפלט און מיט מסירת נפש געראַנגלט.

זיי, די פּאָגראָם־בילדער, האָבן אים ניט געגעבן קיין רו. זיי האָבן כסדר געשוועבט פאַר זיינע אויגן און זיין האַרץ האָט געוויטיקט און געבלו־טיקט.

ער האָט, ווי שוין געזאָגט, געשריבן אין פּאַריז זכרונות פון זיינע איבער־לעבענישן אין מלחמה אין רוסלאַנד.

איין מאָל, אין אַ זומערדיקן נאָכ־מיטאָג, מיר זיינען דעמאָלט געווען אַליין, האָט שלום געלייענט פאַר מיר, אין זיין קליין זייגערמאַכער־קלייטל, פון אַ העפט זיינע זכרונות. לייענענדיק פון דאָרטן אַ בריוו צו זיין טאַטן וועגן די מוראדיקע שחיטות אויף יידן, אויף יידישע פרויען און קינדער, אויף זקנים, האָט ער פלוצעם אָפּגעשטעלט דאָס לייענען. טרערן האָבן אים געשטיקט, זיי האָבן באַגאָסן זיין געוויינלעך שמייכ־לענדיק פּנים. ער האָט מיט אַ פינגער קריקגעפירט אויף זיין קאָפּ דעם אי־בער די אויגן אַראָפּגעפאַלענעם בלאָנדן לאָק. ער איז געוואָרן שטיל און מער ניט געלייענט.

ווען איך האָב אין דער פרי פון 25טן מאַי 1926 דערזען אין אַ פראַנצויזישער צייטונג שלומס בילד מיט דער ידיעה אַז ער האָט אויפגעהויבן אַ שטראָ־פערישע האַנט קעגן איינעם פון די שולדיקע אין די שחיטות אויף יידן, פּעטליורע, האָט זיך מיר, נאָך דעם גרויסן חידוש, באַלד דערמאָנט דאָס בילד פון יענעם זומערדיקן נאָכמיטאָג, ווען שלום האָט זיך ביים לייענען וועגן די שחיטות אויף יידן צעוויינט, זיין צערפול פּנים.

געהערט האָט ער צו יענעם מין מענטשן וואָס קומען אויף דער וועלט פול מיט ליבשאַפט און ברודערישקייט און באַגאַנגען אַ תהום פון רשעות, פון געוואַלט און אונטערדריקונג קעגן וועלכע זייער גאַנצער „איך" רעוואָל־טירט.

זינט יענע גרויליקע, בלוטיקע טעג אין אוקראַינע האָט אונדזער פאָלק אי־בערגעלעבט זיין מוראדיקסטן און גרעסטן חורבן. ס'איז אויסגעקוילעט געוואָרן אַ זעקס מיליאָניק יידיש פאָלק. זיינע גייסטיקע ווערטן, די נשמה פון זיין נשמה, — צעטרעטן. ווי צו אונדז.

שלום, וואָס האָט זיך אַרומגעטראָגן מיט נאָך אַ פּאַריזער ייד, דעם איידעלן אליהו עבערלין ז"ל מיטן געדאַנק פון שאַפן אַן אַלוועלטלעכן יידישן זעלבסט־שוץ, גרייט צו פאַרטיידיקן אומעטום יידיש לעבן און יידישן כבוד, האָט אונדז מיט זיין געוואַגטקייט, מיט זיין גייסט פון מסירת־נפש און ליבשאַפט צום געפלאָגטן יידישן פאָלק, צו אַלע געפלאָגטע און באַליידיקטע, געפעלט אין יענע טעג פון יידישן מאַסן־אומ־קום.

דער בונטאַר, דער איידעלער אי־דעאַליסט, דער פאָלקס מענטש מיטן וואַרעמען האַרץ, האָט אויסגעהויכט זיין נשמה דעם 3טן פעברואַר 1938 אין ווייטן דרום־אַפריקע, וואוהין ער איז געפאָרן אין שליחות פון דער יידישער ענציקלאָפּעדיע.

שלום אַש ז"ל האָט מיר אַמאָל דער־ציילט ווי ער, שלום, האָט זיך נאָך זיין באַפרייאונג מתוודה געווען פאַר אים, שלום אַשן, אַז ער האָט איידער ער האָט אויפגעהויבן זיין שטראָ־פערישע האַנט קעגן פּעטליורען, עט־לעכע טעג פריער געפאַסט... ש. אַש האָט זיך שטאַרק איבערגענומען מיט דעם.

דאָס ווייזט אונדז ווי טיף פאַרוואָקסן און פאַרוואָרצלט ער, שלום שוואַרצ־באַרד איז געווען אין דער יידישער געפילס־וועלט.

לאָמיר האַלטן הייליק זיין אַנדענק, אין איינעם מיטן אַנדענק פון די וואַר־שעווער געטאָ־העלדן, מיטן אַנדענק פון זעקס מיליאָן קדושים פון וועמענס שויס עס איז אַרויסגעוואָקסן די האַר־ציקע און זאַפטיק־פאַרביקע שלום שוואַרצבאַרד־געשטאַלט.

פ. ס.

דרייסיק יאָר נאָך זיין באַפרייאונג מצד די פראַנצויזישע ריכטער און צוואַנציק יאָר נאָך זיין פּריצייטיקן טויט טויכט אויף אין דער מחשבה יענער אָוונט, ווען מ'האָט געברענגט שלומען גלייך פון געריכט אין דער שטוב פון קדוש לעאָן קעניגזאָן וואו עס האָבן, ביי אַ געדעקטן טיש, געוואַרט אויף אים זיינע נאָענטע פריינד אים מקבל פּנים צו זיין, צווישן זיי ד"ר יעקב מאיר זאַלקינד ע"ה וואָס איז גע־קומען פון לאָנדאָן. אַ ייד אַ בן־תורה און וואָס האָט געהאַט רעדאַקטירט אין לאָנדאָן דעם אַנאַרכיסטיש־קאָמוניס־טישן יידישן „אַרבעטער פריינד" און זיך גענומען איבערזעצן אין יידיש דעם תלמוד בבלי פון וועלכן ס'איז דערשי־נען דער ערשטער באַנד. ער איז גע־וטאָרבן אין ארץ ישראל.

צוויי יונגע באַחנטע יידישע טעכטער וואָס זיינען געקומען ווי עדות צום פּראָ־צעס, וואָס יעדע פון זיי האָט געהאַט אַן אָפּגעהאַקטע האַנט, זיינען געזעסן לעבן שלומען מיט זייערע שיינע טרויע־ריקע אויגן. דאָס דאָזיקע בילד לאָזט זיך גאָרניט פאַרגעסן.

עס דערמאָנט זיך אויך דער אָפּ־הילך פון שלומס אַקט אין דער פראַנ־צויזישער פּרעסע וואָס איז אַרויס מיט דער טענה: צוליב וואָס קומען מענטשן מיט זייערע חשבונות קיין פראַנקרייך. זי האָט שפּעטער, באַקע־נענדיק זיך נעענטער מיט דער יידי־שער טראַגעדיע אין די פּאָגראָם־צייטן אין רוסלאַנד, געענדערט איר שטעלונג, זי און דער דעת הקהל אין פראַנקרייך.

די יידישע פּרעסע וואָס האָט זיך געהאַט דערשראָקן פון שלום שוואַרצ־באַרדס נקמה־אַקט — האָט שפּעטער געקוקט אויף אים ווי אויף אַ נאַציאָ־נאַלן העלד.

נאָכן דערמאָרדן פון זיין פרוי און איינציק קינד אין די מלחמה־יאָרן אין פראַנקרייך איז אליהו עבערלין נאָכן חורבן אַוועק קיין ארץ־ישראל און דאָרטן באַלד געשטאָרבן. ער האָט דאָרטן אַרויסגעגעבן אַ ווערק אין העב־ברעאיש. און אין פראַנקרייך האָט ער אַרויסגעגעבן אין פראַנצויזיש אַן אוי־טאָביאָגראַפיש ווערק: „דער טאָפּלטער חסרון", מיט אַ הקדמה פון פראַנצוי־זישן באַוואוסטן שרייבער אַנרי באַרביס. עבערלין וואָס איז געווען אַן אַדוואָ־קאַט אין פּאַריז האָט געשריבן אין דער פראַנצויזישער שפּראַך וועגן דער יידן־פראַגע. ער איז געווען אַ געביל־דעטער רוסישער ייד. ער איז געשטאָ־נען נאָענט צו דער ציוניסטיש־סאָ־ציאַליסטישער באַוועגונג און זיך אינ־טערעסירט מיט דער אַנאַרכיסטיש־סינ־דיקאַליסטישער אַרבעטער באַוועגונג.

72465

וועגן אַ שטאַרק דעליקאַטן עניין

פון מלך ראַוויטש (קאַנאַדע)

אויף דער עלטער קומען אַלערליי מחשבות אין קאָפּ אַריין. אַמאָל זייַנען זיי שטאַרק אידעאַליסטישע — מער ווי די מיטמענטשן דיינע, ווי די חברים דיינע קענען פאַרטראָגן. קומט אויס צו האָבן צער פון די אידייען — כאָטש זיי זיינען אָפט אַזעלכע לאָגישע — און דאָס לעבן באַשטעטיקט זיי אות אין אות. אַמאָל זיינען די דאָזיקע אידייען נישט אַלטרואיסטיש אידעאַליסטיש און נייערט עגאָצענטריש און אפשר אויך אַ ביסל עגאָאיסטיש. און היינט האַנדלט זיך עס טאַקע וועגן אַזאַ אַ ביסל עגאָצענטרישן און שטאַרק דעליקאַטן ענין. אויב איר — לייענערין, אָדער לייענער פון דעם דאָזיקן מאמר — זענט עלטער פון מיר, דעם שרייבער, וועט איר מיך פאַרשטיין. און אויב איר זענט יינגער — און דער רוב אייערער איז דאָך זיכער יינגער, וועט איר מיך אַ פּאָר יאָר שפּעטער פאַרשטיין, אַז איר וועט זיך אין דעם מאמר דערמאָנען. און דערמאָנען וועט איר זיך, ווייל אַזוי זעלטן — אייגנטלעך כמעט קיינמאָל נישט — שרייבט מען אין יידישע צייטונגען און צייטשריפטן וועגן די דאָזיקע וויכטיקע און דעליקאַטע ענינים.

גוף און נשמה...

גוף און נשמה איז דער מענטש. זיי זיינען ביידע זיין אינטימסטער אייגנטום. אייגנטלעך זיין איינציקער אייגנטום. וואָרעם אַפילו דאָס שטיקל אָרעמע פּאַפּיר, אויף וועלכן איך שרייב דעם דאָזיקן מאמר, איז ווייניקער מיין אייגנס, ווי מיין גוף און מיין נשמה. איך היט זיי ביידע וויפל נאָר איך קען. אָבער כאָטש איך היט זיי אַזוי — קען איך זיי דען? קען איך מיין גוף? קען איך די וואונדערלעכע און שוידערהאַפטע מאַשינעריע זיינע? זע איך דען אַפילו אין דער פאַנטאַזיע אַמאָל מיין האַרץ און מיינע נירן און מיין גאַל און מיינע לונגען און דער עיקר מיין מוח — ווי ער פונקציאָנירט? אַוודאי ווייס איך אַ ביסל וועגן דעם — כאָטש איך בין נישט קיין מעדיצינער? אָבער זע איך די אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידין — אָדער וויפל זיי זאָלן דאָרט נישט זיין — ווי אַזוי זיי פונקציאָנירן אין זייערע טיפע באַהעלטענישן ווען איך גיי, אָדער זיץ אויף אַ זיצונג, אָדער אין אַ מסיבה מיט חברים? און זע איך זיי — אין מיין פאַנטאַזיע — ווי זיי מאַכן און פונקציאָנירן ווי אַ פאַבריק, וואָס אַרבעט אין דריי שיכטן טאָג און נאַכט... בשעת איך ליג רואיק און שלאָף? און האָב איך דען אַפילו די מינדסטע אָנונג וואו ערגעץ אין מיין קאָמפּליצירטן גוף עס זיצט מיין נשמה, וואָס דאָס איז מיין איך. דאָס וויכטיקסטע פּינטל אין מיר — אפשר אַזוי גרויס ווי אַן אַטאָם און נאָך קלענער און אפשר — ווער ווייסט — פונקט אַזוי גרויס און נאָך גרעסער ווי מיין גאַנצער גוף? זיי זיינען מיין, מיין — מיין גוף און מיין נשמה, דאָס איינציקע גוטס, וואָס באַלאַנגט טאַקע צו מיין איך און צו קיין שום אַנדערן איך נישט. און איך דאַרף האָבן אַ רעכט צו דיספּאָנירן איבער זיי סיי ביי מיין לעבן און סיי נאָך מיין לעבן! אַוודאי וואָלט זיך וועלן דיספּאָנירן אויך איבער דער נשמה, אָדער דעם איך, ווען זי, אָדער ער, וועלן זיך אָפּטיילן פון גוף. אָבער דאָס איז נישט מעגלעך דערווייל — אַפילו אין דער צייט פון אַטאָם־שפּאַלטערייען. אַזאַ „רעאַקטאָר" איז נאָך נישט דערפונדן געוואָרן. אָבער איבער דעם גוף קען מען דאָך יאָ דיספּאָנירן. אַזוי ביים לעבן — אין די פרייע לענדער — און אַוודאי נאָך דעם לעבן. (איך הער ווי מיינע לייענערס ווערן אומגעדולדיק און רופן אויס: וואָס וויל ער אייגנטלעך? עס איז אַפילו אמת, אַז נישט אַלעמאָל פאַרשטייען מיר אים — אָבער היינט שוין עפּעס גאָרנישט...).

אַ לוויה...

עס איז אָנהייב פון יאָר 1958 און איך בין נאָר וואָס געקומען פון אַ לוויה פון אַ וואוילן מענטש, וואָס איז גאָר פּלוצלונג און גאָר יונגערהייט געשטאָרבן. דער גאָר וואוילער מענטש איז געווען אַ בונדיסט און די לוויה איז דורכגעפירט געוואָרן אָן שום רעליגיעזע צערעמאָניעס און דאָך מיט ליגיעזע אַ סך הומאַניסטיש־רעליגיעזער פּיעטעט. און דער יונגער מענטש איז געווען זייער באַליבט, ווייל ער איז געווען זייער אַ גוטער מענטש און גוטער חבר און עס איז געווען אַ גאָר גרויסע לוויה. און עס איז אויך געווען אַ יידישע לוויה — ווייל אַלע פיר רעדעס, וואָס זיינען געהאַלטן געוואָרן, צוויי אין לוויה־זאַל און צוויי אויפן בית עולם, זיינען געווען אין יידיש. מען האָט נישט געזאָגט קיין תהלים, אָבער מען האָט געזונגען אַ ליד, פון די אַמאָליקע לידער, וואָס אמתער גלויבן אין דער אויסלייזונג פון מענטש האָט געדרונגען פון יעדן פשוטתדיקן וואָרט זייערן:

מין ביזמו געפאַלן אַ טויטער —
אויפן די ליבע פאַרמאַכט —
איך וויקל דיך אין דער פאָנע, דער רויטער,
מין פאַל נעבן דיר אין דער שאַכט — — —

און אָט זיינען שוין אַלע אויפן בית עולם. אויפן יידישן בית עולם, דער סעקציע פון אַרבעטער ריגן — די שטאָט איז מאָנטרעאָל. עס האָט געבלאָזן אַ מוראדיק ווינטערדיקער ווינט, געוויגט די הויכע טאָפּאָליעס. אַ שניי־רעגן האָט געשמיסן אין די פּנימער — עס מאַכן זיך אַמאָל אַזעלכע וועטערן, אַז עס דאַכט זיך, אַז די ווינטן זיינען גרוי און דער שניי־רעגן איז שוואַרץ... און אַזוי איז אויך געווען אויף די נשמות פון אַלע אָנוועזנדיקע. און מען האָט גענומען דעם טייערן גוף פון דעם מענטש, וואָס אַלע האָבן אים ליב געהאַט, און ער האָט אַלעמען ליב געהאַט, און מען האָט אים אַריינגעלייגט אין דער געדיכטער, קאַלטער, נאַסער, בלאָטיקער ערד און אים דאָרט איבערגעלאָזן אַליין — ער זאָל זיך ראַנגלען מיט די עלעמענטן פון דער טאָטאַלער פיזישער אינטעגרירונג ווער ווייסט וויפל יאָרן, און זאָל דורכגיין אַלע גיולגולים, וואָס אַ גוף מוז דורכגיין איידער ער ווערט ווידער ערד. — — — מסתמא איז דאָרט קיין אַנדערע דיספּאָזיציע, אָדעד צוואה נישט געווען. אַזיסט — יאָ, אַזיסט וואָלט מען נישט געטאָן ווי מען האָט געטאָן. אויב אַלץ איז געווען אַזוי פּיעטעטפול און הומאַן און מאָדערן — פאַרוואָס האָט מען נישט וועגן נאָך אַ פּרט אַ טראַכט געטאָן?

דער לעצטער פּרט...

פאַרוואָס זאָל נישט פאַרברענט ווערן דער גוף פון מענטש נאָך זיין צעשיידן זיך מיט זיין איך, אָדער זיין נשמה, אָדער זיין סוד פון די סודות? אין מיין לאַנגן לעבן איז מיר אויסגעקומען בייַ־צוזיין ביי קרעמירונגס־אָדער פאַרברענונגס־לוויות. דער עולם באַגלייט דעמאָלט דעם טייערן אַוועקגעגאַנגענעם ביז צום זאָל פון קרעמאַטאָריום. דעם אַקט פון פאַרברענען זעט נאָר דער וואָס וויל. אַלע איבעריקע גייען אַוועק מיט דעם פאַנטעאיסטיש־געטלעכן געפיל, אַז פון דער גוף־ און נשמה־גאַנצקייט, וואָס איז נאָר וואָס געווען מיט אונדז — וועט בקרוב בלייבן ערגעץ וואו אין דער אומענדלעכער אומבאַקאַנטקייט נאָר דער „איך", מיט וועלכן עס וועט אָבער אוממעגלעך זיין זיך דירעקט צו קאָמוניקירן... און פון גוף וועט בלייבן אַן עסטעטישער הויפן אַש, וואָס מען וועט קענען טאָן מיט אים, וואָס מען וועט וועלן. די איבעריקע עלעמענטן האָבן זיך שוין דורך די פלאַמען פאַראייניקט מיט דער אַלוועלט. און דער טייערער גוף וועט נישט דאַרפן דורכמאַכן מער דעם געראַנגל מיט די עלעמענטן, וואָס זוכן אים צו פאַרצוקן — דומם, צומח און חי... אין לאַנגן לעבן איז אויך אויסגעקומען צו זען דעם אַקט פון פאַרברענען אַ גוף, זען זיין ווייס־גליען און צעפאַלן אויף גרויען אַש.

דער יידישער שטאַנדפּונקט...

געשריבן אַמאָל אַ ליד וועגן דעם. אין יאָר 1946. און אַנטשולדיקט פאַר זיך־ציטירן. נאָר דער ענין איז פּונקט אַזוי שטאַרק דעליקאַט, ווי שטאַרק וויכטיק. דאָס ליד האָט געהייסן „מחשבות וועגן קבר ישראל". דאָרט דערציילט זיך עס וועגן צוויי פריינד וואָס מעדיטירן איבער דער צוואה פון איינעם פון זיי, לויט וועלכער זיין גוף זאָל פאַרברענט ווערן, כדי זיך צו אידענטיפיצירן מיט די מיליאָנען פאַרברענטע ברידער:

ווי קענען מיר דען אונדזער טויטן גוף
אויף אייביק פאַרטרויען אַט אַ דער ערד,
וואָס האָט נישט געעפנט איר מויל ווי אַ תהום,
און נישט אין איר פייער־בויך פאַרצערט
דעם שונא, וואָס רבוא רבבות פון ייד
האָט געקאָסעט אין זון־ליכט, ווי מען קאָסעט
הייַ?
ווי קען מען איר דאָס טיפסטע שווייגן געטרויען,
ווען זי האָט נישט געהערט דאָס העכסטע
געשריי?!

שוין נישטאָ קיין אַנדערע זאָרגן?..

עס זיינען דאָ אַנדערע זאָרגן, יידישע זאָרגן, אַלגעמיינע זאָרגן! ווי די וואָסערן באַדעקן דעם ים, אַזוי באַדעקן

וועגן יידישע שטעטלעך אין אַמעריקע

פון א. גאָלאָמב (מעקסיקע)

ווען איך בין מיט יאָרן צוריק געפאָרן פון ארץ ישראל קיין אַמעריקע האָב איך געחלומט: עס וועט זיין אַ יידיש עין חרוד אין אַמעריקע, אין קאַנאַדע. וועט דער עין חרוד פון ארץ ישראל שיקן מאַראַנצן קיין קאַנאַדע און דער קאַנאַדער עין חרוד וועט צוריק שיקן ווייַן. וועט דאָ וואָקסן יידישע קולטור אין העברעאיש, וועט דאָ וואָקסן יידישע קולטור אין יידיש, — און עס וועט זיין אַן עקאָנאָמישע פאַרבינדונג צווישן יידישע ישובים איבער דער וועלט, און עס וועט זיין אַ פאַרבינדונג אַ קולטורעלע צווישן יידישע שטעטלעך איבער דער וועלט, צווישן יידישע ישובים, און אַ גאַנצקייט וועט זיין פון די אַלע יידישע ישובים, אַ גאַנצקייט פון פאָלק דורך זיין איינהייטלעכקייט און פאַרבונדנקייט. און עס וועט מקויים ווערן דאָס אַלטע העברעאישע ווערטל, אַז „עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" — אַז ארץ ישראל זאָל זיך צעשפּרייטן און זיין אין אַלע לענדער... און טאַקע, פאַרוואָס ניט? אָסור אויב עס וואָלט אונדז געשאַדט, נאָר מיט אַ רואיקערן מזל, נאָר אָן דער שטענדיקער מורא פאַר די אָפענע מיילער פון די אַרומיקע... און דער ציוניסטישער „יידישער קעמפער" האָט אַפילו אָפּגעדרוקט מיינס אַן אַרטיקל „עין חרוד אין אַמעריקע", און די רעדאַקציע האָט מען ניט געקאָנט חושד זיין אין קנאַפער ציוניסטישקייט. און באמת, קען עס דען אין עפּעס שאַדן מדינת ישראל אויב אין אַמעריקע וועלן זיין אַפילו צענדליקער יידישע שטעטלעך, גאַנצע ראַיאָנען יידישע? ראַיאָנען מיט אַ יידישער מערהייט?

יידישע שטעטלעך מיט יידישע נעמען פון גאַסן, מיט יידישע אויפשריפטן אויף שילדן, מיט יידישער מוניציפּאַלער אָנפירונג אין די ראַמען, פאַרשטייט זיך, פון די אַמעריקאַנער געזעצן, מיט מוניציפּאַלער זאָרג פאַר יידישער דערציאונג... מיט אַיין וואָרט — אַמעריקאַנער שטעטלעך וואָס יידן בויען אויס מיט דער כוונה צו זיין דאָרטן אַ מערהייט און זיך קענען איינאָרדענען ווי יידן, ווי אַ יידישע געזעלשאַפט, ווי אַ געמיינשאַפט. קיין שאָדן וואָלט אַזוינע שטעטלעך, אַפילו גאַנצע ראַיאָנען זיכער ניט געבראַכט, נוצן — אַ שיר. דאָ וואָלטן קינדער געוואַקסן מיט אַ געזינטערער פּסיכיק, אַ סך דעפעקטן וואָלטן זיך פאַרמינערט, די דערציאונג — די יידישע און די אַלגעמיינע וואָלט געווען אַ סך גרינגער, מיט וויניקער פּראָבלעמען פאַרבונדן. און בכלל וואָלטן זיך אין אַזוינע ישובים יידן געפילט פרייער, היימישער, זיי וואָלטן זיך געקאָנט אויסלעבן יידישער, פרייער. די גרעסטע מערהייט וואָלט אין דעם שטעטל פאַרבראַכט נאָר די פרייע צייט, נאָך דער אַרבעט, אַ טייל פון דער באַפעלקערונג וואָלט שוין געהאַט אויך די פרנסה אויפן אָרט. אין אַזוינע יידישע ישובים, אַפילו מיט יידישע נעמען וואָלטן קליינע יידישע קינדער ניט געדאַרפט מורא האָבן פאַר ווילדע, כוליגאַנישע אָנפאַלן פון צעווילדעוועטע קליינע און גרעסערע כוליגאַנעס... יידישע בתי מדרשים וואָלטן געווען זיכער פון צעבראָכענע פענצטער וכדומה. מיט אַיין וואָרט — יידישע שטעטלעך.

מיר באַרימען זיך מיט די גרויסע אויפטוען, מיט דעם גרויסן אויפבלי אויף אַלע געביטן וואָס מיר האָבן געהאַט אין מזרח־אייראָפּע. אָבען אין דער גרעסטער מאָס איז דאָך דאָס געווען אַ רעזולטאַט פון דער קאָמפּאַקטקייט פון די יידישע ישובים, פון דער פאַרזיכיקייט פון די ישובים.

מען וועט זאָגן: ער וויל שאַפן אַ געטאָ אין אַמעריקע. דאָס איז אָבער ניט מער ווי אַ פאַלשע פאָרשטעלונג צו פאַרדרייען דעם אמת: געטאָ איז דער מאָלט ווען מען זעצט מיך אַריין אויף גוואַלד, קעגן מיין ווילן, — ווען איך ביי אַליין אויס פאַר מיר אַ ווינקל איז דאָס אַ היים, ניט קיין געטאָ. אַזוי איז געווען תל אביב ביי יפו מיט אַ פערציק יאָר צוריק, פאַר די פאָגראָמען אין 1921 און 1929.

איך פלעג אַלע מאָל מקנא זיין שפּאַצירנדיק אין אַ קליין פראַנצויזיש פאָרשטעטל אין אַ דורכויס ענגלישן ראַיאָן. אַ שטיקל פאַרין, פראַנצייזישע גאַסן, פרייער. דער אַלגעמיינער אָנבליק פון דער גאַס, דער אַלגעמיינער אָנבליק פון דער שטאָט, דער אַלגעמיינער אָנבליק פון דער מדינה, אַלע דאָס האָט מיר אַ ביסל געגעבן אַ געפיל פון אַ פרייער לעבן. אַ לעבן אין אַ פרייער מדינה. אַ לעבן אין אַ פרייער שטאָט. אַ לעבן אין אַ פרייער גאַס. אַ לעבן אין אַ פרייער שטעטל. אַ לעבן אין אַ פרייער ראַיאָן. אַ לעבן אין אַ פרייער מדינה. אַ לעבן אין אַ פרייער אַמעריקע.

ווער דאַרף זיך פאַרנעמען מיט דעם?

— אַלע יידן אויסער פאַרביסענע אַסימילאַטאָרן. זיי קען שוין גאָרניט העלפן, ניטאָ פאַר זיי קיין גוטער דאָקטאָר. אָבער אַלע אַנדערע יידן דאַרפן אין דעם שאַפן אַזוינע יידישע שטעטלעך שטאַנדפּונקט. מחמת אַט די פאָרם פון אָפּשיידן אולטימאַטיוו יידישן גוף פון יידישער נשמה וואָלט געווען אַן אייביק אידענטיפיצירן זיך מיט די מיליאָנען קדושים — אויף דורות און דורות. עס וואָלט טיף אַריין אין אונדזער באַוואוסטזיין און אויך אין באַוואוסטזיין פון דער וועלט... און עס זיינען נאָך דאָ אַנדערע יידישע מאָמענטן אין אַט דעם שטאַרק דעליקאַטן ענין. אָבער פאַר היינט זאָל זיין גענוג.

די זאָרגן דעם מענטשלעכן מין און אַוודאי און אַוודאי דעם יידישן מענטש. אָבער אַ מענטשהייט איז דאָך פאַרט אַ סך הכל פון אַזויפיל און אַזויפיל יחידים־מענטשן. און — אויב נאָר איר האָט דערלייענט ביז אַהער — זאָגט דעם אמת: זענט איר געבליבן גלייכגילטיק? און אויב אַזוי — איז עס נישט קיין גלייכגילטיקער ענין. נישט פון אַלגעמיין מענטשלעכן שטאַנדפּונקט; און מיר האָבן עס אויפגעקלערט — מיינען מיר. און אויך נישט פון יידישן שטאַנדפּונקט. מחמת אַט די פאָרם פון אָפּשיידן אולטימאַטיוו יידישן גוף פון יידישער נשמה וואָלט געווען אַן אייביק אידענטיפיצירן זיך מיט די מיליאָנען קדושים — אויף דורות און דורות. עס וואָלט טיף אַריין אין אונדזער באַוואוסטזיין און אויך אין באַוואוסטזיין פון דער וועלט... און עס זיינען נאָך דאָ אַנדערע יידישע מאָמענטן אין אַט דעם שטאַרק דעליקאַטן ענין. אָבער פאַר היינט זאָל זיין גענוג.

וועגן אַ שטאַרק דעליקאַטן עניין

פון מלך ראַוויטש (קאַנאַדע)

אויף דער עלטער קומען אַלערליי מחשבות אין קאָפּ אַריין. אַמאָל זייַנען זיי שטאַרק אידעאַליסטישע — מער ווי די מיטמענטשן דיינע, ווי די חברים דיינע קענען פאַרטראָגן. קומט אויס צו האָבן צער פון די אידייען — כאָטש זיי זיינען אָפט אַזעלכע לאָגישע — און דאָס לעבן באַשטעטיקט זיי אות אין אות. אַמאָל זיינען די דאָזיקע אידייען נישט אַלטרואיסטיש אידעאַליסטיש און נייערט עגאָצענטריש און אפשר אויך אַ ביסל עגאָאיסטיש. און היינט האַנדלט זיך עס טאַקע וועגן אַזאַ אַ ביסל עגאָצענטרישן און שטאַרק דעליקאַטן ענין. אויב איר — לייענערין, אָדער לייענער פון דעם דאָזיקן מאמר — זענט עלטער פון מיר, דעם שרייבער, וועט איר מיך פאַרשטיין. און אויב איר זענט יינגער — און דער רוב אייערער איז דאָך זיכער יינגער, וועט איר מיך אַ פּאָר יאָר שפּעטער פאַרשטיין, אַז איר וועט זיך אין דעם מאמר דערמאָנען. און דערמאָנען וועט איר זיך, ווייל אַזוי זעלטן — אייגנטלעך כמעט קיינמאָל נישט — שרייבט מען אין יידישע צייטונגען און צייטשריפטן וועגן די דאָזיקע וויכטיקע און דעליקאַטע ענינים.

גוף און נשמה...

גוף און נשמה איז דער מענטש. זיי זיינען ביידע זיין אינטימסטער אייגנטום. אייגנטלעך זיין איינציקער אייגנטום. וואָרעם אַפילו דאָס שטיקל אָרעמע פּאַפּיר, אויף וועלכן איך שרייב דעם דאָזיקן מאמר, איז ווייניקער מיין אייגנס, ווי מיין גוף און מיין נשמה. איך היט זיי ביידע וויפל נאָר איך קען. אָבער כאָטש איך היט זיי אַזוי — קען איך זיי דען? קען איך מיין גוף? קען איך די וואונדערלעכע און שוידערהאַפטע מאַשינעריע זיינע? זע איך דען אַפילו אין דער פאַנטאַזיע אַמאָל מיין האַרץ און מיינע נירן און מיין גאַל און מיינע לונגען און דער עיקר מיין מוח — ווי ער פונקציאָנירט? אַוודאי ווייס איך אַ ביסל וועגן דעם — כאָטש איך בין נישט קיין מעדיצינער? אָבער זע איך די אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידין — אָדער וויפל זיי זאָלן דאָרט נישט זיין — ווי אַזוי זיי פונקציאָנירן אין זייערע טיפע באַהעלטענישן ווען איך גיי, אָדער זיץ אויף אַ זיצונג, אָדער אין אַ מסיבה מיט חברים? און זע איך זיי — אין מיין פאַנטאַזיע — ווי זיי מאַכן און פונקציאָנירן ווי אַ פאַבריק, וואָס אַרבעט אין דריי שיכטן טאָג און נאַכט... בשעת איך ליג רואיק און שלאָף? און האָב איך דען אַפילו די מינדסטע אָנונג וואו ערגעץ אין מיין קאָמפּליצירטן גוף עס זיצט מיין נשמה, וואָס דאָס איז מיין איך. דאָס וויכטיקסטע פּינטל אין מיר — אפשר אַזוי גרויס ווי אַן אַטאָם און נאָך קלענער און אפשר — ווער ווייסט — פונקט אַזוי גרויס און נאָך גרעסער ווי מיין גאַנצער גוף? זיי זיינען מיין, מיין — מיין גוף און מיין נשמה, דאָס איינציקע גוטס, וואָס באַלאַנגט טאַקע צו מיין איך און צו קיין שום אַנדערן איך נישט. און איך דאַרף האָבן אַ רעכט צו דיספּאָנירן איבער זיי סיי ביי מיין לעבן און סיי נאָך מיין לעבן! אַוודאי וואָלט זיך וועלן דיספּאָנירן אויך איבער דער נשמה, אָדער דעם איך, ווען זי, אָדער ער, וועלן זיך אָפּטיילן פון גוף. אָבער דאָס איז נישט מעגלעך דערווייל — אַפילו אין דער צייט פון אַטאָם־שפּאַלטערייען. אַזאַ „רעאַקטאָר" איז נאָך נישט דערפונדן געוואָרן. אָבער איבער דעם גוף קען מען דאָך יאָ דיספּאָנירן. אַזוי ביים לעבן — אין די פרייע לענדער — און אַוודאי נאָך דעם לעבן. (איך הער ווי מיינע לייענערס ווערן אומגעדולדיק און רופן אויס: וואָס וויל ער אייגנטלעך? עס איז אַפילו

די גרופּע „פרייע אַרבעטער שטימע" האָט פאַר זונטאָג, דעם 23טן מערץ, 6 אַזייגער אין אָוונט, אַראַנזשירט אַ דרייפאַכן יום־טוב: 85־יאָריקער יובל פון ר. ראָקערן, 67־יאָריקע פ.אַ.ש. עקסיסטענץ פייערונג און דאָס געזונט ווערן פון די ח"ח אברהם צווייג און בען ספּיר.

אַלע פ.אַ.ש. לייענער זיינען פאַרבעטן צו קומען צו דעם דרייפאַכן יום טוב, וואָס וועט געפייערט ווערן מיט אַ באַנקעט אין סעמיס רעסטאָראַן, 23029 קולידזש. פּרייז פאַר אַ פּערזאָן $5. פאַר רעזערוואַציעס רופט טאָ. 6058־7.

גאַסט־רעדנער וועט זיין חבר ס. מאַרגאָליס פון לייקוואוד, נ. דזש.

•

רודאָלף ראָקער און „פרייע אַרבעטער שטימע" פייערונג אין לאָס אַנגעלעס

פאַר זונטאָג, דעם 30טן מערץ, 6 אַזייגער אין אָוונט, האָט דער קראַפּאָטקין בר. 413 אַ. ר. אַראַנזשירט אַ טאָפּלטע פייערונג: דער 85־יאָריקער געבוירנטאָג פון רודאָלף ראָקער און דיי 67־יאָריקע עקסיסטענץ פייערונג פון דער „פרייע אַרבעטער שטימע".

די טאָפּלטע פייערונג וועט אָפּגעהאַלטן ווערן אין וולאַדעק סענטער 126 נאָרט סעינט לואיס גאַס. אַ יום־טובדיקער מאָלצייט וועט סערווירט ווערן. אינעם קינסטלערישן פּראָגראַם באַטייליקן זיך דער באַקאַנטער בינע־קינסטלער אליהו טענענהאָלץ און די באַגאַבטע פּיאַניסטין לואיז קאַבראַל.

דער פעסט־רעדנער וועט זיין דער זשורנאַליסט און שטענדיקער „פאַר

XXXe anniversaire

Le magnifique banquet en mémoire de Schwartzbard...

...Et en hommage à Henry Torrès

POUR célébrer le XXXe anniversaire de l'acquittement, par la cour d'assises de la Seine, de Scholim Schwartzbard, meurtier du pogromiste Petlioura, plus de quatre cents convives se sont réunis, le 24 octobre dernier, dans les salons du Cercle militaire, place Saint-Augustin.

MM. André Le Troquer, président de l'Assemblée nationale et Gaston Monnerville, président du Conseil de la République, présidaient cette belle manifestation du souvenir où l'on fêtait, en même temps que l'acquitté disparu, celui qui fut son défenseur, Henry Torrès.

XXXe anniversaire glorieux qui coïncide avec celui de la L.I.C.A. Nombreux ceux, parmi nous, qui ne l'ont pas oublié. La longue table présidée par J. Pierre-Bloch le prouve. Mais à presque toutes les autres tables se retrouvent des visages amis, dont celui, si émouvant, d'Anna Schwartzbard, la veuve exemplaire de Scholim.

L'affaire Schwartzbard

Les nouvelles générations connaissent assez mal, et pour cause, l'affaire Schwartzbard qui réveilla, en 1927, la conscience universelle et provoqua, en France même, une intense émotion.

Originaire d'Ukraine, où il avait souffert dans sa chair les pogromes tzaristes, Schwartzbard avait émigré dans notre pays, terre de tolérance et de liberté. Ce petit horloger juif, dès 1914, s'était engagé, avait vaillamment combattu dans les tranchées de Carenay, obtenu la Croix de guerre, était reparti, ensuite, pour la Russie, y avait connu les atrocités commises par Petlioura contre les juifs et que Bernard Lecache a relatées dans un livre retentissant, *Quand Israël meurt...*

A nouveau, Schwartzbard émigra. Mais il décida de venger tous ces martyrs innocents et, dans Paris, un jour, il abattit le pogromiste. Henry Torrès le défendit admirablement, emportant l'adhésion du jury qui acquitta l'accusé tandis que la salle des assises retentissait du cri de « vive la France ! ».

Trente ans après

C'est à la faveur de ce procès que naquit la L.I.C.A. et que s'est développé dans le monde le grand mouvement antiraciste dont vous savez tous les efforts.

A ce banquet, tour à tour les orateurs magnifièrent le petit horloger juif justicier et son avocat. Après Berlow, Bernard Lecache, en quelques mots émouvants et sobres, salua le geste de Schwartzbard, qui apprit à la L.I.C.A. à toujours « bien viser ».

Puis, l'ancien ministre Diomède Catroux, le sénateur Debû-Bridel, l'écrivain Joseph Kessel, le bâtonnier André Allehaut, l'ambassadeur d'Israël Jacob Isur, Gaston Monnerville, extraordinairement éloquent, André Le Troquer exaltèrent l'esprit de tolérance de la France. Enfin, ovationné, Henry Torrès répondit avec son talent habituel.

Belle soirée qui console de bien d'autres.

72466

פריז, 24 באוקטובר 1957

שלום שווארצבערד

72467

Le 30e anniversaire de l'acquittement de Schwartzbard célébré à Paris

lu dans "France Soir" du 26 Oct. 57

Un grand banquet s'est déroulé hier soir au Cercle Militaire, en présence des présidents André Le Troquer, Gaston Monnerville, Albert Sarraut, Paul-Boncour, de S. Exc. Jacob Tsur, ambassadeur d'Israël, et du grand avocat Henry Torrès, pour commémorer un des grands moments de la justice française : l'acquittement, il y a trente ans, de Samuel Schwartzbard.

Le 25 mai 1926, un immigré russe tirait rue Racine, à Paris, cinq coups de revolver sur Simon Peltouria, ancien ataman en chef des armées de la République populaire d'Ukraine et instigateur de gigantesques pogroms.

Me Henry Torrès, après un procès émouvant, obtint l'acquittement de Schwartzbard. Evoquant ses souvenirs, l'avocat déclara :

— Si je n'avais pas été entendu, la France n'eût plus été la France.

בויגרשיק פון יענגו שווארצבערד

פאריז, יום 1957

פאַרלאַג = Col. יומ (לוצ' רשמ)

72468

א בוך וועגן שלום שוואַרצבאַרד און הערשל גרינשפּאַן

פּאַריז (ספּ). דער פאַרמיידיקער פון שלום שוואַרצבאַרד אַנדי מאָרגן האָט צום 30 יאָרטאָג פון באַפרייען שוואַרצבאַרדן פאַרעפנטלעכט אַ בוך אין דער פראַנצויזישער שפּראַך א. נ. „באַשילדיקטע, וואָס האָבן נישט זייער גלייכן".

אין זיין בוך ביילדערט דער אַדוואָקאַט מאָרגן שלום שוואַרצבאַרדן, וועלכער האָט געשאָסן אייפן מערדער פון די אוקראַינישע יידן — פּעטלורע — אין הערשל גרינשפּאַן, וועלכער האָט דערשאָסן דעם הימלערישמישן אויסוורף, פאָן ראַם, וואָס האָט געגרייט אַ מאַסאַלע אויסראָטונג פון די יידן.

דער פאַרמיידיקער פון די צוויי יידן, וואָס האָבן געגומען נקמה פאַר די ליידן פון זייער פאָלק שרייבט אין זיין בוך מיט גרויס וואַרעמקייט וועגן שוואַרצבאַרדן און גרינשפּאַנען.

דאָס בוך פון אַנדי מאָרגן האָט אַ רויסגערופן אַ גרויסע פאַראינטערעסירונג אין פראַנקרייך.

23.XI.1957

72468

ציעס און שאפן צוזאמען מיט די סאָ
ציאליסטישע לענדער א ברייטע זאָנע
פון שלום; דער אינטערנאַציאָנאַלער
ארבעטער־קלאס, און קודם כל זיין א־
וואנגארד — די קאָמוניסטישע פאר־
טייען; די באפרייונגס־באוועגונג פון די
פעלקער אין די קאָלאָניעס און האלב־
קאָלאָניעס; די מאסן־באוועגונג פון די
פעלקער אין פארמיידונג פון שלום;
די פלענער צו אָרגאניזירן א גייע מלח
מה שמעלן זיך אנטשלאָסן אנטקעגן
אויך די פעלקער פון די לענדער אין
אייראָפע, וועלכע האָבן פראָקלאמירט
נייטראלקייט, די פעלקער פון לאטיין־

פון די באציונגען צווישן זיי אין די
ברידערלעכע קעגנזייטיקע הילף. אין
דער דאָזיקער קעגנזייטיקער הילף גע־
פינט א רעאלן אויסדרוק דער פרינציפ
פון סאָציאליסטישן אינטערנאציאָנא־
ליזם.

אויפן יסוד פון פולשטענדיקער גלייכ
בארעכטיקונג, פון קעגנזייטיקע נוצן
און ברידערלעכער הילף, האָבן די סאָ
ציאליסטישע מלוכות איינגעשטעלט
צווישן זיך אויף א ברייטן מאסשטאב
עקאָנאָמישע און קולטורעלע צוזאמענ־
ארבעט, וועלכע שפילט אַ וויכטיקע ראָל
ביים פארפעסטיקן די עקאָנאָמישע און
פאָליטישע זעלבשטענדיקייט פון יע־
דן פון די סאָציאליסטישע לענדער,
ביים פארפעסטיקן די סאָציאליסטישע

שלום שוואַרצבאַרד

72470

פאלקס-אוניווערסיטעט

ביי דער פעדעראציע פון יידישע
געזעלשאפטן אין פראנקרייך

דינסטיק, דעם 29-טן יוני, 21 אוויגער אין זאל פון דער פעדעראציע,
29, לי סען לאזאר, מעטראָ טרוניטע

געדענק-אוונט שלום שוואַרצבאַרד

אונטערן פאָרזיץ פון פרוי שוואַרצבאַרד
מיט דער בייטיליקונג פון אדוואָקאַט אנרי טאָרעס

72469 [1954]

Hommage à Schwartzbard

La Fédération des sociétés juives de France organisait, le 29 juin dernier, une soirée commémorative en hommage à Schwartzbard, Henry Torrès, qui fut son défenseur devant les Assises, fit à cette occasion une magnifique conférence. Notre président, empêché, a envoyé le message suivant : [1954]

JE déplore profondément que mes obligations professionnelles m'interdisent d'être présent ce soir à vos côtés pour l'émouvante commémoration de notre cher Schartzbard.

Mais tous les antiracistes de la L. I. C. A. se joindront à moi pour évoquer le souvenir de cet admirable compagnon de nos combats. Ils n'oublient pas ce qu'ils lui doivent. En vérité ils lui doivent tout.

Sans Schwartzbard la Ligue Internationale contre le Racisme et l'Antisémitisme n'aurait peut-être pas vu le jour. En tout cas son geste a réveillé les consciences assoupies. Il a déterminé les meilleurs d'entre les nôtres et les a rassemblés, à son exemple, dans un mouvement qui, depuis plus de 27 ans, exalte et soutient la cause pour laquelle Schartzbard avait décidé de se sacrifier.

Je ne peux pas sans émotion me souvenir du jour où, pour la défense sacrée de Schwartzbard, avec mon grand ami, Maître Henri Torrès, son défenseur, je décidais de partir pour l'Ukraine afin de procéder à la poignante enquête susceptible d'apporter aux jurés de la Cour d'Assises française les éléments d'appréciation nécessaires pour les conduire à l'acquittement de Schwartzbard.

Je sais fort bien que mon rôle ne fut que de second ordre, car c'est à Paris même, dans l'enceinte du Palais de Justice, que se dénoua le drame grâce d'une part à la magnifique plaidoirie d'Henri Torrès, d'autre part à l'esprit d'équité des jurés.

Vous avez raison de célébrer la mémoire de notre disparu. Pour nous, antiracistes, Schwartzbard reste un exemple. Il nous a montré la voie de l'honneur. Jusqu'à la fin de notre vie nous lui serons fidèles.

B. L.

ELLE ET LUI par ROUSON

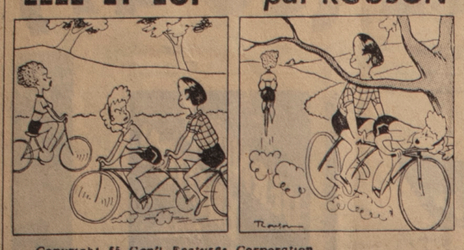

Copyright 55 Gen'l Features Corporation.

LES POTINS DE LA COMMÈRE

SUR LE BOULEVARD A RAGOTS

● LE MALHEUR DES UNS FAIT LE BONHEUR DES AUTRES. Les sociétés hippiques viennent de le constater. Ne pouvant s'éloigner de la capitale, les automobilistes vont aux courses. Dimanche, à Auteuil, on compta 2.700 voitures, chiffre record.

C'EST ARRIVE HIER. « Rodin, le grand sculpteur, venait de terminer neuf statuettes de femmes qu'il baptisa « Les 9 muses ». En ayant vendu 2, il intitula les 7 dernières « Les 7 péchés capitaux ». Deux autres ayant trouvé acheteurs, les 5 dernières furent baptisées « Les 5 sens ». La vente se continua. Quand elles furent 3, elles s'appelèrent « Les 3 grâces » et la dernière s'intitula « Solitude » *(Fait du jour, 2 novembre 1908.)*

● UN SURNOM DE MARCEL DUMONT pour le canal de Suez : *L'amer rouge.*

LES BELLES PHRASES. De M. Julian Amery, parlementaire britannique invité au banquet du congrès national des Indépendants : « En Angleterre, les menaces de Boulganine n'ont épouvanté que les vieilles filles des deux sexes. »

● LES DROITS DE TRADUCTION DE *L'UNITE*, second tome des Mémoires du général de Gaulle, viennent d'être achetés par l'Espagne et l'Italie.

UN NOM (PEU PREDESTINE). Le Dr Hay (Aïe) est spécialiste de l'accouchement sans douleur.

● LA FAIM D'UN POETE Lu dans la vitrine d'un magasin de jouets de l'avenue Victor-Hugo : *Achetez la poupée Minou Drouet.*

ON N'A QUE L'AGE DE SES ARTERES. Le 2 décembre 1956, Jean Paulhan aura 72 ans et M. Poldès 65 ans. Le 3, André Marie aura 59 ans. Le 4, Gérard Philipe aura 34 ans. Le 5, Odette Joyeux aura un an de plus (que l'année dernière).

BOURREAU D'ENFANT. Raymond (11 ans), neveu du chef d'orchestre cow-boy Marc Taynor, est tout à fait contre la création par son oncle du club des petits amis des cow-boys. Motif : son oncle l'oblige tous les jeudis matin à coller les timbres des 400 lettres qu'il expédie toutes les semaines aux membres du club.

● AU GOUT DU JOUR. La bande du livre d'Albert Aycard *La Route* (sur les routiers) portait la mention : *Vous empruntez la route, d'autres y vivent.* Depuis les restrictions d'essence, elle a été changée ainsi : *Vous ne pouvez plus emprunter la route : emportez-la chez vous.*

« COMMENT AVEZ - VOUS TROUVE *LE ROUGE ET LE NOIR ?* », demande maman ourse à son petit ourson : « Oh ! répond-il, pas mal, mais j'aimais mieux le livre. »

★

Le « Bottin » des potins

UN ECOLIER A REPONDU RECEMMENT A SON PROFESSEUR qui lui demandait le sens du mot : épousseter : « Pousser un peu sans faire de mal. » C'est le même qui a écrit dans une dictée : « Resté veuf de bonheur. » *(Jours de France.)* ● « La production de caviar de l'U.R.S.S. diminue, celle de l'Iran augmente. Les Russes ont fait tellement de forages de pétrole au nord de la Caspienne que la mer est souillée : les esturgeons fuient vers la côte iranienne. » *(Paris-Match.)* ● « C'est une bien jolie formule, elle est du docteur Bernard Lafay, président-fondateur et d'honneur de la Banque des yeux : « La Banque des yeux est une banque où les chèques ont une valeur lumière. » (J.-F. Devay, *Paris-Presse.*) ● « Sotheby vient de disperser à Londres la bibliothèque d'Alfred Denison, uniquement consacrée à la pêche. Un exemplaire du livre de Saint-Albans, contenant le premier traité sur la pêche à la ligne, imprimé à Westminster, en 1496, par Wynkin de Worde, a été payé... 1.400.000 francs. » *(Arts.)* ● « D'après les statistiques de l'industrie des tissus élastiques des U.S.A., 55.000 messieurs américains portent des corsets. » *(Noir et blanc.)*

P. S. — J'ai reçu de M. Pascal Gauthier une enveloppe avec cet en-tête : « *La Pissotière de l'impératrice.* » Il s'agit d'un cru bordelais.

MOTS CROISÉS

PROBLEME N° 642

HORIZONTALEMENT. — I. Ses projectiles sont redoutables. — II. Peut faire souffrir les orteils. Ce que réclame chacun. — III. Il est promis aux bons. D'où on a tout retiré. — IV. Sont peu familières aux bons élèves. — V. Ne se prêtent pas toutes aux sports d'hiver. — VI. Homme politique allemand. Ne sont pas toujours groupées. — VII. Ne pouvait attendre de bienfaits de Junon. Qui fait monter haut le thermomètre. — VIII. Est à son aise dans l'eau. Petit ombrage. — IX. Ville d'Allemagne. A chaque extrémité du cirque. — X. Placée. Personnel. Préfixe.

VERTICALEMENT. — I. Réclament bon souffle et bonnes jambes. — II. Ne peut être sans sujets. Costume. — III. Carnage. Petits cubes. — IV. En dehors de la règle. — V. Début de limon. Sont faits par le menuisier. — VI. Qui ont germé. Fait partie d'une série. — VII. Vert pays. Terminaison infinitive. Mis en marche. — VIII. Unit deux nations. — IX. Germe dans l'esprit. Livre au public. — X. Eprouvées. Message fleuri.

Solution du Problème N° 641

HORIZONTALEMENT. — I. Insidieuse. — II. Maire. Prit. — III. Pin. Croûte. — IV. Onctueuses. — V. Née. — VI. Reliés. — VII. Evite. Ecu. — VIII. Rate. Allos. — IX. Edentée. Na. — X. Se Defiais.

VERTICALEMENT. — I. Imponderes. — II. Naine. Vade. — III. Sincérité. — IV. Ir. Etend. — V. Découple. Ie. — VI. Re. A E F. — VII. Epouse. Lei. — VIII. Urus. Sel. — IX. Sites. Conf. — X. Etés. Rusas.

(Sondage - Statistique)

Françoise D... Neuilly

35 ans mariée — 3 enfants

Préfère attendre pour commander le dernier modèle de voiture, Choisit de faire effectuer sur place tous ses travaux de couture, Exige évidemment

la machine à coudre TURISSA ultramatic

DIRECTEMENT IMPORTÉE DE SUISSE

TOUTES LES OPÉRATIONS TOUS LES PERFECTIONNEMENTS

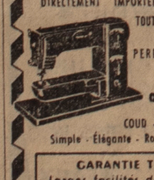

100 % automatique

COUD - REPRISE - BRODE

Simple - Élégante - Robuste - Précise

GARANTIE TOTALE

Larges facilités de paiement

CATALOGUE SUR DEMANDE

VENTE ET DÉMONSTRATION

DARGOLS

8, r. des Francs-Bourgeois 3e - ARC. 52-71

GALERIES LAFAYETTE

PUBLIVAS 594

Tirage de FRANCE-SOIR du 29 nov. : 1.374.850 ex.
LE PLUS FORT TIRAGE ET LA PLUS FORTE VENTE DES JOURNAUX FRANÇAIS

EN PAGE 10 : LA RADIO.

Afin d'éliminer de nos rubriques de publicité les annonces douteuses qui auraient pu s'y glisser malgré le soin que nous apportons à ce sujet, nous prions nos lecteurs qui auraient des réclamations à formuler d'écrire au Bureau de Vérification de la Publicité (B.V.P.), 27 bis, Av. de Villiers, Paris (17e) auquel nous adhérons comme membre actif.

BVP

Slip Eminence

Helanca NYLON Mousse

A Z 579

Me Henry Torrès, vous avez la parole
Souvenirs de 40 ans de Palais

La France, en acquittant Schwartzbard, condamne les pogromes

Je reçois à cette occasion une préface d'Einstein, que je publie ici pour la première fois

Après avoir raconté les procès parisiens au cours desquels il défendit deux danseuses poursuivies au nom de la morale, Me Henry Torrès revient aux affaires politiques avec le procès Schwartzbard.

Dans ses précédents articles le célèbre avocat a évoqué Guilbeaux et les pacifistes de 1918, Germaine Berton, les conjurés catalans, le fou Dervaux, etc.

(Voir « France-soir » depuis le 25 novembre.)

AUTANT je pense, sans excès de modestie, porter une part de responsabilité dans l'acquittement de Germaine Berton, autant Schwartzbard, que je défendis quatre ans après, en octobre 1927, ne dut être absous qu'à la noblesse de son caractère et à la grandeur de sa cause.

Le 25 mai 1926, au début de l'après-midi, rue Racine, à quelques mètres du boulevard Saint-Michel, un inconnu sortait d'un restaurant et, allant à sa rencontre, un passant marchait en sens inverse.

Le passant dévisagea l'inconnu, puis, l'ayant croisé, se retourna et l'interpella : « Vous êtes M. Petlioura ? » En même temps, il sortait de sa poche un pistolet. L'inconnu brandit sa canne, en un geste instinctif de défense. Le passant fit feu cinq fois à bout portant, en criant : « Assassin, voilà pour les massacres, voilà pour les pogromes ! » ; épuisant son chargeur, il tira encore deux fois à terre sur l'homme qu'il venait d'abattre.

La victime était l'ancien ataman en chef des armées de la « République Populaire d'Ukraine », Simon Petlioura. Le meurtrier était Samuel Schwartzbard.

Transporté à la Charité, le blessé expira en y arrivant, sans avoir prononcé une parole. Au poste de police où il avait été conduit, le meurtrier entendit un agent qui annonçait au commissaire : « C'est un nommé Simon Petlioura. Il est mort. » Schwartzbard s'écria : « J'ai tué un assassin. »

Schwartzbard jure de venger ses frères

NE en Russie d'une humble famille, Samuel Schwartzbard, après avoir appris le métier d'horloger, quitta à 20 ans son pays d'origine, terre classique des persécutions antisémites. Il vivait en France quand éclata la guerre de 1914. Il s'engagea, prit part à tous les combats de la Légion, fut grièvement blessé en 1916 et décoré de la croix de guerre.

Réformé n° 1 en 1917, il retourna en Russie où il resta jusqu'en 1920. Pendant cette période, sous le gouvernement du Directoire, le seul pouvoir effectif était passé aux mains du chef de l'armée. La population juive de l'Ukraine fut persécutée d'une manière atroce, des escadrons de cosaques et des détachements de partisans faisant partout régner la terreur.

L'opinion européenne resta indifférente à ces crimes.

Les plus terribles pogromes furent ceux de 1919, à Berditchev, à Jitomir (deux dans un semestre), à Ovroutch, à Proskourov, à Felchtine, tous perpétrés sur l'ordre direct des atamans dont Petlioura était le chef suprême.

Schwartzbard vécut ce cauchemar, assistant à plusieurs pogromes où périrent des membres de sa famille. Il regagna Paris en 1920 et ouvrit une petite horlogerie boulevard de Ménilmontant.

Petlioura, né à Poltava d'un père cocher de fiacre, avait exercé, avant la Révolution, la profession de comptable. Membre du parti social-démocrate, il n'en était pas moins d'obédience nationaliste. Sans que rien ne semblât l'y destiner, il fut, dès 1917, à la tête des forces militaires ukrainiennes et devint en décembre 1918 ataman en chef et président du Directoire. Chassé d'Ukraine dans le second semestre de 1920, il vint, en 1921, s'installer à Paris.

Quand il apprit, vers 1925, que Petlioura était dans la même ville que lui, Schwartzbard se jura de venger ses frères. Il acheta un revolver et se mit à la recherche du fauteur des pogromes de 1919. Après de longs mois de patiente obstination, il le vit entrer seul dans un restaurant de la rue Racine. Il gagna alors en courant le bureau de poste le plus proche et envoya un pneumatique à sa femme pour lui faire part de son dessein. Sans que je l'eusse jamais connu, il me griffonna également quelques lignes pour me confier sa défense.

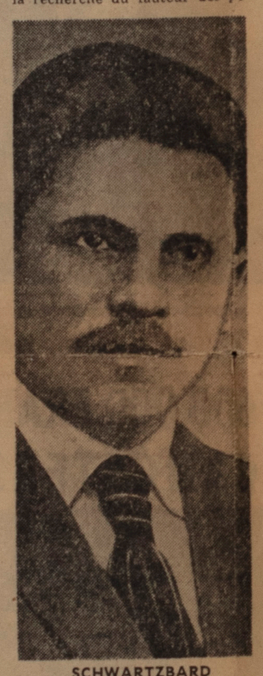

SCHWARTZBARD

« Ton malheur n'est rien devant le malheur universel »

DE toutes ces circonstances caractéristiques de la préméditation, Schwartzbard, faisant face à toutes ses responsabilités, ne dissimula rien.

Modeste, bon, sensible, naïf, toujours naturel, dépourvu de cette emphase vaniteuse propre aux « justiciers », ne prétendant pas s'identifier à la cause qu'il servait, il était simplement un brave homme et un homme brave qui profondément attaché aux siens, à sa race et à sa religion, eût perdu sa propre estime s'il n'avait infligé au coupable un exemplaire châtiment.

De sa cellule n° 7, division 5, de la Santé, il écrivit à sa femme quelques jours après son arrestation, cette lettre où je le retrouve tout entier :

« A Mme Schwartzbard boulevard de Ménilmontant, Paris.

« Ma chère Anna,

« Je voudrais que sur le tombeau de mon père, qui se trouve à Ananiev et sur lequel je n'ai pas eu la possibilité de faire une inscription, l'on taillât les mots suivants : « Isaac, fils de Moïse Schwartzbard, dors en paix, toi, grande âme juive ! Ton fils Schalom a vengé le sang sacré de ton frère Israël et le martyre du peuple d'Israël tout entier. »

« Domine-toi ! Ton malheur n'est que jeu d'enfant en comparaison du malheur universel. Sois gaie, amuse-toi, promène-toi et passe ton temps avec nos amis. Je serai content quand tu ne t'ennuieras plus et que tu deviendras calme. Ton Schalom. »

L'instruction dura de longs mois, le procès, plus de huit jours. Il était présidé par un magistrat dont la rudesse bourrue rayonnait de bonté, le conseiller Flory. La famille de Petlioura, partie civile était représentée par Campinchi et par Albert Wilm. L'accusation avait fait citer 30 témoins, la partie civile 25, la défense plus de 80 : « 80 conférenciers », disait ironiquement Campinchi.

Les voix de l'indignation mondiale

LES débats furent rudes, violents et souvent tumultueux. Je fus parfois interrompu quand je lus les lettres de témoins cités à ma requête et n'ayant pu venir, telle celle du célèbre historien Aulard. « C'est la pitié qui a rendu cruel Schwartzbard. Il faut que le verdict décourage les bourreaux. Historien et disciple de cette Révolution française qui a émancipé les Juifs, je flétris l'antisémitisme et ses crimes que réprouve le génie de la France. »

Telle celle de Gémier : « Ce soir, malgré ma bronchite, je suis obligé de jouer **Shylock.** Dois-je vous dire que ma pensée sera toute avec Schwartzbard ? Avec quelle émotion j'interpellerai Antonio ! « Toi et tes amis, vous nous avez bafoués, méprisés, couverts d'opprobre. Pourquoi ? Pourquoi ? Parce que nous sommes Juifs. Quand vous nous blessez, coule-t-il moins rouge, le sang du Juif ? Non, tout nous est commun : maladies, joies, douleur, espoirs, tout. »

Telle aussi cette lettre que de Sorrente, m'avait adressée Maxime Gorki : « Je ne suis pas partisan de la terreur, mais je ne puis pas refuser à un homme le droit de se défendre. Il me semble qu'un meurtre peut être commis par peur de voir le passé se renouveler. » Telle celle de Michel Karolyi, ancien Président du Conseil de Hongrie : « Les autres Petlioura reposent en pleine sécurité sur leurs lauriers ensanglantés. Quand cela finira-t-il ? C'est à l'Histoire de le dire. »

Telle encore cette lettre de mon fraternel ami Joseph Kessel : « Quand ce ne serait que pour avoir attiré l'attention du monde civilisé sur l'atroce tradition des pogromes — et cela ne se pouvait faire qu'à Paris, le point de résonance le plus sensible, le plus vibrant de l'univers — Schwartzbard devait faire ce qu'il a fait. Et c'est pourquoi, quel que soit le sort que le jury lui réservera, je lui demanderai à la fin des débats de me faire l'honneur de lui serrer la main. »

Telle enfin celle de Séverine : « Jamais geste ne m'apparut plus désintéressé inspiré davantage par un sentiment de justice », et de la comtesse Anna de Noailles : « Nous sommes en France au pays de Corneille, où l'honneur fait toute la valeur de la vie. Bien que soit troublante pour le cœur la présence de Mme Petlioura, je continuerai à prendre part, de toutes mes forces, aux justes paroles clamées par votre voix. »

Quant aux 80 témoins qui avaient répondu : « Présent ! » à mon appel, je n'en fis entendre aucun.

L'avocat général Raynaud avait en effet, dans sa loyauté, cité trois personnalités de l'émigration russe : M. Goldstein, célèbre avocat de Léningrad, qui avait été le défenseur de Tolstoï, témoignant au titre de président de la commission d'enquête sur les pogromes de l'Ukraine ; M. Sliosberg, avocat aussi renommé, qui avait présidé le Comité central de secours aux victimes, et M. Tiomkine, membre de l'Assemblée constituante sous Kerensky et président de l'Assemblée ukrainienne.

Leurs trois dépositions composèrent un réquisitoire écrasant contre la mémoire de l'ataman en chef, qui peut se résumer dans la conclusion de M. Tiomkine, dont la voix devint tragique pour lancer cet anathème : « Je ne rends pas responsable le peuple ukrainien. Je jure que Petlioura seul est responsable de toutes les horreurs commises au cours des pogromes. »

D'autre part, un dramatique incident à l'avantage de Schwartzbard éclata à propos de la lecture d'une déposition, à l'instruction, d'un colonel ukrainien, Boutakov qui, reconnaissant le pogrome de Proskourov, l'avait qualifié « d'œuvre d'inspiration divine ». Après cette parole infâme, illustrant avec éclat les témoignages de MM. Goldstein, Sliosberg et Tiomkine, j'eus le sentiment que le procès était jugé.

Une pathétique préface d'Einstein

CERTAINS jurés avaient peine à dissimuler leur émotion. Je réalisai en quelques secondes que la suite des débats, pour pathétique qu'elle promît d'être, risquait de leur apparaître fastidieuse.

Déjà ma décision était prise avec une rapidité telle que j'en fus stupéfait.

Je me levai pour déclarer qu'afin que l'on pût commencer à plaider sur-le-champ, je renonçais à mes 80 témoins. 80 témoins, la plupart « rescapés » des pogromes de Petlioura, dont certains étaient venus des Etats-Unis, du Canada, de l'Uruguay ou de l'Argentine, pour faire à la Cour le récit de leurs souffrances et du massacre de leurs enfants, pour apporter le témoignage de leurs bras mutilés et de leurs jambes brisées. 80 témoins, impatients de réclamer justice aux représentants de la capitale du pays du droit humain.

Le discours rentré d'un homme public, la plaidoirie rentrée d'un avocat sont communs sujets de dérision, de telles dépositions rentrées avaient le caractère d'un sacrilège. Je le ressentais profondément, mais j'avais à choisir et j'avais choisi.

Il ne me resta plus après, dans un court appel aux jurés, véritable acte de foi dans la justice du peuple français, qu'à résumer à larges traits ce que nous venions d'entendre, à rappeler qu'en Ukraine, dans les longues nuits d'hiver, lorsque les petits enfants ne dormaient pas, les mères en les berçant leur disaient : « Dépêche-toi de t'endormir. Sans quoi Petlioura va venir », et je conclus en quelques mots, après avoir évoqué la Révolution française dont aucun homme vivant ne peut dire qu'il n'est plus ou moins le fils : « Qu'il sorte libre, cet homme qui porte sur son front comme un sceau terrible toute la tragédie d'un peuple ! Vous êtes aujourd'hui, messieurs, responsables du prestige de notre nation et des milliers de vies humaines qui dépendent du verdict de la France. »

Si je n'avais pas été entendu, la France n'eût plus été la France, Paris n'eût plus été Paris.

Après l'acquittement, il fut question d'éditer ma plaidoirie avec des dessins originaux de Lucien Laforge. Le projet ne se réalisa pas, mais déjà Einstein m'avait envoyé une préface que je publie ci-dessous pour la première fois.

« Le procès Schwartzbard a démontré que le peuple français est resté fidèle à ses nobles traditions et qu'il est toujours le champion des droits de l'homme. Sa justice est toujours saine, chevaleresque, sensible et sait se libérer de la lettre inflexible des textes.

« Le jury parisien l'a illustré une fois de plus dans cette affaire où il avait cependant à juger un acte qui tombait nettement sous le coup de la loi pénale.

« En inspirant sa décision des événements tragiques qui ont entouré cette affaire et qui dépassent singulièrement le geste lui-même de l'accusé, les juges populaires ont fait triompher le vrai droit. Aussi, le verdict d'absolution a-t-il été un hommage rendu à la pensée universelle et à l'esprit même de la loi.

« La gratitude de tous les Juifs et de tous les hommes imbus de l'idée de justice et d'humanité doit être à jamais acquise aux juges de Schwartzbard et au peuple français dont ils sont l'émanation.

« C'est avec une joie profonde et reconnaissante que je salue Me Torrès qui, dans sa plaidoirie magistrale, toute vibrante d'humanité et de justice, a élevé à la cause du droit un monument que le temps ne laissera pas périr.

« EINSTEIN. »

C'est le seul écrit d'Einstein qui soit à ma portée.

DEMAIN :

L'affaire du « Bonnet rouge »

(Copyright by « France-soir », Scoop and Henry Torrès.)

Votre manteau est chez VALBÈRE...

Parce que... VALBÈRE possède tout le choix du Prêt à Porter WEILL

Manteaux classiques... capes "dernier cri"... manteaux amples, trois-quarts ou longs...

...coupés dans des tissus taupés, bouclés, nattés, unis ou fantaisie...

...du 38 au 54 (oui ! et même en "38 spécial court") de 15.000 à 40.000 francs !

WEILL

VALBÈRE

46, RUE DE PROVENCE - PARIS-9e - 2e ÉTAGE - TRI. 74-71

Ouvert sans interruption de 9 h 30 à 18 h 30, sauf Dim. et Fêtes.

Ouverture de compte sur demande.

Marquise des Anges

Un grand roman historique inédit par Anne et Serge Golon

201. — RESUME : Le puissant seigneur toulousain, comte Joffrey de Peyrac, après avoir été, sur ordre de Louis XIV, enfermé à la Bastille pour crime de sorcellerie, vient d'être brûlé vif en place de Grève. Ses deux aides, le Maure Kouassi-Ba et le Saxon Fritz Hauer, ont été condamnés, le premier aux galères, le second à être pendu. Après avoir mis au monde son second enfant dans des conditions effroyables, Angélique quitte l'enclos du Carreau du Temple où elle avait jusque-là trouvé un abri, et se perd dans Paris, l'esprit envahi de vengeance contre ceux qui ont condamné son mari. *(Copyright by Opera Mundi.)*

MARQUISE DES ANGES 447

— Chut ! Ne te gausse pas. Ce balai s'y entend à faire le ménage. Derrière eux, Thibault-le-Vielleur et son page Linot. Et puis voici les « gonzesses » du Roi de Thunes.

Sous leur bonnet sale, les femmes qu'il désignait montraient leur face gonflée, aux yeux battus de prostituées. Certaines étaient encore belles et toutes regardaient autour d'elles avec insolence, mais seule la première, une adolescente presque une enfant, avait quelque fraîcheur. Malgré le froid, elle avait le buste nu et exhibait avec fierté ses jeunes seins à peine épanouis.

Venaient ensuite des porteurs de torches, des mousquetaires porteurs d'épées, des mendiants et des faux pèlerins de Saint-Jacques, puis dans un grincement d'essieux apparut une lourde brouette que poussait un géant au regard vague et à la lèvre proéminente.

— Bavottant, l'idiot du Grand Coesre, annonça le nain.

Derrière l'idiot, un personnage à barbe blanche fermait la marche, couvert d'une lévite noire dont les poches étaient bourrées de rouleaux de parchemin. A sa ceinture pendaient trois verges, une corne à encre et des plumes d'oie.

— C'est Jean-le-Barbon, l'archi-suppôt du Grand Coesre, celui qui fait les lois du royaume de Thunes.

— Et ce Grand Coesre, où est-il ?

— Dans la brouette.

— Dans la brouette ? répéta Angélique stupéfaite.

Elle se hissa un peu afin de mieux voir.

La brouette avait fait halte devant le prêchoir. C'était, au milieu du cimetière, une chaire exhaussée de quelques marches et abritée par un toit pyramidal.

L'idiot Bavottant se pencha et prit quelque chose dans la brouette, puis s'assit au sommet du perron et posa la chose sur ses genoux.

— Mon Dieu ! soupira Angélique.

Elle voyait le Grand Coesre. C'était un être au buste monstrueux terminé par des jambes fluettes et blanches d'enfant de deux ans. La tête puissante était garnie d'une chevelure hirsute et noire entortillée d'un linge sale qui en cachait la teigne purulente. Les yeux profondément enfoncés sous des sourcils broussailleux brillaient durement. Il portait une grosse moustache noire aux pointes relevées en croc.

— Hé ! Hé ! ricana Barcarole qui jouissait de la surprise d'Angélique. Tu apprendras, ma gosse, que chez nous les petits dominent les grands. Sais-tu bien qui risque de devenir Grand Coesre quand Rolin-le-Trapu clamsera ?

Il lui chuchota à l'oreille :

— Cul-de-Bois.

Puis hochant sa grosse tête :

— C'est une loi de la Nature. Il faut de la tête pour régner sur la « matterie ». Et c'est ce qui manque quand on a trop de jambes. Qu'en penses-tu Pied-Léger ?

Le nommé Pied-Léger sourit. Il venait de s'asseoir au bord de la tombe et il posait une main sur sa poitrine comme s'il souffrait. C'était un très jeune homme qui avait l'air doux et simple. Il dit d'une voix qui s'essoufflait :

448 *MARQUISE DES ANGES*

— Tu as raison, Barcarole. Il vaut mieux avoir une tête que des jambes, car quand les jambes vous quittent il ne vous reste plus rien.

Angélique regarda avec étonnement les jambes du jeune homme, qui étaient longues et bien musclées.

Il sourit avec mélancolie.

— Oh ! elles sont toujours là, mais c'est à peine si je peux les mouvoir. J'étais coureur chez M. de La Sablière ; et puis, un jour où j'avais couvert près de vingt lieues, mon cœur a lâché. Et depuis je ne peux plus marcher.

— Tu ne peux plus marcher parce que tu as trop couru, s'écria le nain avec une cabriole. Hou ! Hou ! Hou ! Que c'est drôle !

Une poigne solide saisit le nain par sa casaque et l'envoya rouler dans un tas d'ossements.

— Cet avorton nous casse les pieds, n'est-ce pas la belle ?

L'homme qui venait d'intervenir se penchait vers Angélique. Lassée de tant de difformités et d'horreur, la beauté du nouveau venu lui procura une sorte de soulagement. Elle distinguait mal son visage, caché par l'ombre d'un grand feutre plante d'une plume maigre. Cependant on devinait des traits réguliers, de larges yeux, une bouche harmonieuse. Il était jeune, en pleine force. Sa main très brune était posée sur la garde d'un court poignard accroché à son ceinturon.

— A qui es-tu, belle môme ? demanda-t-il d'une voix câline où roulait un subtil accent étranger.

Elle ne répondit pas et regarda dédaigneusement au loin.

Là-bas, sur les marches du prêchoir, devant le Grand Coesre et son idiot géant on venait de déposer le bassinet de cuivre qui, tout à l'heure, servait de tambour à l'enfant.

Et les gens de la gueuserie s'avançaient les uns après les autres pour jeter dans ce bassinet l'impôt exigé par le prince.

Chacun était taxé selon sa spécialité. Le nain, qui s'était rapproché d'Angélique, la renseignait à mi-voix sur les titres de tout ce peuple de mendiants qui, depuis que Paris existe, a codifié l'exploitation de la charité publique.

Il lui désignait les « ripodés » qui sont décemment vêtus et affectent une mine honteuse en tendant la main. Ils racontent aux passants qu'ils étaient jadis des gens honorables dont les maisons ont été brûlées et les biens pillés par la guerre. Les « mercandiers » disent qu'ils sont d'anciens marchands dévalisés par les bandits des grands chemins, et les « convertis » confessent qu'ils ont été frappés par la grâce et qu'ils vont se faire catholiques. Ayant touché la prime ils repartent se convertir sur une autre paroisse.

Les « drilles » et les « narquois », qui sont d'anciens soldats, demandent l'aumône avec l'épée, menacent et effraient les bons bourgeois, tandis que les « orphelins », petits enfants qui se donnent la main et pleurent de faim, les attendrissent.

Toute cette gueusaille respecte le Grand Coesre qui maintient l'ordre au milieu des bandes rivales.

Les sols, les écus, voire les pièces d'or tombaient dans le bassinet.

SUITE AU PROCHAIN NUMERO

L'HOROSCOPE QUOTIDIEN

SAMEDI 1er DECEMBRE

LES ENFANTS NES CE JOUR seront beaucoup plus clairvoyants, tenaces dans tout ce qui intéressera leur vie professionnelle et extérieure qu'en leur vie intime, où ils pourront commettre d'assez sérieuses erreurs. Ils auront heureusement une certaine dose d'insouciance et surtout des chances généralement fidèles. SI VOUS ETES NES UN 1er DECEMBRE : Gardez-vous sérieusement, cette année, de bouleverser votre vie affective ou méfiez-vous de tout ce qui pourrait y jeter à votre insu de la perturbation. Dans tous les autres secteurs, vous saurez vous défendre et même bénéficier de coups de chance, de fortuites particulièrement bienveillantes. Santé à ménager. VERTS CLAIRS, BLEU MARINE, NOIRS les meilleurs.

BELIER (21 mars au 20 avril). — AFFAIRES : Encore une très bonne journée, où des réalisations sont possibles où à tenter avec audace. — SENTIMENTS : Solidité dans les liens présents et possibilité de nouvelles relations très intéressantes. — SANTÉ : Bonne.

TAUREAU (21 avril au 20 mai). — AFFAIRES : Ne faites pas de sentiment en affaires. Chaque chose en son temps et à sa place (1er décan surtout). — SENTIMENTS : L'illusion peut être dangereuse. 1er décan : méfiez-vous sérieusement des changements et irrégularités. — SANTÉ : Circulation défectueuse.

GEMEAUX (21 mai au 22 juin). — AFFAIRES : Dans beaucoup de cas, même présentement épineux, le temps peut travailler pour vous. Patientez. — SENTIMENTS : La jalousie est mauvaise conseillère et l'ironie peut dépasser son but. Soirée orageuse. — SANTÉ : A surveiller avec grande attention.

CANCER (23 juin au 22 juillet). — AFFAIRES : Une association, une collaboration même momentanées peuvent être très profitables. — SENTIMENTS : Secteur favorisé. Bon accord avec Scorpion, Poissons, Taureau, Vierge. — SANTÉ : Du ressort.

LION (23 juillet au 22 août). — AFFAIRES : Matinée assez difficile au 3e décan. Journée dans son ensemble impropre à toute spéculation ou excès de risque. — SENTIMENTS : Influences dangereuses pour l'équilibre sentimental du 1er décan qui doit être très prudent. — SANTÉ : Plus de 50 ans, attention à la tension artérielle.

VIERGE (23 août au 22 septembre). — AFFAIRES : Le 3e décan doit rester sur ses positions, mais éviter les discussions, surtout dans la matinée. — SENTIMENTS : Possibilité de trouver des terrains d'entente sentimentale, malgré les antagonismes familiaux. — SANTÉ : A surveiller toujours.

BALANCE (23 septembre au 23 octobre). — AFFAIRES : Excellentes idées dont la réalisation peut être lucrative. Bonnes opérations commerciales ou voyages. — SENTIMENTS : Période favorable aux décisions intéressant la vie au foyer, les enfants la famille. SANTÉ : Bonne.

SCORPION (24 octobre au 22 novembre). — AFFAIRES : 1er décan, gardez-vous d'engagements financiers excessifs, d'opérations spéculatives ou trop osées. — SENTIMENTS : La aussi, 1er décan : prudence. Les décisions présentes pourraient être très regrettées. — SANTÉ : 3e décan le plus solide.

SAGITTAIRE (23 novembre au 20 décembre). — AFFAIRES : Après 12 heures, possibilités de réaliser ce qui a été très freiné ou impossible auparavant. — SENTIMENTS : Le 1er décan doit s'efforcer de ne pas se laisser influencer par la jalousie ou le doute. Sinon, bonne journée. — SANTÉ : Méfiez-vous des refroidissements.

CAPRICORNE (21 décembre au 20 janvier). — AFFAIRES : Excellente journée pour un achat, une opération difficile. Des aides, des inspirations heureuses. — SENTIMENTS : Vos chances sont toujours excellentes. Le 1er décan peut réaliser un heureux projet. — SANTÉ : Résistante.

VERSEAU (21 janvier au 19 février). — AFFAIRES : Le raisonnable, le pratique, voire la routine sont toujours vos meilleurs éléments de succès. — SENTIMENTS : Danger de rupture, d'irrégularité ou d'union inconsidérée pour le 1er décan. Ne rien décider. — SANTÉ : A surveiller.

POISSONS (20 février au 20 mars). — AFFAIRES : La matinée peut apporter une solution très attendue ou très recherchée. Ensuite, du calme, de l'économie. — SENTIMENTS : Mêmes possibilités ici. Mais après 3 heures méfiez-vous des intrigants, des indiscrets. — SANTÉ : Amoindrie.

DANY-ROY.

BASKET : U.R.S.S. bat FRANCE (56-49)

Il y a toujours du bon café
GOUTEZ
LE CAFÉ DE PARIS
VOUS FEREZ LA DIFFÉRENCE
DANS TOUTES BONNES MAISONS

France-soir
LE SEUL QUOTIDIEN FRANÇAIS VENDANT PLUS D'UN MILLION
N° 3842. - Gut. 88-00. Cen. 20-00 100, r. Réaumur, Paris (B.P. 142.02) Samedi 1er Décembre 1956 336e jour de l'année Prix : 15 fr. MAROC (t.c.) 20 fr. - ALGERIE-TUNISIE : 18 fr. - ESPAGNE : Ptas 2,50 - ITALIE : 40 l.

Problème TEMPS
Solution :
Vilmer
Vêtements : Pluie, Sport
PARIS 4, Boulevard des Capucines
1, boul. St-Denis (Porte St-Martin)

DERNIÈRE ÉDITION AVEC DE NOUVELLES PETITES ANNONCES

M. SELWYN LLOYD ANNONCE A LONDRES A M. CHRISTIAN PINEAU

Évacuation de Port-Saïd avant Noël

par les troupes britanniques

(De notre envoyé spécial perm. C. VEILLET-LAVALLEE)

LONDRES, 30 novembre (par fil spécial). — M. Christian Pineau, Ministre des Affaires Etrangères, se trouve pratiquement cet après-midi, à son arrivée à Londres, devant un fait accompli.

C'est en effet au seul souci de ne pas froisser les susceptibilités du Gouvernement français qu'est dû l'ajournement jusqu'à lundi de l'annonce aux Communes de la date à laquelle le Cabinet de Londres a décidé de retirer ses troupes d'Egypte.

M. Butler et M. Lloyd voulaient persuader M. Pineau qu'en procédant par étapes au retrait des troupes de la tête de pont de Port-Saïd — retrait qui pourrait être achevé dès avant Noël — Londres et Paris devraient parvenir à préserver certains au moins des objectifs à long terme de leur politique au Moyen-Orient avec le soutien, de nouveau assuré, des Etats-Unis.

Le Gouvernement conservateur a donc procédé à un repli stratégique.

Sa détermination, dont il fera part lundi, semble inspirée par plusieurs motifs :

● Tout d'abord, renouer le plus vite possible les liens avec Washington.

● Obtenir des Etats-Unis une aide substantielle en pétrole.

● Se reposer sur l'O.N.U. pour le maintien de l'ordre dans la zone du canal et pour le déblaiement rapide de cette voie d'eau.

● Entamer dès que possible de nouvelles négociations, sous les auspices de l'O.N.U., pour un règlement permanent de la navigation sur le canal, en tenant compte des six points de la résolution du Conseil de Sécurité. A cet égard le gouvernement a dans l'esprit une solution qui assurerait que le canal ne demeurerait pas sous le contrôle d'une seule puissance.

● Maintenir les troupes de l'O.N.U. en Egypte jusqu'au règlement du statut futur du canal.

[Une déclaration commune franco-anglaise sera publiée lundi, annonce-t-on dans les milieux diplomatiques de Paris.]

(Lire les détails page 4.)

Mise en place des forces de l'O.N.U. retardée par l'Egypte

EL-CAP, 30 novembre (A. P.). — La mise en place des forces de l'O.N.U. dans le « No man's land » qui borde la zone du canal a été retardée in extremis, ce matin, par le commandant égyptien. Celui-ci, au moment où les fantassins danois allaient se mettre en marche, a fait savoir aux officiers de liaison de l'O.N.U. qu'il y avait encore quelques détails à régler.

(Lire page 4 le câble de notre envoyé spécial à Port-Saïd.)

WASHINGTON : « Faites un geste et vous aurez du pétrole »

« Nous vous livrerons du pétrole avant même que vous ayez quitté l'Egypte. Mais faites un geste : dites de façon précise quand vous commencerez à quitter l'Egypte », tel est le langage que tient Washington à la France et à la Grande-Bretagne.

Quarante-quatre tankers, en provenance du Mexique et de la mer des Caraïbes, sont attendus en France avant le 30 décembre. Ils transporteront 650.000 tonnes de pétrole brut.

(Lire page 4 la dépêche de notre env. spécial permanent A. de SEGONZAC.)

ESSENCE : Inscription chez le pompiste de votre choix

Le « J. O. » publie ce matin un texte autorisant les automobilistes à s'inscrire chez le pompiste de leur choix et non plus obligatoirement chez un détaillant de leur canton ou de leur arrondissement.

(Lire page 6 nos informations détaillées et tous les renseignements pratiques.)

BIENTOT NOEL...

« France-soir » vous aide à choisir les jouets de vos enfants

(Lire page 8 nos informations détaillées.)

BOURSE : Marché en reprise générale

La semaine se termine sur une note très satisfaisante avec des redressements sensibles dans tous les groupes français et étrangers.

Contre-attaque générale en Algérie

Lire page 7 le câble de notre envoyé spécial permanent Robert SOULE.)

A Londres, au cours d'un meeting, des Hongrois libres se masquent pour appeler « au secours »

Les insurgés hongrois arrivent à l'Albert Hall, à Londres. Se masquant les yeux pour ne pas être identifiés, ils viennent réclamer, au cours d'un meeting pour une Hongrie libre, des secours et des appuis.

(Lire, page 5, la dépêche de notre envoyé spécial Jean DELAMOTTE, sur la situation en Hongrie.)

S.O.S. : En Méditerranée le cargo panaméen « Antarès » brise sa barre

Le paquebot « Général-Mangin » a atteint le bateau désemparé mais ne peut recueillir l'équipage

(De notre envoyé spécial permanent Jean-Loup DARIEL)

MARSEILLE, 30 novembre (par téléphone).

Le cargo panaméen « Antarès », pris dans la tempête en Méditerranée au nord-est des îles Baléares et qui avait lancé cette nuit une série d'appels de détresse, a été repéré ce matin à 9 h. 20 par un avion « Languedoc » du centre d'Aix-en-Provence. Le paquebot « Général-Mangin » a de son côté annoncé à 11 heures qu'il était aux côtés du bateau en détresse, mais impuissant en raison de l'état de la mer.

Voici les messages dramatiques qui ont été envoyés par le cargo en perdition et les navires sauveteurs :

1 HEURE (heure française). — Barre cassée par la tempête, « Antarès » demande assistance immédiate. Position : 41° 35 nord et 4° 36 est. Allons manœuvrer avec barre à bras.

3 H. 35. — « L'Antarès » annonce : « Ne sommes plus maîtres de la manœuvre et partons à la dérive. »

4 H. 5. — « Antarès » : « Sommes en très mauvaise position, demandons assistance le plus tôt possible. »

5 H. 40. — Le « Général-Mangin » s'approche des parages de l' « Antarès », allume ses projecteurs pour se faire repérer.

5 H. 55. — L' « Antarès » cesse de répondre.

7 H. 30. — Le « Provençal-XII » se porte au secours du cargo panaméen.

10 H. 40. — Le « Général-Mangin » annonce : « Apercevons « Antarès » à 5 milles. Serons bientôt à ses côtés. » Un pétrolier se dirige également vers le cargo.

11 H. — Le contact radio est rétabli entre le « Général-Mangin » et l' « Antarès ».

12 H. 15. — Le « Général-Mangin » fait savoir que les membres de l'équipage de l' « Antarès » se sont rassemblés sur le pont du navire en détresse et qu'ils ont mis leurs ceintures de sauvetage. Mais il ajoute qu'il ne peut s'approcher du cargo en raison de la mer déchaînée.

En plein midi, à deux pas de l'Etoile

5 MILLIONS 600.000 FRANCS ENLEVÉS PAR DES GANGSTERS EN 4 CV

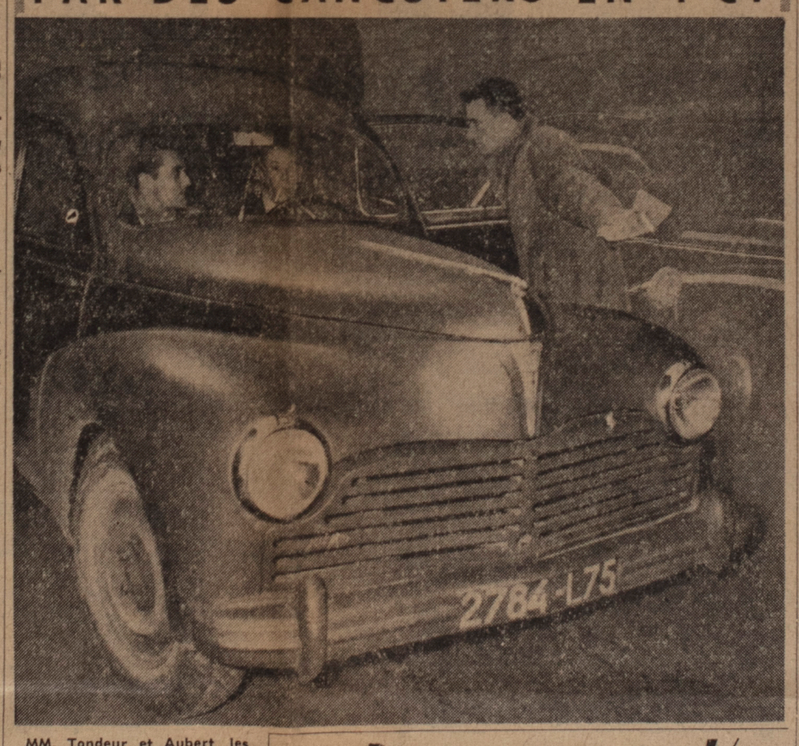

MM. Tondeur et Aubert, les deux victimes du hold-up, dans leur voiture, au cours de la reconstitution. A droite : Un inspecteur de police.

Ce n'est pas en traction avant mais en 4 CV qu'a été commis le hold-up du jour. Est-ce une conséquence de la pénurie d'essence ? Les malfaiteurs, en tout cas, n'ont pas manqué d'audace. Ils ont opéré, peu avant midi, rue Dumont-d'Urville.

Les gangsters, armés, ont attaqué une camionnette 203 à bord de laquelle se trouvaient deux hommes et qui transportaient la paie destinée aux ouvriers d'une importante société. Ils sont partis avec cinq millions.

(Lire les détails en page 3.)

Inquiétante fugue d'un écolier rochelais

« Cher papa, puisque tu veux me mettre en pension, je préfère me sauver », a écrit Michel (13 ans)

LA ROCHELLE, 30 novembre (dépêche « France-soir »). — La police recherche activement un écolier rochelais de 13 ans, Michel Berné, qui a disparu du domicile de ses parents, rue Richelieu, depuis mardi dernier dans la soirée.

L'enfant s'est enfui sur le cyclomoteur de son père, dont le réservoir était plein, en emportant trois bidons contenant chacun deux litres d'essence. Avant de s'en aller, Michel a laissé le mot suivant à son père :

« Cher papa, je suis parti pour toujours. Puisque tu veux me mettre en pension, je préfère me sauver. »

Les Français disputeront la 3e place demain contre l'Uruguay, écrasé par les Etats-Unis (101-38)

LES CHAMPIONS OLYMPIQUES

● **200 METRES (femmes)**
BETTY CUTHBERT (Aust.) 23" 4/10 (record olympique égalé). Elle avait déjà gagné le 100 mètres.

● **CANOE (10.000 mètres)**
U.R.S.S. (Kharine et Botev).

● **LANCEMENT DU POIDS (femmes)**
TAMARA TUCHKEVITCH (U.R.S.S.), 16 m. 59 (record olympique.

● **CANOE (solo)**
LEON ROTTMAN (Roumanie).

● **FLEURET INDIVIDUEL (femmes)**
MARY SHEEN (G.-B.).

● **KAYAK BIPLACES**
URANYI-FABIAN (Hong.).

● **KAYAK MONO 10.000 m.**
FREDRIKSSON (Suède).

● **DECATHLON**
CAMPBELL (U.S.A.) : 7.937 points (record olympique).

● ***100 METRES NAGE LIBRE***
HENDRICKS (Austr.) 55" 4 (record olympique).

● **200 M. BRASSE FEMININ**
URSULA HAPPE, 2' 53" 1/10 (record olympique).

CE QU'ONT FAIT LES FRANÇAIS

● **BOXE**
LIBEER (poids mouche), battu en demi-finale par l'Anglais Spinks.

● **ATHLETISME**
L'EQUIPE DE FRANCE, seconde de sa série derrière l'Australie, en 40" 8/0, est qualifiée pour les demi-finales du 4 × 100 m. Mais en revanche, les Français sont éliminés au relais 4 × 400 mètres.

● **NATATION (200 mètres brasse papillon)**
PIROLLEY a été éliminé en série (2' 30" 1/10).

● **CANOE (10.000 mètres à deux)**
DRANSART et RENAUD, seconds, remportent une médaille d'argent.

● **EPEE (individuel)**
ARMAND MOUYAL (5 vict., 1 déf.) est qualifié pour les demi-finales ainsi que RENE QUEYROUX (5 v., 1 d.). DAGALLIER (2 v., 5 d.) est éliminé.

● **FLEURET INDIVIDUEL (femmes)**
RENEE GARILHE, 3e (médaille de bronze).

● **PLONGEON AU TREMPLIN**
CHRISTIAN PIRE, qualifié pour la finale.

● **KAYAK BIPLACES**
GRAFFEN-MEYER, 9e.

● **100 METRES NAGE LIBRE**
ALDO EMINENTE, 8e (58" 1/10).

(Lire en rubrique sportive le câble de notre envoyé spécial à Melbourne Jean ESKENAZI)

LES POTINS DE LA COMMÈRE

par Carmen TESSIER

L'INGENIEUR LINDECKER SE VENGE EN ECRIVANT SES MEMOIRES

VOICI le dialogue que vous pourrez lire dans « Le Mystère de Royat » qu'écrit actuellement Alfred Lindecker, soupçonné d'avarice et d'avoir tué sa femme. (Il vient d'avoir un non-lieu). « Le Mystère de Royat » est le récit fidèle, dit l'ex-inculpé, de ses interrogatoires.

LE JUGE D'INSTRUCTION BUTHAUD. — Comment avez-vous pu laisser votre malheureuse femme sans réfrigérateur, alors que, de nos jours, cet objet, considéré à tort comme un luxe, est devenu une nécessité ?

LE BATONNIER ROCHAT, CONSEIL DE LINDECKER (timidement). — Si je peux me permettre une observation, monsieur le juge, je vous ferai observer que ma femme non plus ne dispose pas d'un réfrigérateur.

ALFRED LINDECKER. — Mais vous-même, monsieur le juge, quand avez-vous offert à Mme Buthaud son réfrigérateur ?

LE JUGE BUTHAUD. — Si vous croyez que j'ai les moyens d'offrir à ma femme un réfrigérateur ! Avec ce que nous gagnons dans la magistrature !

La vengeance est un plat qui se mange réfrigéré.

EN PAGE 2 : « LE BOULEVARD A RAGOTS »

Une fourrure prestigieuse
BABY PHOQUE 69.000 Fr.
ASTRAKAN pleines peaux 99.000 Fr.
MOUTON DORÉ 29.000 Fr.
etc...
Catherine Gérard
58 bis, Chaussée-d'Antin
Larges facilités de paiement

★ 30 Novembre ET JOURS SUIVANTS
GRANDE VENTE RÉCLAME
1.000 ÉVIERS 1 et 2 cuves, toutes dimensions avec ou sans égouttoir 1 cuve à dosseret avec ou sans trop plein. DEPUIS 1.270 F.
450 LAVABOS 63 x 47 complet. DEPUIS 4.200 F.
QUELQUES BAIGNOIRES DEPUIS 9.500 F.
150 BIDETS petits et grands modèles DEPUIS 4.500 F.
300 RECEVEURS DE DOUCHES 70 x 70. DEPUIS 4.000 F.
100 CUVETTES W.C DEPUIS 1.900 F.
30.000 CARREAUX FAIENCE BLANCS BORDS RONDS 15 x 15 PIÈCE, DEPUIS 8 F.
ATELIERS SANITAIRES 133 AV. DE CLICHY
Ouv. même Lundi de 8 h. 30 à 12 h. et 13 h. 30 à 19 h. Tél. : MAR. 65-05 MÉTRO : BROCHANT

Toutes les prémamans savent que PREMAMAN est toujours premier par sa qualité et ses prix !
Tout pour la future maman et le nouveau-né
marinière, depuis... 2950 f. jupe à partir de... 1650 f.
POUR BÉBÉ couche, la doux. dep. 1100 f. burnous à partir de... 1200 f. layette réclame, 32 pièc. 3950 f.
8 rue de Rivoli, 12 rue du Havre
28 Bd Bonne-Nouvelle
6 Chaussée de la Muette
39 Chaussée d'Antin
80 rue Traversière
21 maisons de vente CATALOGUE GRATUIT

PHILIPS - VOIX DE SON MAITRE - PATHE-MARCONI - GRAMMONT - CLARVILLE - RIBET-DESJARDINS - RADIOLA - SCHNEIDER - CROSLEY-THOMSON
Son stéréophonique 3 D musicalité inconnue à ce jour
GRUNDIG
Récepteurs RADIO Meubles combinés Electrophones
CRÉDIT dep. 4.000 f par mois
TÉLÉVISION toutes les marques en fonctionnement
Tous les derniers modèles multicanaux 1957
ÉCHANGE-CHÈQUE ENTRETIEN GRATUIT A DOMICILE
CRÉDIT dep. 4.000 f p mois
LES PREMIERS SPÉCIALISTES
PALAIS de la TÉLÉVISION - T.S.F.
ROND-POINT métro MÉNILMONTANT

Cartouillard CIBIÉ
Percé la Purée de Pois...

Libres Propos

Les partis les plus violents deviennent d'une telle mollesse, que les tyrans — quels qu'ils soient — coulent en paix des jours heureux. Or, cette semaine, un homme a réveillé les énergies endormies en abattant froidement le général Petlioura, ancien dictateur de l'Ukraine. Je sais que beaucoup vont me dire qu'un tyran abattu en suscite vingt autres. C'est une erreur, la peur de mourir — même quand on fait exterminer journellement des êtres humains,—calme énormément les appétits sanguinaires de ceux qui auraient l'intention de se croire envoyé de Dieu pour supprimer les gens.

En l'occurrence, Petlioura est un ambitieux, qui n'hésita pas, pour établir sa fortune personnelle à faire massacrer des centaines de mille de pauvres Juifs. On pilla leurs biens, on viola leur femmes, et puis un beau jour, comme malgré tout cela la fortune est contraire, on arrive à Paris pour y continuer par la plume l'extermination totale de la race exécrée. Par une matinée de mai, on apprend le succès foudroyant du compère Pilsudski et l'on croit pouvoir recommencer les massacres interrompus en allant retrouver l'ancien compagnon d'aventures. Seulement la justice veille, elle a pris la forme du petit horloger Samuel Schwartzbar et elle fait les cent pas devant la porte du petit restaurant où déjeune le dictateur-bourreau. Son âme est compatissante. Comme les premiers jours, une femme et une fillette accompagnent Petlioura, l'homme ne tire pas, mais le 25 mai, le général sort seul du restaurant, le destin a choisi son heure, les Juifs sont vengés et un cadavre roule dans le ruisseau.

On nous a habitués à admirer les hommes qui, dans l'histoire, vengèrent leur peuple de l'asservissement de l'étranger en tuant le tyran. Je demande donc pour Samuel à Schwartzbar, la même faveur, car son acte pourra faire réfléchir les futurs dictateurs qui préparent notre asservissement ou certains responsables de la guerre mondiale qui essaient, à l'heure actuelle, de s'excuser de leur culpabilité en publiant de gros volumes de souvenirs mensongers.

SPARTACUS.

INSURGÉS

à 21 heures

94, Bd. Auguste-Blanqui

isart ou Glacière

ontradictoire sur

t=on

re soldat ?

TÉS :

PIOCH, Marc SANGNIER,

oits de l'homme, Un délégué du

délégué de l'A. R. A. C.,

ligue des Réfractaires

VE L'"INSURGE"

Que chacun nous envoie chaque semaine une somme régulière, qu'il se fixera lui-même suivant ses possibilités et ainsi pourrons-nous, non seulement être sûrs de paraître régulièrement, mais encore d'avoir les fonds nécessaires pour l'envoi des paquets en province, le timbrage des affiches, etc...

La somme totale de la liste que nous publions ici porte sur quatre semaines. La moyenne hebdomadaire de nos souscriptions n'est donc que de 128 francs. Et il nous en faudrait 300. Cela signifie que nous nous sommes endettés de 172 francs par semaine durant le mois qui vient de s'écouler. Cela veut dire que l'Insurgé marche à grands pas vers l'abîme. Tous ceux qui n'ont pas encore versé pour les souscriptions permanentes du journal et du Club, tous ceux qui ne se sont pas imposé leur contribution régulière peuvent s'inscrire d'office sur une liste qui doit porter ce titre : « Pour que meure l'Insurgé ».

Il faut choisir.

DU POINT DE VUE DE SIRIUS

La fin d'un héros

Il vient de se rencontrer, en France, un général tombé sous les balles. C'est incroyable, mais c'est ainsi. Seulement ces balles ne sont que des balles de revolver et ce n'est point dans un assaut sanglant que le général a succombé. On ne peut pas tout avoir. De plus, le général n'est pas un général français. C'est un Ukrainien.

Ce héros, dont la mort glorieuse ne peut manquer de fixer l'attention de la postérité, n'a pas eu beaucoup de chance au cours de sa carrière. Il était bien quelque chose comme dictateur dans son pays, mais ça n'a pas duré. Alors, il s'est mis à faire la guerre, un peu partout, en Russie, en Pologne, à droite et à gauche. Un instant, il faillit cueillir les lauriers de la victoire. Puis, crac, la fortune tourna. Le général dut renoncer au noble métier des armes et accepter de vivre bourgeoisement, à Paris.

Le philosophe verra matière à méditation dans ce fait que le général n'a jamais reçu la moindre éraflure au cours des combats qu'il livrait, alors qu'il meurt par le plomb et la main de l'ennemi, à l'heure où il se la coulait douce, loin, très loin des carnages.

Mais le philosophe aura tort. C'est toujours ainsi que ça se passe avec les généraux. Il est rare de voir les généraux mourir à la guerre. Tous ou presque tous finissent dans leur lit ou disparaissent victimes d'un accident. Il n'y a pas de raison, d'ailleurs, pour qu'un général laisse sa « carcasse » dans les batailles.

Le malheur pour Petlioura, c'est qu'il ne fut pas seulement un général, mais surtout un bourreau et un chef de bande. Partout où il passait, s'élevait un concert de lamentations et de malédictions. Il marchait dans le sang. Il faisait tuer, tuer... femmes, enfants, vieillards... Dans ces conditions, il risquait gros. Car, si un général ordinaire est assuré de l'impunité, il n'en va pas de même lorsque ce général se complique d'un assassin et d'un tortionnaire.

Vous me direz que d'illustres exemples témoignent qu'un général assassin peut, tout de même, passer à travers. Il y eut, chez nous, un certain Galliffet qui procéda à une saignée sans précédents et sema les rues de la capitale de cadavres. Ce Galliffet est pourtant mort dans son lit, paisiblement. Je crois même me rappeler qu'il fut ministre de la République.

Cela prouve simplement que les juifs dont on assassine les enfants, les parents et les amis, ont un sens de la vendetta que n'avaient point les fils des Communards. On n'aurait jamais cru ça d'eux et la race des Judas Macchabée semblait à jamais éteinte.

Je ne sais ce qu'il va advenir du justicier, mais j'ai bien envie de saluer son geste au passage. Car, voyez-vous, depuis Guillaume Tell qui abattit l'homme au chapeau, la justice immanente ne s'était pas affirmée avec autant d'éclat et de logique.

Et je pense que si, un jour, Mussolini venait se réfugier à Paris !...

Victor MÉRIC.

IS-

LA RENTRÉE P

é Pas de débat, à la Ch

Le Gouvernement den des interpellations et l de la Réforr

★ Les Chambres reprennent aujourd'hui leurs travaux. On pouvait supposer, il y a quelques jours seulement, que cette rentrée serait agitée et fertile en incidents. Les derniers événements font

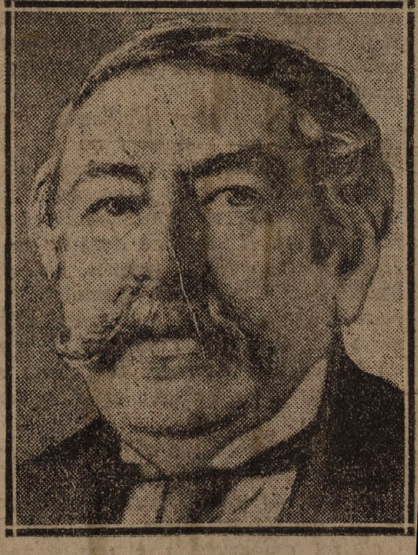

M. BRIAND

qu'elle sera vraisemblablement des plus calmes.

★ Une vingtaine d'interpellations attendent le Gouvernemen à la Chambre. Mais le président du Conseil demandera leur ajournement en posant, au besoin, la question de confiance.

★ La plus grande partie de ces interpellations visent la politique

LA RÉFORME

Vers le scrutin d

La Chambre va

72472

TROISIÈME ÉDITION

SUR LE BOUL' MICH'

Un juif russe abat un ancien chef de cosaques

« C'est pour venger les Juifs d'Ukraine martyrisés » déclare le meurtrier

C'est un épilogue de la réaction en Ukraine qui vient de se dérouler cet après-midi, à 14 h. 20, à l'angle de la rue Racine et du boulevard Saint-Michel.

Un Juif russe nommé Samuel Schwartzbar, âgé de 34 ans, habitant 82, boulevard de Ménilmontant, rencontrait un ancin chef de cosaques ukrainiens. Simon Petliova et lui disait brusquement en sortant un revolver de sa poche :

— Défends-toi !

Et sans attendre ni un geste ni une réponse, il tirait sur l'ancien chef des cosaques quatre coups de revolver. Petliova tomba dans le ruisseau, baignant dans son sang, et Schwartzbar tirait encore trois coups de son arme sur sa victime.

Un agent du 5e arrondissement désarma le meurtrier qui se laissa faire de la meilleure grâce du monde, puis fut conduit au commissariat de l'Odéon. Là, interrogé, il déclara que Petliova était un assassin, auteur de nombreuses atrocités contre les Juifs en Ukraine et meurtrier, en particulier, de ses propres parents.

— Depuis six mois, dit-il, je savais que notre ancien bourreau s'était réfugié à Paris. Depuis six mois, j'essayais en vain de le joindre; enfin, il y a quelques jours, en voyant son portrait dans une gazette russe, j'appris qu'il habitait au quartier Latin.

» Je parvins à le voir plusieurs fois, mais à chacune de nos rencontres il était accompagné d'une femme et je ne voulus pas le tuer. Mais aujourd'hui, le rencontrant seul, je l'apostrophai et le tuai comme un chien. »

Schwartzbar ne manifeste aucun regret de son acte ; il estime qu'il a fait acte de justicier. Il est prêt, a-t-il dit, à sacrifier sa vie à la cause des Juifs martyrisés en Ukraine.

De l'enquête ouverte par M. Mollard, commissaire de police, il ressort que les déclarations du meurtrier sont exactes. Quant au domicile de Petliova, indiqué inexactement comme étant 17, rue du Sommerard, on vient d'établir qu'il se trouvait en réalité, 7, rue Thénard.

72473

Temps 27/5/26

ASSASSINAT DE M. PETLIOURA

Le général Petlioura, ancien président de la République ukrainienne, a été assassiné, hier, à Paris, en pleine rue, par un israélite russe, Samuel Schwartzbar, qui a cru par ce crime se poser en justicier.

Le général Petlioura qui, après avoir fait triompher ses idées nationalistes contre le bolchevisme, s'était vu exilé de l'Ukraine, habitait depuis le mois de mars 1925 dans un appartement meublé, 7, rue Thénard, avec sa femme et leur fille Larissa, âgée de 14 ans et élève du lycée Fénelon. Il était très estimé de son entourage.

Hier, à 14 heures, le général Petlioura sortait seul, par extraordinaire, d'un restaurant de la rue Racine, où il déjeunait habituellement avec sa femme. Il allait s'engager dans le boulevard Saint-Michel quand un homme pâle, blond, âgé d'une quarantaine d'années, vêtu d'une blouse blanche, l'appela : « Hé! *Pan* Petlioura ». « Pan », en polonais, veut dire monseigneur. L'ancien président de la République se retourna, s'arrêta. L'homme pâle, qui était l'israélite russe Samuel Schwartzbar, le rejoignit et braqua sur lui un pistolet automatique en criant: « Canaille, défends ta peau! » Et, en même temps, il fit feu sur lui par quatre fois. Sa victime gisait à terre. Schwartzbar se pencha sur elle, il tira trois balles encore et il aurait fait feu une dernière fois si son pistolet ne s'était enrayé. Puis, très calme, il s'accouda à la devanture d'une librairie, près du blessé qui râlait; il tendit son arme à l'agent de police qui accourait : « Arrêtez-moi, dit-il. Mais je suis un justicier. »

L'hetman Petlioura, transporté à la Charité, est mort presque aussitôt. Le meurtrier, interrogé par M. Mollard, commissaire de police, a déclaré avant tout qu'il ne regrettait rien et qu'il avait prémédité son acte. Puis, contant, à sa façon, quelques épisodes de la révolution ukrainienne, il voulut démontrer qu'en tuant l'hetman il avait vengé des coreligionnaires. Schwartzbar est persuadé que le général Petlioura a ordonné, en 1917, le massacre de milliers d'israélites en Ukraine et que, réfugié en Pologne après la chute de son gouvernement, il y fit accomplir de nouveaux pogroms.

Le meurtrier a ajouté qu'il avait appris, il y a quelques mois, par un journal russe, la présence à Paris de M. Petlioura. Ayant juré de « venger ses coreligionnaires », il avait acheté un pistolet, avait trouvé dans une encyclopédie la photographie de l'ancien président de la République et avait réussi à savoir que ce dernier demeurait dans les environs du Collège de France. Dès lors, il le chercha partout au quartier latin. Il finit par le rencontrer, il y a quinze jours, rue Racine. Mais M. Petlioura était accompagné de sa femme et de sa fille, et Samuel Schwartzbar ne voulait pas s'exposer à les tuer, elles aussi.

Schwartzbar, né en 1888 à Smolensk (Russie), est depuis plusieurs années naturalisé Français; il a fait la guerre dans nos rangs et a eu le poumon troué par une balle allemande; il est décoré de la Croix de guerre et pensionné. Horloger de son état, il a créé depuis six ans, avec sa femme, d'origine russe, un atelier-magasin, 82, boulevard de Ménilmontant. Il était considéré comme un brave homme, très doux, sobre, travailleur.

Sa femme a déclaré qu'il ne lui avait pas fait part de son projet et que rien ne lui avait permis de prévoir qu'il méditait un meurtre. Elle a ajouté qu'il murmurait : « Pauvres juifs, toujours victimes ! » chaque fois qu'il lisait une revue ukrainienne, le *Trident*, qui paraît à Paris et dont la propagande nationaliste était conforme aux idées de M. Petlioura. Les dirigeants de cette revue, installée 5, avenue des Gobelins, affirment que jamais ils n'ont publié d'articles antisémites, d'autant plus que l'élément israélite, dans leur pays, est presque insignifiant.

Schwartzbar a été conduit, hier, à son domicile, pour une perquisition. Il a fait preuve du plus grand calme, maintenant ses déclarations et donnant des instructions à sa femme pour le travail de son atelier.

[M. P[illegible] Poltava en 1882, avait fait de bonnes études, mais, soupçonné de tendances révolutionnaires, il ne put passer ses examens.

En 1905, il était journaliste à Moscou, et se préoccupa d'organiser la défense des revendications ukrainiennes. Il exerca ensuite la profession de comptable et adhéra au parti socialiste démocrate ukrainien.

Lors de la révolution de 1917, il participa à l'organisation de légions ukrainiennes à Kief et reçut le portefeuille de la guerre dans le gouvernement ukrainien sous le régime de la Rada.

A la suite de la paix de Brest-Litowsk, Petlioura organisa un soulèvement paysan contre l'hetman Skoropadsky qui avait pris le pouvoir. Il entra à Kief et forma un directoire dont il fut le président.

Attaqué à la fois par les troupes soviétiques et par l'armée volontaire du général Denikine, Petlioura se réfugia finalement, avec ses bandes de partisans, en Galicie, sous la protection du gouvernement polonais.

En 1921, pendant la guerre entre la Pologne et la Russie, Petlioura se joignit aux troupes polonaises et entra à Kief avec elles. Lorsque la Pologne signa la paix de Riga avec la Russie soviétique, le gouvernement polonais licencia les éléments ukrainiens que Petlioura avait rassemblés et celui-ci fut expulsé de Pologne. Après avoir séjourné en Tchécoslovaquie M. Petlioura était venu s'établir à Paris.]

Voici le communiqué officiel que publie sur ce drame la mission ukrainienne à Paris :

Le 25 mai à 14 heures 30, à l'angle du boulevard Saint-Michel et de la rue Racine, a été assassiné le chef du mouvement nationaliste ukrainien, M. Simon Petlioura, président du directoire de la République ukrainienne.

Après les revers de 1920-1921, il dut se retirer, devant la poussée bolcheviste, en Pologne, suivi en exil par son armée fidèle et le gouvernement.

Le président se trouvait provisoirement à Paris avec sa famille et quelques familiers, entouré de la vénération des Ukrainiens, qui l'ont toujours considéré comme le seul chef légal de l'Etat ukrainien.

Attiré, par une sympathie sincère, par tout ce qui est français, il vint chercher asile sur le sol hospitalier de la France.

Il a succombé sous les balles d'un étranger, sans doute partisan des idées bolchevistes ou de l'impérialisme russe, contre lesquels le défunt a lutté toute sa vie.

72473

[illegible], sur cette tombe, l'assistance se dirige vers le château de Montculot, vaste bâtiment composé d'un étage, aux larges pièces, aux cheminées monumentales, à l'escalier gigantesque, aux balcons qu'enlacent des ceps de vigne. Dans le parc qui l'entoure, M. Duréault lit divers poèmes de Lamartine écrits à Montculot et notamment une pièce, *la Source*, que le poète composa sur la prière de la grand'mère de M. Duréault. Cette lecture, faite sous les arbres que chérissait l'auteur des *Méditations*, obtint le plus vif succès.

LA VIE ÉCONOMIQUE ET SOCIALE

AGRICULTURE

Les agriculteurs et l'opinion publique

La confédération nationale des associations agricoles a, hier, en un banquet d'une cordialité très grande, pris contact avec les représentants de la presse parisienne. Il s'agissait de les inviter, chaque fois que les intérêts agricoles sont en jeu, à recourir à la documentation des spécialistes pour éclairer l'opinion publique et dissiper le malentendu qui s'est élevé et qui persiste entre les producteurs et les consommateurs.

Chaque fois que se pose la question de la vie chère, on a, nous fut-il exposé, une tendance trop simpliste à dresser l'homme des villes contre l'homme des champs, sans tenir compte que la hausse des denrées est par-dessus tout une résultante de la dépréciation de notre monnaie et que le phénomène est d'ordre général et non pas seulement particulier, car ce qui est vrai pour l'agriculture l'est aussi pour l'industrie et le commerce.

C'est le thème que, fort éloquemment, a paraphrasé M. Jules Gautier, conseiller d'Etat, président de la confédération.

Après quoi, il traduisit les plaintes et les desiderata des agriculteurs.

« Nous ne demandons pas, a-t-il dit, des privilèges, mais simplement qu'on nous traite comme les industriels et les commerçants, comme tout le monde.

» Si un industriel ou un commerçant gagne de l'argent, on se borne à observer qu'il est malin. Si c'est nous, on dit que nous le prenons dans la poche du voisin. Pourquoi cette différence de traitement? Et pourquoi, lorsque le commerçant ou l'industriel a droit à un bénéfice proportionné à son prix de revient, ne reconnaît-on pas ce même droit au cultivateur?

» Depuis la guerre, c'est presque exclusivement pour nous qu'on a multiplié les réglementations et les entraves. Taxations, réquisitions, interdictions d'exporter, contingentement d'exportation, cadenas des droits de sortie, rien ne nous fut épargné.

» Pour que la culture produise le plus possible, il faut que, comme dans tous les autres domaines, elle y trouve son compte. S'il en était, à cette heure, réellement ainsi, croit-on que nos campagnes se dépeupleraient comme nous le constatons tous les jours et s'imagine-t-on que la main-d'œuvre serait attirée dans les villes si la vie n'y était pas plus facile et plus douce qu'aux champs?

» Plus nous aurions de débouchés, plus nous produirions. Les meilleures méthodes scientifiques de production sont aujourd'hui connues. Pour les appliquer, il faut être assuré que leur application nous sera fructueuse. Le gros cultivateur est obligé souvent d'engager des capitaux formidables, et il n'est jamais certain d'en tirer un intérêt. »

M. Jules Gautier a conclu en réclamant pour les cultivateurs la liberté du commerce et de l'exportation et en demandant à la presse « toute-puissante » d'aider à ce qu'on leur rende justice.

QUESTIONS SOCIALES

Le conflit des usines d'automobiles

M. Durafour, ministre du travail, a reçu, hier soir, une délégation des ouvriers de l'usine d'automobiles de Billancourt, où le travail est actuellement arrêté; les délégués étaient accompagnés de M. Clamamus, député de la Seine; Morizet, maire de Boulogne-sur-Seine; Ainessard et Lenard, secrétaires du syndicat unitaire des ouvriers en métaux, et de M. Nilès, secrétaire de l'Union des syndicats de la Seine.

La délégation a demandé au ministre d'intervenir auprès de la direction de l'usine pour obtenir qu'elle fût reçue par celle-ci.

Le ministre a promis de faire immédiatement cette démarche et a marqué son vif désir d'aider à la solution rapide du conflit.

MARINE MARCHANDE

Les questions maritimes à la conférence internationale du Travail

Du 27 mai au 15 juin, se tiendront à Genève, la 8e et la 9e conférence internationale du travail. Ces deux conférences seront spécialement consacrées à l'examen des questions maritimes : inspection des émigrants, codification internationale des règles sur le contrat d'engagement, inspection du travail des gens de mer.

Le gouvernement français a désigné comme dé-

---

téresse à quelque degré l'esprit. Mais il ne doit pas, en effet, se subordonner à une prétendue morale, ni à des fins purement pratiques. Oui, l'esprit est le prince. La raison seule est de droit divin, disait Renan. On applaudit à la dérision que fait M. Suarès des dogmatismes théocratiques et des puissances de chair : « Bas et vils Barbares, il suffit d'une équation neuve pour vous mettre tous à niveau et faire votre ruine... Un autre Descartes, avec sa seule méthode, vous rentre tous au néant qui est votre lieu... Un jour doit venir où le stupide soldat des légions ne tuera point Archimède dans sa chambre, et ne pourra pas l'empêcher, s'il lui plaît, assis devant sa table, de détruire Rome. » (Cf. Renan, *Dialogues philosophiques*.) Sans doute, M. Suarès n'a pas surmonté tous ses anciens préjugés. Ainsi il donne encore un peu dans le dolorisme. Il saboule Epictète, et prie qu'on lui arrache pour voir deux ou trois

L'assassinat de l'hetman Petlioura

L'hetman Petlioura, qui essaya de débarrasser l'Ukraine des bolchevistes, est mort assassiné. Ce n'était ni un saint, ni une brebis, et, aux heures sombres de la révolte, il combattit les Soviets avec leurs propres armes qui ne sont point empreintes d'une angélique douceur.

Rien ne peut donner une idée de la férocité mystique et froide de son assassin : le petit horloger Samuel Schwarzbar, qui, son crime exécuté, ne s'arrêtait de sourire que pour demander :

— Est-il mort ?

— Pas encore, mais il agonise.

Alors, Samuel se frotta le menton d'un geste familier, et son visage s'éclaira d'une joie sincère.

Il serait intéressant de savoir dans quels milieux le meurtre a été conçu et préparé. Il est improbable que la justice pousse ses investigations de ce côté, et, une fois de plus, on se contentera de la défense traditionnelle qu'à peine arrêté, Schwarzbar répétait aux policiers et aux journalistes :

— Je suis l'ami des bonnes gens. Hugo, France, Séverine, voilà mes dieux...

***

Il y a, dans les drames les plus sombres, un côté comique. Après le meurtre, un juge d'instruction, M. B..., fut commis par le Parquet pour commencer l'enquête. Il paraissait de méchante humeur, et ne voulait rien entendre.

D'abord, il affirma que Schwarzbar devait être fou, et qu'il fallait l'interner.

— Mais cet homme a toute sa raison, lui répondit-on.

— Ah ! c'est bien ennuyeux, reprit le magistrat. C'eût été si simple. Car l'affaire n'est pas intéressante. On court à l'acquittement.

Ce juge a d'ailleurs si bien manœuvré qu'il a fait confier l'instruction à l'un de ses collègues, qui trouve la farce déplorable.

***

Quand Schwarzbar arriva au commissariat, il se trouva nez à nez avec un brave inspecteur qui ressemble étonnamment au général Petlioura.

L'assassin s'arrêta, médusé :

— Ça, par exemple, c'est fort. Si je ne l'avais pas tué, je croirais que c'est lui.

Et, s'adressant à l'inspecteur :

— Vous avez de la veine. Si je vous avais rencontré, je me serais trompé, et je vous aurais abattu comme un chien.

Le plus curieux de l'histoire, c'est que l'inspecteur était passé sur les lieux du crime cinq minutes avant qu'il ne fût commis.

Il a éprouvé une frayeur rétrospective que l'on concevra sans peine.

Le salut s'accompagna même quelquefois d'un sourire amusé, lorsque le conciliabule d'adieu des deux collégiens y prêtait par son animation.

— Tu vois ce type-là, dit un jour Roger à sa sœur. Oui, le grand, là, que tu vois toujours, qui a toutes les décorations, eh bien ! tu sais, c'est Tirane, l'aviateur qui descendait les avions boches en les canardant en spirale...

— Ah ! le capitaine Jacques Tirane ? dit Jeannine en regardant avec intérêt la haute silhouette qui s'éloignait.

— Oui, je ne savais pas : c'est lui qui est le frère du Tirane qui est dans ma classe. Et il m'a remarqué.

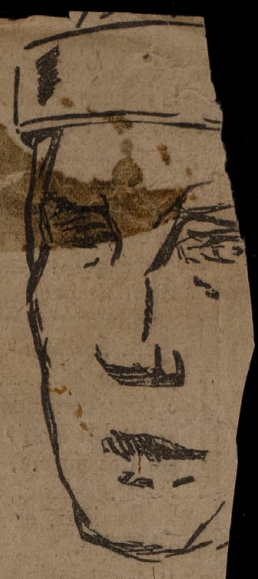

Jacques

Roger, avec orgueil, expliqua alors que le capitaine Tirane lui faisait offrir par son frère de visiter l'usine d'aviation où, depuis sa démobilisation, il dirigeait un service important. Il proposait même de lui faire faire un tour de piste en avion : Roger était enivré.

— Quel c[illegible] type ! Du reste, il va écrire à la maison pour demander de m'emmener. J'ai donné notre adresse...

***

La vérité est que le capitaine Tirane n'avait remarqué Roger qu'à cause de sa sœur.

Après la visite de l'usine d'aviation, — visite que finalement la famille Baluvier au complet avait faite avec le plus vif intérêt, — Jacques Tirane demanda brusquement Jeannine en mariage : profonde impression, bonheur de sa vie... Il don-

sociales...

En ce siècle d'instruction gratuite et obligatoire, chacun veut être employé de banque, professeur, titreur cinématographique ou journaliste. Dix places de travailleurs intellectuels et mille candidats qui attendent à la porte ! L'employeur a le choix et vous le fait sentir. Qui a réussi à obtenir l'emploi s'y accroche pour la vie, avec l'horrible peur de ne jamais plus retrouver l'équivalent. Louez un peu vos bras — aux lieu et place de votre cerveau, — et comparez ! C'est vous désormais qui dicterez vos conditions au patron, qui lui imposerez vos prix, qui exigerez des égards...

Il en est ainsi, du moins, en Amérique. Qui acceptera de gâcher du mortier au tarif de 8 dollars (240 francs) par jour ? Personne. Ceux qui accepteraient, n'entrent plus. La porte est fermée au nez de l'immigrant. Aussi l'entrepreneur de bâtiment, mon maître (oh ! si peu !) a-t-il l'attitude servile devant moi. Je lui parle les mains dans les poches, le chapeau sur la tête, je le traite avec l'indépendance d'un travailleur manuel qui se sait attendu à la sortie du chantier par dix entrepreneurs concurrents. Car la puissance du prolétariat américain vient moins de son organisation syndicale que de la rareté même des ouvriers. Le temps est proche où, toute la population mâle et femelle du Nouveau-Monde ayant conquis ses grades universitaires, le Gouvernement yankee devra créer des titres de noblesse pour les quelques rares individus qui consentiront encore à se servir de leurs dix doigts.

[illegible] de faire couche de du

72474

מיין פריינדשאפט מיט אסקילקאָ'ן...

(א ביסל זכרונות)

ווען איך האָב געשלאָסען בעקאנטשאפט מיט אטאמאן אָסקילקאָ, איז שוין געווען נאָך אלע „גרויסע מעשים" — די „פראוויטעלסטוואָ'ס" אין וואָלין האָבען זיך שוין געהאט געענדיגט, די אידן שחיטות זענען שוין געהאט אביסעל פערגעסען געוואָרען און די „דעמאָקראטישע רעגירונגען" זענען שוין געלעגען אין שטויב.

אטאמאן אָסקילקאָ, דער שני־למלך פון פעטלורא, איז שוין געווען א פשוט'ער בשר ודם און האָט שוין, אפשר, געטראכט צו נעהמען זיך צו־ריק צו מלמדות (פון בערוף איז ער, ווי מ'האָט מיר איבערגעגעבען אין ראָוונא, א דאָרף־לעה־רער). און איך וואָלט געבליבען אָהן א בעקאנט־שאפט מיט א פערזענליכקייט, וואס איז פריהער געווען בכח מיט איין פעדער־סקריפ חרוב צו מאכען קהלות גאנצע און מיט א „גנעדיגען" שמיי כעל צו ראטעווען שטעדט פון אונטערגאנג.

ראָיונאָ, ווי איבערהויפט גאנץ וואָהלין, האָט געשמ'ט פאר א גאָלד־גרוב. דאָרט שארט מען דאָס גאָלד אין די גאסען, אזוי האָט געהאל־טען יעדער סוחר אין פוילען און דעריבער האָט יעדער סוחר געזוכט קונים פון דאָרט, געשיקט אריין זיינע רייזענדע און גערן, זעהר גערן גע־דרוקט אנאָנסען אין א וואָהלינער אויסגאבע.

עס איז דעריבער קיין חדוש נישט, וואָס יע־דער דריטער איינוואוינער אין ראָוונאָ האָט זיך ארומגעטראָגען מיט א צייטונגס־קאָנצעסיע אין בוזים־טאש, אָדער מיט פלענער וועגען צייטונגס־גען.

איך אליין, וואס בין דורך א צופאל מגולגל געוואָרען קיין ראָוונא, האָב איבערגעצעהלט אין האָטעל, וואו איך בין איינגעשטאָנען די ערשטע צייט, 8 פרעמדע רייזענדע, וואס זענען געקומען כלומר'שט מיט קאָלעקציעס פון פערשיעדענע מינים סחורות, און זייער אייגענטליכער ציעל פון דער רייזע קיין ראָוונא איז געווען צו אנקני־פען בעציהונגען מיט א ראָוונער „געזעצליכען" תושב וועגען ארויסגעבען א צייטונג, אנ'אומ־סטען צייטונג, נאָר בלויז, כדי צו קריגען אנאָנ־סען.

אין ראָוונא איז אמאָלסט אבער געווען א יקר־המציאות א געזעצליכער תושב, ד.ה. א מענש, וואָס האָט געהאט אין זיין פערמעגען א „דאָוו־אוד אָסאָביסט" און אזוי ווי איך בין געווען דער־גליקליכער, וואָס האָט אזא „דאָוואוד" יאָ געהאט האָבען זיך צו מיר א לאָז געהון „רעדאקטאָר" אין דער צוקונפט" אין א היבשער צאָהל און איי־נעם פון זיי איז געלונגען מיר איבערצורעדען, איך זאָל אָנעגבען וועגען א קאָנצעסיע אויף א ט.ג־צייטונג, וואָס מיר איז טאקע דורך דער אָרטיגער מאכט גאנץ געשווינד ארויסגעגעבען געוואָרען.

די ראָוונער דרוקערייען האָבען אבער נישט פארמאָגט קיין אידישע אותיות.

גוויאישע שריפט איז געווען אבער גענוג, נאָר קיין אדישע — יומש נישט בנמצא.

אז ס'האָט זיך געמאכט א שטיקעל אידישע ארבייט ווי אנ'אפיש וועגען א צירק און אזוי ווייטער, האָבען זיך אלע דרוקערייען צוזאמענגעלעגט מיט זייערע אידישע אותיות און ס'האָט ערשט נאָך געפעהלט א היבשער טייל, וואָס מ'האָט גע־דארפט בעשטעלען ביי א שניצער כון האָלץ.

האָט זיך געפונען טאקע איינער, (דער איינע־איז געווען א משומד) וואָס האָט געהאט א „גע־שמדטען קאָפּ" אויף זיך, איז ער ארויבערגעלאָ־פען קיין ווארשא נאָך אידישע שריפט און ער איז טאקע דעריבער געווען א שטיקעל צייט דער איינציגער „רעדאקטאָר" פון א אידישער צייטונג אין ראָוונא.

דאָרט אין דער דרוקערייי האָב איך „געטאָנט און גענעכטיגט" מיט מיין אוצר אין טאש, מיט דער קאָנצעסיע.

און דאָרט טאקע האָב איך געשלאָסען מיין בעקאנטשאפט מיט אטאמאן אָסקילקאָ.

אמת איז, אז אונזער בעקאנטשאפט האָט זיך שיעור נישט געענדיגט מיט פעטש, נאָר.... איך בין אנטלאָפען.

דער אידישער דרוקער, עס זאל איהם זיין צו שבח, איז א מענש א שטארק אויסגערעכענטער און א חכם מחוכם, האָט ער געזעהן מיט זיין ווייטזעהעדיגען חוש, אז א אידישע צייטונג האָט נישט קיין צוקונפט, דאגעגען א אוקראינישע — יאָ, האָט ער מיט אטאמאן אָסקילקאָ זיך גיכער פערטראָגען געשעפטליך ווי מיט מיר.

האָט זיך טאקע ביי איהם א צייט לאנג גע־דרוקט דער „אָרגאן" פון אטאמאן, פאר אפשר א בעסערע שכירות און איך בין אוועק פון דאָרט בלויז מיט א שווער געמיט.

דערפאר האָב איך זוכה געווען צו א „דעלי־קאטען" וכוח מיט אָסקילקאָ'ן צוליעב די וואה־לען צום סיים.

האָבען א „וכוח" מיט אָסקילקאָ'ן איז געווען אייגענטליך א גרויס איינשטעלעניש, ווייל בלויז דער אויסזעהן פון אטאמאן האָט אָנגעוואָרפען א פחד אויף א מענש א משלנו'דיגען.

אנ'אויסטערליש הויכער אין וואוקס, כמעט א ריזע, א לאנג אויסגעצויגען געזיכט, א שטענ־דיג צאָרנדיגער, און זיין הלבשה איז אויך געווען א מין ציוויל־אטאמאנישע. א בעקעשע אין דער פאָרם פון א שינעל, א היידאמאקיש היטעל, מיט לאנגע דראגון־שטיוועל און א שפיץ־רוזנא ווי צום דרעסירען חיות.

ס'פערשטעהט זיך, אז איך האָב דעם „וכוח" נישט אָנגעהויבען, נאָר ער

אָסקילקאָ, אלס פערביסענער געגנער פון נאציאָ־נאליטעטען־בלאָק, וואָס צוליעב דעם צוועק האָט ער דאָס טאקע אנגעהויבען ארויסצוגעבען דעם אָרגאן זיינעם, האָט מיך אריינגעצויגען אין א שמועס וועגען דעם „בלאָק" און וועגען זיינע „בורזשואזיע" כונות. איך האָב מיך געהאלטען מיט מיינע „ארגומענטען" וועגען „בלאָק" אביסעל אין רעזערוו, ווייל די הויט האָט אויף מיר פשוט געציערט פאר די מעגליכקייט פון „שלאָגענדע ארגומענטען" פון געגנער'ס זייט.

און טאקע נאָר א דאנק מיין איינגעהאלטענ־קייט, בין איך אוועק מיט גאנצע ביינער פון דעם געשפרעך, ווייל אָסקילקאָ האָט זיך אזוי צעהיצט, אז ער איז געווען כמעט ווי א חיה.

איך וואָלט אפשר די גאנצע געשיכטע געווען פערגעסען, ווייל כיף־כל־סוף האָט ער זיך דאָך נישט אזוי „בולט איינגעקריצט" אין מיין זכרון. אָן אבער געשעהן א מעשה, וואָס האָט בעוויזן, אז אָסקילקאָ האָט מיך איינגאנצען נישט געהאט פארגעסען; און צוליעב וואָס, ער איז מיר ווידער אויפגעשוואומען אין זכרון.

דאָס מאָל שוין בולט'ער.

מאכט זיך אמאָל און עס טרעט ארויס א ר־סישע זינגערין, וואָס זינגט אוקראינישע לידער.

דאָס איז אייגענטליך געווען זיין, אָסקילקאָ'ס שמחה.

האָט זיך מיר אָבער אויך פערגלוסט צו הע־רען דאָס אוקראינישע געזאנג.

דער אטאמאן, וואָס איז געווען שטארק בגיל־פינ'דיג (נישט פון בלויזען געזאנג...) האָט מיך געטראָפען שוין האַרט פאר מיין אכסניה, וואו ער איז געווען א שכן און מיר געוואָלט מקיים פסק זיין כדבעי

מיו איז געלונגען ארויצולויפען אין דע־אכסניה און צו פערהעמערען די טהיר הינטיי־זיך.... נאָר דורך דעם צופאל בין איך פטור גע־וואָרען פון איהם.

ש. ר.

אידישע געבורטס־קלינישע
מאדאם פערעלמאן
אקושערקע פון פאריזער מעדיצינ. פאקולטעט
שנעלע און גוטע בעהאנדלונג. מעסיגע פרייזען.
89, Fg St-Martin, bU, Bd Strasbourg, 50
Tél.: Nord 95-94

Clinique Gare de l'Est;
6, RUE DE PETITS-HOTELS, 6
Angle Bd. Magenta, 87
Tél.: Trudaine 11-28
דאקטאר טאפאז
טריפער אין ערשטען סטאדיום
און כראנישע פערציהונ־
גען נייע מעטאדען. — גוטע רעזולטאטען.
אויפנאמע פון 1—9 און פון 2—8;
זונטאג 9—12
מ'רעדט אידיש רוסיש, פויליש.

געוועזענער פערוואלטער פון אדעסער אידישען
שפיטאל
געשלעכטליכע און ווענערישע קראנקהייטען
דינסטאג דאנערשטאג שבת פון 5 ביז 7.30 זונטאג פון
11 ביז 1
77, rue d'Amsterdam Place Clichy.
Tél.: Centraf 52-92

72475

פעטלורא און זיינע מקורבים

אטאמאן פאולענקא

2

אין דעם פריהערדיגען קאפיטעל האָבען מיר דערצעהלט, אז דער בלוטיגער אטאמאן פאליענקא, דער אָרגאניזאטאָר פון די בערדיטשעווער און זשיטאָמירער פּאָגראָמען, איז דורך דעם אטאמאן אסקילקאָ ארעסטירט געוואָרען פאר שרעקליכע קרימינעלע פערברעכענס און אז דער „הויפּט־אטאמאן" און מיטגליעד פון דער דירעקטאָריע פעטלורא האָט ערקלערט פאר די מיניסטאָרען, אז פאליענקאָ וועט שטרענג און גערעכט געמשפּט ווערען.

אבער פאר די מיניסטאָרען און בעיקר פאר דעם אידישען מיניסטער א. רעוואוצקי איז געווען א שטארקע איבעראשונג, ווען אין א פּאָר וואָכען ארום האָט מען דעם זעלבען פאליענקאָ געטראָפען נישט אין ראָוונער טורמע, נאָר אין... ווייניצע אין דעם זעלבען האָטעל, וואו די גאנצע מלוכה האָט זיך דאן גפעונען. פאליענקאָ האָט זיך דערצו געפונען אונטער דער שוץ פון זיינע חברים, די איבערינע פעטלורישע אטאמאנען און האָט פראנק און פריי ארומגעשפּאצירט ווי א אנגעזעהענער מלוכה־מאן. דעם 17־טן יאנואר 1919 האָט מען איהם אלס פערברעכער בעזייטיגט פון אלץ און אלעמען, און שוין אָנהויב פעברואר איז ער ווידער א ליבלינג פון די אנפיהרענדיגע מיליטער־לייט.

ווייזט זיך ארויס אז לויט א פאָדערונג (פון וועמען?!) האָט מען איהם ארויסגעלאזט אויף אנ'עהרען־וואָרט, און די אלע בעשולדיגונגס־דאָקומענטען — העכער 100 אקטען — האָט מען איבערגעגעבען איהם אין די הענד, כדי ער זאל פאָרשטעלען פעטלורא'ן און בעווייזען זיין אומשולד. ער האָט בעגעגענט די דעמיסיאָנירטע מיניסטאָרען — א. רעוואוצקי און טשעכאָווס־זי — און זיי פאָרגעלעגט, זיי זאָלען אריינקוקען אין זיינע בעשולדיגונגס־אקטען און געוואָלט איינשמועסען, אז ס'איז בלויז א „בלבול". די נעוו. מיניסטאָרען האָבען מיט פערביטערונג זיך אבגערוקט פון איהם. אבער דער פאקט אליין פאר זיך איז געגוגענד: סאר אנ'ערנסטער און געריכטער משפּט אויף א פּאָגראָמשטשיק, ווען מ'גיט איהם איבער אין האנד אריין זיין אייגענעם בעשולדיגונגס־אקט.

נאָך מעהר כאראקטעריסטיש פאר די שטימונגען און פערהעלטניסען, וועלכע האָבען דאן געהערשט אין די העכסטע מלוכה־קרייזען בנוגע צו אידען און צו די פּאָגראָמשטשיקעס — איז די בעגעגעניש פון אויג אויף אויג פון א גרופּע אטאמאנען מיט איינינגע אידישע עסקנים און פּאָליטישע טהוער בראש מיט א. רעוואוצקי. גראָד זענען קיין ווייניצע געקומען די אידישע דעלעגאציעס פון בערדיטשעוו, און זשיטאָמיר און איינינגע אטאמאנען האָבען אויפגעוואָרפען א. רעוואוצקי'ן פריהער פארוואָס מ'איז חושד די „העלדען" אין פּאָגראָמען. איז געבליבען, מ'זאָל מאכען א „קאָנפראָנטאציע" און פנים אל פנים זיך ארורכשמועסען. פאר די אידישע דעלעגאציעס, וועלכע זענען נאָך געווען אונטער דעם שווערען איינדרוק פון די ערשט־איבערגעלעבטע מורא'דיגע שחיטות, וועלכע ס'האָט ארגאניזירט פּאליענקאָ, איז געווען א מאָדנער "סיורפריז" צו טרעפען זיך מיט דעם זעלבען פּאָגראָמשטשיק אין די העכסטע מלוכה־ספערען.

די בעגעגעניש גופא האָט נאָך מעהר בעשטעטיגט, אז דער שליסעל פון די פּאָגראָמען ליגט אין די בלוטיגע הענד פון די אטאמאנען גופא. די צוזאמענטרעפעניש פון די צוויי „צדדים" — פון די אטאמאנען און די געליטענע אידען — איז געווען ביז גאָר א טראגישע. מען איז זיך אלע צונויפגעקומען אין רעוואוצקי'ס פּרי וואט צימער (קאָוועגקאָ, פּאליענקאָ, סעדלעצקאָ און נאָך צוויי מיליטער־לייט, און א. רעוואוצקי, פּ. קראסני — שפּעטערער אידישער מינסטער, — פאניע נירענבערג און נאָך צוויי מיטגלידער פון די דעלעגאציעס). לכתחילה האָט מען זעהר פאָרזיכטיג און „דעליקאט" בעריהרט די „אונאנגענעהמע פאסירונגען", וואָס ווערען געטהון דורך דער אוקראינישער ארמעע און דער „כבוד" פון דער „ארמעע" ליידט דערפון א.א.וו. אויך די אטאמאנען האָבען צוערשט געגעבען איינגעהאלטען, אָנגעוויזען זייטיגע שולדיגע — און בכלל „האָט מען מעהר נישט ווי צעשאָסען וועגען אייך עטליכע פערזאָן" און „וועגען אזא קליינינקייט" איז נישט כדי צו רעדען א.א.וו.

אָבער ווען די פאָרשטעהער פון די זשיטאָמירער און בערדיטשעווער דעלעגאציעס האָבען אנגעהויבען צו דערצעהלען פאקטען וועגען פּאליענקאָ'ס „טעטיגקייט", האָבען די אטאמאנען בעקומען „לשון". לכתחילה האָט פּאליענקאָ אליין געפּרובט גאנץ אומזיכער דערצעהלען בבא־מעשיות, דערנאָך האָט קאָוועגקאָ אונטערגעכאפּט מיט א היסטערישען געשריי און ווילדען כעס, אז די אידען האסען אוקראינער, די אידען אליין רופען אויף זיך די פּאָגראָמען און נעהמען אליין אנטייל אין זיי. „פּאליענקאָ — האָט ער געשריען — איז דער בעסטער זוהן פון אוקראינא. וואָלט ער נישט געווען ארעסטירט, וואָלטען מיר קיעוו נישט אָבגעגעבען... מיר שעמען זיך נישט, מיר לייקענען נישט, מיר האָבען געטויט, טויטען און וועלען טויטען אידען... און אויך די נאכט וועל איך דאָ אין ווייניצע אויפהענגען 50 מענשען... איך בין א זשאנדארם און איך שעם מיך מיט דעם נישט"...

אט אזעלדע טרייע באשיצער האָט געהאט דער קרימינעלער פערברעכער אטאמאן פּאליענקאָ, און אין איינע פּאָר וואָכען איז ער פון א פערברעכער ווידער געוואָרען דער „בעסטער זוהן פון אוקראינא". אט אזוי האָבען זיך געפּלאָנטערט די בעגריפען און די ראָלען פון דער דאמאָלסדיגער בלוטיגער אוקראינא.

אבער דאָס אלץ שטערט נישט, אז אין דריי חדשים ארום טרעפען מיר זיך מיט דעם אטאמאן פּאליענקאָ אין... קאמעניעץ־פּאָדאָלסקער תפיסה בעת דער אוקראינישער הערשאפט. צוזאמען מיט איהם האָט מען אהין געבראכט א גאנצע קאָמפּאניע אוקראינישע אטאמאנען — צווישען זיי — אויך דעם „פּראָסקוראָווער העלד" סעמעסענקאָ. עס איז נישט בעקאנט גענוי, לויט וועלכע נייע באשולדיגונגען איז פּאליענקאָ ווידער מגולגל געוואָרען אין טורמע. דאן בכלל האָט פעטלורא אָנגעהויבען זוכען התקרבות מיט דער אנטאנעטע און געפּרובט זיך ריינוואשען פון די אָט־ערשטיגע פּאָגראָמען און געוואָלט ווייזען, אפשר, אז די פּאָגראָם־מאכער און גלייכצייטיג אויך קרימינעלע פערברעכער ווערען צוגעצויגען צו פעראנטוואָרטליכקייט.

אין דער תפיסה איז, אגב, געזעסען דאן אויך אלעקסאנדער כאָמסקי, א קאמיענעצער אידישער גבירישער זוהן, וואס איז בעוואוסט געוואָרען דורך זיין פּראצעס, וועלכען מען האָט געגרופען ביילים־אדער דרייפוס־פּראצעס. א. כאָמסקי גיט איבער וועגען פּאליענקאָ'ן זעהר אינטערעסאנטע איינדרוקען. „פּאליענקאָ איז געווען א שענער יונג. ער האָט ליעב געהאט צו דערצעהלען פון זיין מיליטערישער בריה'שאפ". און פּאָגראָמען? „ער פלעגט דאן אָנהויבען צו טענה'ען אז ער איז אין די פּאָגראָמען גאָט די נשמה שולדיג". אמת, ער פלעגט אמאָל ארויסווייזען גרויסע אכזריות צו אידען, אבער נאָר „דעמאָלט, ווען זיי האָבען פערדינט", און ער פלעגט אזעלכע מיני שמועסען פערעדניגען:

— „טעראָר פאר טעראָר! אויף דעם אידישבאָלשעוויסטישן טעראָר, ענטפערען מיר טעראָר!..

און ס'איז זעהר אינטערעסאנט אזא מין סצענקע, וועלכע איז פאָרגעקומען אין תפיסה. אין טורמע האָט מען ריינגעבראכט דעם אטאמאן דאנטשענקאָ, געוועזענער קאָמאנדיר פונ'ם זאפּאראזשנער קאָרפּוס. ער איז איינגעזעצט געוואָרען דערפאר, וואס „ער האָט איבערגעכאפּט די מאָס אין זיינע פולמאכטען". ער האָט געמאכט דעם איינדרוק פון א גאנץ אינטעליגענטען און עהרליכען מענש. ער איז פריהער אמאָל געווען א לעהרער אין דער ראָוונער גימנאזיע. דאנטשענקאָ האָט זיך צעשמועסט מיט כאָמסקי'ן מכח די פּאָגראָמען, וואס די אוקראינישע ארמעע האָט געמאכט. גראָד אין יענער רגע איז אריינגעקומען אין קאמער דער אטאמאן פּאליענקאָ. דאנטשענקאָ, וואס איז בטבע געווען אנ'אָפענער מענש, האָט זיך נישט געקענט אייהאלטען און האָט ארויסגערופען:

— נישט גוט האָסטו זיך, פּאליענקאָ, בעצווגען צו דער אידישער בעפעלקערונג אין זשיטאָמיר! אומזיסט האָסטו אויסגעקוילעט אזוי פיעל אומשולדיגע אידען. איך בין דאן געווען אין זשיטאָמיר און האָב אלץ געזעהן!

אויף דער דאָזיגער בעמערקונג האָט פּאליענקאָ א וואָרט נישט געענטפערט.

אט אזוי, איז דער „נאָבעלער" מסבה פון די אוקראינישע אטאמאנען און געוועזענע אוקראינישע רעגירונג, איז פּאליענקאָ זיך געזעאסען אן תפיסה עטליכע חדשים.

אין אָקטאָבער 1919 האָט מען כמעט דעם גאנצען עולם אטאמאנען ארויסגעלאָזט פון קאמענעצער תפיסה, און מסתמא האָט מען אויך פּאליענקאָ'ן בעפרייט. וואו זיין געביין איז שפּעטער אהינגעקומען — ווער ווייסט?

נחמן מייזעל

אנ'ארטיכעל פון וו. זשאבאטינסקי וועגען פעטלורא

אין ניו־יאָרקער „מאָרגען־זשורנאל" איז אָב געדרוקט געוואָרען א גרעסערער ארטיקל פון וולאדימיר זשאבאטינסקי וועגען אידישער קאָלאָניזאציע וואו ער באריהרט אויך די פראגע וועגען זיינע באציהונגען מיט פעטלורא'ן. זשאבאטינסקי שרייבט:

„פעטלוראן האָב איך קיין מאָל ניט געזעהן מיינע פערהאנדלונגען אין 1921 האָב איך געפיהרט ניט מיט איהם, נאָר מיט זיין פאר־טרעטער אין פראג — סלאָנימסקי. ביי אט דער געלעגענהייט וויל איך באמערקען, גאנץ קורץ און בדרך אגב, אז אויך היינט שטעה איך מיט ביידע פיס אויפן עיקר פון יענעם אבמאך מיינעם מיט סלאָנימסקין און האלט, אז דאָס איינציגע מיטעל אבצושוואכען די פּאָגראָם־געפאהר ביי אן איינברוך פון אנטיקאָמוניסטישע מחנות אין רוסלאנד איז א נייטראלע אידישע זשאנדארמעריע. אבער דאָס געהערט ניט צו מיין היינטיגען ענין. וואָס עס געהערט יאָ צו איהם איז דער פאקט, , וואָס ניט פעטלורא און ניט ווייניטשענקאָ און די אנדערע וויכטיגע מיטגלידער פון יענער אוקראינישער רעגירונג זענען ווען געווען דאָס, וואָס מ'רופט „פּאָגראָמשטשיקעס". כאָטש איך האָב זיי פערזענליך ניט געקענט קען איך גאנץ גוט דעם טיפ — דעם אוקראינישען אינטעליגענטען נאציאָנאליסט מיט א סאָציאליסטישער באפארבונג. כ'בין מיט זיי אויסגעוואקסען, מיט זיי צוזאמען געפיהרט דעם קאמף געגען אסימילאטאָרען און רוסיפיקאטאָרען — אידישע און אוקראינישע. ניט מיר, ניט אנדערע דענקענדע ציוניסטען פון דרום־רוסלאנד וועט מען קאָגען איינרעדען אז מענשען פון אט דעם טיפ מעג מען באצייכענען אלס אנטיסעמיטען.

און דאָס איז וויכטיג ווייל דאָס ברענגט אונז צום עיקר: צו דעם טיעפען אמת, וועלכען ס'איז געפעהרליך צו פארגעסען — דעם אמת, אז די סכנה ליגט ניט אין דעם סוביעקטיווען אנטיסעמיטיזם פון פערזאָנען, נאָר אין דעם אָקטיווען „אנטיסעמיטיזם פון אומשטענדען". אין דער אוקראינא זענען די אומשטענדען געגען אונז. אזוי האָט זיך די לאגע געשטאלטעט היסטאָריש, און אזוי איז זי; ווער איז אין דעם געווען שולדיג אין 17־טען יאָהר הונדערט, צי מיר אידען, צי די פּאָלאקען, צי די אוקראינער — איז נוצלאָז נאָכצופאָרשען. היינט איז דאָס אזוי, היינט שוועבט דאָרט דער אנטיסעמיטישער סם אין דער לופט. און עס איז גענוג אויפצורודערען די אטמאספעראַ מיט וועלכער נישט איז אויפרעגונג — ס'מעג זיין אן אויפשטאנד אדער א קאָלאָניזאציע — כדי דער סם זאָל אויסברעכען אין אקטיווען האס.

Prix: 40 cent. (en Belgique 70 centimes) — La Journée Parisien

פרייז אין פראנקרייך:
. . . . 100 פראנק
אהר . . 55 פראנק
. . . . 80 פראנק
פרייז פאר אויסלאנד:
ענט. — 3 חדשים 2 דאלאר
— 1 יאהר 8 דאלאר.
ציע און אדמיניסטראציע
105, rue Faubourg du
Tél. Combat
Provence 57-47.
איז אפען טעגליך פון 10
7. שבת און י.־ט. געשלאסען
אנגענומען אין אדמיניסט־
ג און אין אגאנסען־ביורא
L. & E. Metzl et C
26, rue Bufault ; té

אין היינטיגען נומער:

ארום סיריע — וו. גראסמאן.
פעטלורא און זיינע קרובים —
וו. זשאבאטינסקי וועגען פעטלורא'ן.
אין נחום אראנאבאנ'ס קונסט־הויז — א פאריז.
די קללה פון שענקייט — מ. ספעקטאר.
די גרויסע רעדע פון קאיא אין פארלאמענט
היינט — די גענעראל־דעבאטע.

מיליטער־דינסט פאר פוילישע בירגער אין פראנקרייך.

א גרויסע אויפנאהמע פאר לארד אלענבי אין לאנדאן.

דאס היינטיגע וועטער:

היינט א זרום־מערב־דיג שוואך ווינטעל, גאנץ וואַרים. פארוואלקענט, עס וועט א ביסעל רעגענען. מיגלעך שטורעמס.

Mercredi, 7 Juillet 1926 — №

פארלאמענט
פאליטיק
...ר לארד אלענבי

...ן פארלאמענט

ווענסען אריאל: — איהר, אדער די רעגירונג?

בריאן: — ס'האט ניט קיין צוועק שטעלען אזעלכע פראגען. די רעגירונג איז מסכים מיט איהר פינאנץ־מיניסטער, וועלכער רעדט איצט אין נאמען פון אלע מיניסטארן.

קאיא — מיר זענען איינשטימיג אין דעם ווילען צו פאדערען פונם פארלאמענט די פריי הייט פון האנדלען, געבענדיג איהר דאס רעכט צו קריטיקירען אין אנ'אנדערען, באקוועמערען מאמענט. וואס ס'זאלען ניט זיין די מיטלען פון סאנאציע, דאס וועלען זיין מיטלען פון געזעלשאפטליכע רעטונגען. צי איז די פאליטיק ניט אין דער טראדיציע פון פראנקרייך? (אפל.)

מיר האבען געזעהן ווי א רייהע לענדער האבען סטאביליזירט זייער געלד: דייטשלאנד, עסטרייך, פוילען, טשעכאסלאוואקיי. ווי וועלען מיר סטאביליזירען דעם פראנק? אריינגעמען אינם שפיל דאס גאלד פון באנק־דע פראנס? א לאנגזאמע דעפלאציע?

— ניט דאס ערשטע, און ניט דאס צווייטע מיר ווילען אויסנוצען די הילף פון אויסלאנד, כדי אויפצוהאלטען דעם פראנק אויף דער נויטיגער שטופע.

און קאיא ענדיגט מיט א גרויסען פאטאס:

— ס'קאן קיין רייד נישט זיין מ'זאל זיצען מיט פארלייגטע הענד. מ'מוז פערהאלטען דאס פאלען פונם פראנק, אנטקעגענשטעלען זיך דער לאווינע. ס'איז געקומען די ענדגיל־טיגע שעה. די רעגירונג וויל זיגען און זי וועט זיגען. צו דעם צוועק דארף זי האבען אייער צוטרוי. אויב איהר וועט איהר אבזאגען, נעמט אין אכט די שרעקליכע פעראנטווארט־ליכקייט, וואס איהר נעמט אויף זיך לגבי דער געשיכטע.

לאנגדויערענדע אפלאדיסמענטען רעכטס, לינקס און אינם צענטער. עס אפלאדירט א...

קאנסאלידאציע און א לאנגזאמע דעקונג פונם חוב. די עקספערטען זענען איינשטימיג ע־גען דער צוואנגס־קאנסאלידאציע (אפלאדיס מענטען) און די רעגירונג האלט זיך ביי דערזעלבער מיינונג (אפל. רעכטס און אינם צענטער).

אנשטאט איהר — איז ווינשענד צו שאפען א באזונדערע קאסע צו דעקען דעם איינערליכען חוב און דאס געבען דעם אונאב־הענגיגען פון מלוכה־קאסע ארגאניזם די נויטיגע קרעדיטען.

דער אויסערליכער האנדעלס־חוב פון פראנקרייך דערגרייכט די סומע פון 18 מיליארד פראנק. די פראצענטען און דאס דעקען באטרעפט יעהרליך 4 מיליארדען, און אויך פראנקרייך וועט אין דער נאנסטער צו...

לארד אלענבי און דער ציוניזם
גרויסער באנקעט איז לאנדאן

אין לאנדאן איז פארגעקומען א פייערליכע אויפנאהמע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין ענגלאנד לכבוד לארד אלענבי, און דאס איבערגעבען איהם א זילבערען קעסטעל. די צערעמאניע האט בייגעוואוינט א גרויסער עולם. דער פרעזידענט פון דער פעדעראציע, פיליפ געדאלע האט געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אונטערגעשטראכען די גרויסע פארדינסטען פון לארד אלענבי פאר'ן אידישען פאלק ביים צוריקקעהרען איהם זיין געוועזענע פאטערלאנד.

דער וויצע־פרעזידענט פון דער פעדעראציע, הער גאלדבלום, האט באגריסט לארד אלענבי אין העברעאיש.

ס'איז געלייענט געווארען א באגריסונג, אונטערגעשריבען דורך פראפעסאר ווייצמאן, סער אלפרעד מאנד, רעוו. גאלדבלום, פיליפ גאדאלא און מארים מייער.

לארד אלענבי האט געענטפערט אין א רעדע, וואו ער האט דערמאנט ווי אין יאהר 1917 האט ער באקומען פון דער אידישער קהלה אין ירושלים א ספר־תורה. „די תורה איז דער אמת'ער סימבאל פון דער איינהייט פון דער זאך פאר וועלכע עס האבן געקעמפט די פארבינדעטע". לארד אלענבי האט דאן גערעדט וועגען ציוניזם, וואס איז פאר איהם א פארבינדונג צווישען רעליגיע און נאציאנאליטעט. דאס ציוניסטישע ווערק אין פאלעסטינא איז דער גרעסטער נס אין מזרח. דאס צוקונפט פונ'ם ציוניזם איז א גלענצענדע. דאס מתנה וואס ער האט היינט באקומען — ערקלערט לארד אלענבי — וועט פאר איהם זיין אנ'אוצר אויף זיין גאנץ לעבען.

נאך דער רעדע פון לארד אלענבי, האט דער אידישער מיליאנער בערנארד באראן, אלס צייכען פון דאנקבארקייט פון לארד אלענבי, איבערגעגעבען איהם א טשעק אויף 25 טויזענד פונט, מיט דער ביטע איבערצושיקען דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

דאן האט געגומען דאס וואָרט דר. ווייצמאן, וועלכער האט אונטערגעשטראכען די גרויסע באדייטונג פון לארד אלענבי'ס טעטיגקייט פאר'ן ציוניזם. ער האט אויך באדאנקט דעם זער באראן פאר זיין מתנה, און געוואונשען איהם צו זיין אין דער נאהנטסטער צוקונפט אין ארץ־ישראל, כדי זיך איבערצייגען איבער דעם גרויסען ווערט פון ציוניזם.

נאך דער צערעמאניע פון איבערגעבען דאס קעסטל, איז לארד אלענבי אוועק אין דער סיטי.

לארד אלענבי האט געהאלטען אין דער ס'נאגאגא פון עסט־לאנדאן, וואו ער האט ביי־געוואוינט די ערעפענונג פונ'ם דענקמאל פאר די געפאלענע אידען בשעת דער מלחמה. נאגאגא א רעדע, וואו ער האט אונטערגעשטראכען די גרויסע פארדינסטען פון אידען בשעת דער מלחמה.

א בריעף פון סאקלאטוואלא
צום פרעזידענט קולידזש

לאנדאן. 5 יולי. דער קאמוניסטישער דעפוטאט סאקלאטוואלא וועלכען מען האט נישט לאנג אבגעזאגט אריינצולאזען אין אמעריקא, האט זיך געווענדעט צום פרעזידענט קולידזש מיט'ן פאלגענדען בריעף:

איך באגרים 150 יאהר נאציאנאלע פריי־הייט און סאציאלען פראגרעס. אייער פאלק דארף זיין דאנקבאר וואס ס'האט דאמאלס נישט עקזיסטירט קיין קעלאג מיט די אימיגראציאנס־געזעצן, כדי צו שטערען זשארזש וואשינגטאנען און די אנדערע רעוואלוציאנערע גייסטער אריינצופאהרען אין לאנד." (האוואס).

הערבערט סעמועל באזומט אויסצייכנונג

לאנדאן. אין צוזאמענהאנג מיט'ן גע־בורטסטאג פונ'ם ענגלישען קעניג האט א רייהע פערזענליכקייטען באקומען נייע אויס־צייכנונגען. אין דער ליסטע פיגורירט אויך סער הערבערט סעמועל, וועלכער האט באקומען א גרויסען קרייץ פאר זיינע געזעל־שאפטליכע פארדינסטע.

קליעמאן, געוועזענער סעקרעטאר פון דער פאלעסטינישער רעגירונג דעם טיטעל פון קאוואלער פונ'ם אָרדען סען־מישעל אידיש־ענגלישע פערזענלכקייטען האבען באקומען אויסצייכנונגען.

די אונגארישע רעגירונג שאפט אב
דעם נומערוס קלאוזום?

פון וויען גיט מען איבער די ידיעה, לויט דער צייטונג „מאדזשיארארשאג", אז דער אונגארישער בילדונגס־מיניסטער זאל צו־גרייטען א נייעם געזעץ, לויט וועלכער דער „נומערוס קלאוזוס" ווערט אבגעשאפט. זאל דאס זיין אמת?

אמעריקאנער קאנגרעס
וויל ניט פערלייכטערען דעם עמיגראציאנס־ביל

פון ניו־יארק טעלעגראפירט מען, אז דער אמעריקאנער קאנגרעס האט אבגעווארפען די פארשלאגען פון זיינע מיטגלידער יאקאב־שטיין און ראשאסטער וועגען אריינלאזען אין לאנד פרויען און קינדער פון אמעריקאנער בירגער, וועלכע זיי האבען אריינגעטראגען א דעקלאראציע צו באקומען בירגערשאפט־רעכט. (יטא).

א הכחשה

ment compte prendre pour stabiliser le franc ».

Le député des Hautes-Pyrénées avait d'ailleurs déposé, avant la rentrée, une demande d'interpellation sur les moyens envisagés pour arrêter la chute du franc.

Estimant que maintenant la baisse de notre devise est enrayée, M. Nogaro veut prendre date avec le gouvernement afin que celui-ci expose comment il envisage une stabilisation monétaire et « *pour qu'il ne soit pas dit*, nous a-t-il déclaré, *que la Chambre est dessaisie et que ce problème ne l'intéresse pas* ».

***

En acceptant la discussion immédiate de ces interpellations, ainsi qu'il en avait eu d'abord l'intention, le gouvernement aurait eu à s'expliquer sur la déclaration qu'il a faite samedi et il aurait demandé aux divers groupes de la Chambre de prendre position dans un vote sur un ordre du jour impliquant la confiance.

[VOIR LA SUITE EN TROISIÈME PAGE]

augmentation de plus de 50 0/0 du prix du papier, accroissement parallèle des autres frais.

Nous avions toutefois cru pouvoir maintenir le prix de 20 centimes à Paris et dans les départements de Seine et Seine-et-Oise, régions où les prix des transports sont moins onéreux pour nous.

Mais, depuis, toutes les prévisions ont été déjouées par la hausse générale qui n'a cessé de se poursuivre et de s'accentuer, entraînant chaque jour une nouvelle augmentation de nos charges.

Nous nous voyons donc contraints à fixer partout, à partir d'aujourd'hui, le prix de vente du Quotidien *à 25 centimes.*

Un certain nombre de nos confrères, *L'Humanité, L'Action Française, Le Figaro, Le Gaulois, La Liberté, Paris-Midi,* ont déjà appliqué ce nouveau tarif.

Notre décision ne fait que précéder de peu celle que la Fédération des grands journaux français va prendre incessamment.

Bientôt, tous les journaux seront vendus 25 centimes.

Nous voulons donc croire que nos lecteurs et amis de Paris et de la banlieue n'hésiteront pas à consentir le léger sacrifice que nous leur demandons pour nous permettre de continuer à les servir avec l'indépendance et la rectitude qui ont toujours été notre règle.

LES BATAILLES DE CONTREBANDIERS DANS LES RUES DE NEW-YORK ONT FAIT NEUF VICTIMES

NEW-YORK, 31 mai. — Dans plusieurs quartiers de la ville, les patrouilles de police ont été doublées pour mettre fin aux combats que se livrent les contrebandiers en alcool et qui ont déjà causé la mort de neuf personnes.

Ce que fut en Ukraine la Saint-Barthélemy juive

72476

POURQUOI PETLIOURA A ÉTÉ ASSASSINÉ

par Fernand CORCOS

Le général Petlioura, ancien dictateur de l'Ukraine, a été tué à Paris le 26 mai dernier.

Son meurtrier, l'israélite Samuel Schwartzbar, a déclaré aux agents qui venaient de l'arrêter : « Je viens de venger 100.000 *Juifs massacrés. »*

Le sang d'un homme ne lave pas les crimes d'un homme, cent mille assassinats ne justifient pas un meurtre. Mais, tout en réprimant les méthodes de la justice individualiste, ne devons-nous pas nous préoccuper de connaître les mobiles de l'homme qui a tué ?

Un cas de conscience se posera à ce sujet devant le jury de la Seine M. Fernand Corcos, membre du Comité central de la Ligue des Droits de l'Homme, très documenté sur les événements qui ensanglantèrent la malheureuse Ukraine pendant les années d'après-guerre, a bien voulu les résumer pour les lecteurs du Quotidien.

En restituant à cette Saint-Barthélemy juive son atmosphère tragique, on ne peut pas absoudre, mais simplement comprendre le douloureux épilogue qui s'est déroulé ces jours-ci à Paris.

C'est d'un cœur profondément attristé que nous nous rappelons les tragédies ukrainiennes.

Le 8 décembre 1920, les représentants élus et qualifiés des communautés juives remettaient un « Mémoire sur l'extermination des Juifs d'Ukraine » à la Société des Nations. Ce mémoire ne fait état que de déclarations et de témoignages contrôlés, dont la plupart émanent des comités de Croix-Rouge. Le comité des délégations juives possédait des rapports sur les massacres commis dans plus de quatre cents localités, le nombre des victimes dépassant de beaucoup cent mille.

Par devant le monde civilisé, par devant la Société des Nations, le comité dénonçait notamment comme assassins : l'ataman Stronk, le colonel ataman Tioutonnouk, l'ataman Sokolowsky, l'ataman Simossenko. Les pogromes commencèrent en 1918, lors des premiers revers que firent éprouver au Directoire ukrainien, les communistes soulevés contre lui.

Plus les défaites étaient grandes, plus les troupes de Petlioura étaient obligées de reculer, et plus cruellement elles se vengeaient sur l'innocente population juive.

En février 1919, les troupes de Petlioura quittaient en hâte les gouvernements de Poltava et de Kiew. Les pogromes prirent plus d'extension ; ceux du mois de mars furent connexes à la rupture du front par les troupes de Petlioura vers Kiew ; ils continuèrent en avril, mai, juin, juillet, soit par les bandes de Grigorieff, soit par les troupes régulières de Petlioura.

En septembre, le nombre total des localités pogromées était de 305 ; certains villages furent visités à plusieurs reprises, jusqu'à disparition complète de la population juive. Cent vingt localités sont nominativement désignées dans les rapports officiels comme ayant été plus ou moins expurgées de leurs Juifs par les soldats des troupes régulières de Petlioura.

***

Les pogromes offraient généralement l'aspect suivant : une bande se rue sur une ville ou un village, se précipite par groupes dans les maisons juives, massacrant sans souci d'âge et de sexe, et s'emparant de tout ce qui peut être emporté. Finalement, la population juive qui survit s'en va droit devant elle, sans vêtements, sans vivres, sans argent. Hommes et femmes s'entassent dans les synagogues, dans des hangars vides, leurs lèvres blêmes serrées

par la souffrance, renonçant même à la plainte.

Au risque de soulever le cœur de tout honnête homme, nous devons marquer de quelques traits, trop véritables hélas ! ces tristes opérations antisémites.

Au hameau de Doubovo, les Juifs sont chassés vers une cave où on les fait tomber pêle-mêle, à coups de sabre sur la tête ; à Méjigorié, il y eut 194 habitants juifs jetés à la rivière et noyés ; à Proskouroff, le 16 février 1920, Simossenko ordonne de n'employer que l'arme blanche et 1.600 Juifs sont mis à mort à coups de sabre et de baïonnette, dans l'espace de quatre heures ; le 9 juillet, un paysan amenait à l'hôpital juif d'Ouman les deux dernières victimes survivantes de la population de Ladyjanka, jeunes filles affreusement mordues, l'une ayant le nez coupé, l'autre les bras cassés. Postérieurement, se déclarèrent des maladies vénériennes, suite des violences que ces jeunes filles avaient subies.

A Ovroutch, les troupes de Petlioura étaient sous le commandement de l'hetman Kozyr-Syrko ; le pogrome débuta par des violences exercées sur dix filles juives ; le 16 janvier, une délégation composée de 22 membres de la communauté juive se rendit près de l'hetman : ils furent frappés à coups de nagaïka, obligés de chanter une chanson juive, après quoi ils furent tous tués à coups de baïonnette.

Les horreurs de Proskourov furent commises sur l'ordre de l'ataman Simossenko, un des commandants des troupes petliouriennes qui « autorisa ses gars à s'amuser pendant quelques jours ». Les massacres furent exécutés de sang-froid par les cosaques qui, méthodiquement, passèrent de maison à maison, raillant leurs victimes avant de les tuer.

Sous les yeux des parents, avant de tuer ceux-ci, on assassinait et violait les enfants. Le massacre commençait à une heure de l'après-midi aux cris de : « Vive la Sainte Ukraine ! Mort aux Juifs ! », et finissait vers les six heures quand les « gars fatigués du travail » rentraient dans leurs casernes, musique en tête, pour recommencer le lendemain.

Le 17 février, à Fichtine, toutes les issues de la localité ayant été gardées et fermées, le feu fut mis aux maisons ; il y eut 600 tués ; le pogrome fini, il n'y avait plus personne de valide pour soigner les blessés et enterrer les morts.

A Balta, les détachements de Petlioura pillèrent la ville, emportant tous les biens dans des trains militaires ; il y eut 90 tués, tous les survivants durent s'enfuir dans la campagne. A Kornine, dans la nuit du 20 février, les troupes de Petlioura, en retraite, prélevèrent une contribution de 200.000 roubles ; des soldats ivres pillèrent et violentèrent la population ; le pogrome fut répété le 27 février ; parmi les nombreux Juifs tués se trouvait le rabbin, auquel les cosaques ouvrirent le ventre.

***

Le document qui relate ces faits, et cent autres encore, que toute plume se refuse à transcrire, était, outre les délégués des populations juives, signé des noms français d'Anatole France, de Paul Appell, de Charles Gide, d'Aulard, de Lavisse, de Pierre Mille, de Seignobos, d'Albert Thomas, de l'abbé Viollet. Il énumérait ceux qui avaient concerté ces massacres par ordre de Petlioura ou de Grégoriev, et il concluait :

« Au nom de la conscience humaine, au nom de la responsabilité morale de tout homme vis-à-vis des autres hommes, les soussignés font appel à tous les peuples du monde, et plus spécialement au peuple français. »

S'il nous est permis d'ajouter quelques mots personnels à ces dramatiques témoignages, nous rappellerons que, dans une récente visite en Palestine, au Foyer national juif, nous avons eu l'occasion de visiter un village uniquement composé d'enfants, garçons et filles, au nombre de 145, *tous échappés aux pogromes ukrainiens* et installés dans cette partie riante de la Palestine par la générosité d'institutions privées. Ces enfants, sous la direction de deux ou trois professeurs, pourvoient à tous leurs besoins, isolés au milieu des populations arabes qui connaissent leur origine et ont toujours été respectés. Chacun d'eux pourrait raconter en son langage enfantin l'horreur de la tragédie qui, sous ses yeux, l'a privé pour toujours de ses parents.

***

Il y a, un peu partout dans le monde, un grand nombre de rescapés des pogromes ukrainiens. Paris en abrite beaucoup, silencieux et douloureux. On les trouve aisément, si on se préoccupe de les découvrir ; presque tous ont conservé une sorte de stigmate moral ou physique, maintenu par le souvenir de la mort entrevue, de la fuite, de la ruine.

Il est tel réfugié qui peut citer onze membres de sa famille tués par les antisémites. Un jour, à Tel Aviv, servi à table par une fillette d'une quinzaine d'années, je fus frappé par l'expression morne et sérieuse de son visage. Mon voisin m'apprit qu'elle avait été quelques mois auparavant, violée sauvagement par les cosaques, ainsi que sa mère qui fut, en outre, éventrée sous ses yeux.

Généralement, ce que veulent, désormais, ces rescapés de catastrophes indicibles, c'est l'oubli, le calme, l'isolement moral. C'est, du reste, l'attitude séculaire des populations juives, en présence des actes sauvages d'agression antisémite.

Il n'y a jamais eu de représailles juives. Le Juif oriental est à la fois fataliste, soumis à son destin quel qu'il soit, et, disons-le, peu expert au maniement des armes homicides. *Le Juif ne verse pas le sang.* En Palestine, depuis sept ans que fonctionne le mandat anglais, il n'y a pas eu, je crois, plus de trois cas d'agression sanglante ayant pour auteur des Juifs.

***

Et cependant, voici qu'à Paris un drame subit et fatal s'est dénoué. Il nous siérait mal de dire quoi que ce soit qui pût pénétrer sur le terrain d'un débat judiciaire, qu'il appartient à la justice seule de dénouer régulièrement. Nous voulons seulement restituer l'atmosphère où peuvent surgir des faits semblables.

Imaginez un homme jeune, instruit, plein d'un idéalisme amer, cherchant dans un travail manuel sa subsistance quotidienne : Spinoza polissait des verres optiques, celui-ci répare les montres. Et, tout en travaillant, il songe à sa destinée, à celle de sa race.

Il est fortement individualiste et — sans qu'il y ait là contradiction pour lui — attiré irrésistiblement par la solidarité juive.

Il a perdu tout lien avec un pays qui fut pour lui si dur jusqu'à son adolescence ; il a vu le foyer de sa famille envahi par les cosaques brutaux ; il a fui, il s'est trouvé accueilli par la douce France. Mais celle-ci est attaquée, il offre sa vie pour la défendre, lui, le sans-patrie, l'errant, sur la grand'route du malheur. Il est gravement blessé, il survit.. Il reprend sa rêverie dolente.

Peu à peu, une idée fixe s'empare de lui... Y résiste-t-il ? La nourrit-il au contraire, avec une volupté redoutable et solitaire ?

La justice lèvera ce voile.

FERNAND CORCOS,
Membre du Comité central de la Ligue des Droits de l'Homme.

Où conduit l'amour d'un trop bel uniforme

Le jeune Renoux est élève breveté de la marine marchande ; mais il est malheureux car il ne trouve pas son uniforme assez beau. Il préfère l'uniforme de lieutenant de vaisseau de la marine de l'Etat, et s'en est fait faire un avec les aiguillettes d'or, les épaulettes — et de multiples décorations.

Mais le commandant du navire sur lequel navigue le jeune Renoux apprit les fantaisies de son subordonné. Il fit un rapport et, hier, le jeune marin trop coquet, comparaissait devant la 11e chambre correctionnelle, sous l'inculpation de port illégal d'uniforme et de décorations.

Cependant, après plaidoirie de Me Zévaès, il a été acquitté, le défenseur ayant en effet fait remarquer au tribunal que c'est en territoire étranger que Renoux a commis son délit — à Halifax, à Saint-Jean-de-Terre-Neuve — et que ce sont les tribunaux étrangers seuls qui auraient pu le poursuivre.

72477

שלום שווארצבארד

די געשיכטע פון

געשריבען פון איהם אליין

די רעדע וואס כ'האב ניט געהאלטען

די איינדרוקען פון מיין נאר וואס געענדיגטען פראצעס פילען נאך אן מיין גאנץ וועזען. דער העפטיגער קאמפף צווישען ביידע צדדים רוישט נאך אין מיין קאפ. פיעל איז ניט דערזאגט געווארען. מיין רעדע וואס כ'האב צוגעגרייט ערב דעם יום הדין און וועלכע איך האב גע־זאלט לייענען דעם ערשטען טאג פון פראצעס פאר מיינע ריכטער, איז מכמה טעמים ניט געקומען צום אויסדרוק. אט מיט דער האזיגער רעדע וויל איך אנהויבען מיינע מעמואראן.

מאקסימען, מאקסימען!
איך בין ארויס פון קבר
כדי דיר צו ענטפלעקען,
אז דער טאג פון גאט'ס נקמה
איז נאהענט.

(סען־סאבאסטיאן צום רוימישען קיסר מאקסימען).

מיינע ריכטער!

"פון שטענדיג אז ווען איך לייען פאסירונגען פון דער וועלטס־געשיכטע, בלוטעט מיין הארץ יעדעס מאל ווען איך שלאג מיך אן אין דער מענשליכער אומגערעכטיגקייט.

"פון זינט ס'זיינען פאראן מענשען אויף דער ערד, איז דער פארביטערט־סטער שונא פאר יעדען מענשען — דער צווייטער מענש.

"די קלאסישע וועלט האט געקאנט טיראנען, ווי הורדוס, קאליגולא, נעראן, דיאקלעטיאן. די מארטירער געשיכטעס האבען פארפלייצט מיט בלוט גאנצע דורות. די פיינע גייסטער ווי טאציט, פלין־דער־יונגער, מארק ארעליוס, לאבען זיך אויס פון די אומגליקליכע אידען און די מארטיריזירטע קריסטען.

"דער מיטעל־אלטער האט געזעהן אטילא, די קרייצפאהרער, די בעלי־גיעזע מלחמות, דעם מאנגאל, טאמערלאן, די מען־בארטאלאמעער נאכט, טארקוועמאדא און דעם רוסישען אייוואן גראזני.

"עלילת־דם געשיכטען געגען קריסטען, דערנאך מצד די קריסטען געגען אידען, פון מיטעל־אלטער ביז היינט.

"שטעלען מיר צום משפט די פארגאנגענהייט; איז דען די היסטאריע ניט א לאנגער באשולדיגונגס אקט געגען דער מענשהייט? — די אלטע געשיכטס פון אכזר'ישע טהאטען און פארפאלגונגען זעהען אבער אויס ווי קינדער־שפיע־לען געגען די גרויזאמע שחיטות, וועלכע האבען זיך אפגעשפיעלט פאר אונ־זערע אויגען.

"אונזער דור־דעה מיט זיין וויסענשאפט אויף אלע געביעטען, אונזערע פיינע־פילאזאפען און איידעלע מאראליסטען האבען ניט באייזען אויסצוראמען דעם חיה'שען אינסטינקט ביים מענשען.

כמעלניצקי

תהום אל תהום קורא
לקול צנורך
כל משברך וגליך
עלי עברו (תהילים).

"אלה אזכרה...

"איך קען ניט איינהאלטען מיינע טרעהרען ווען ס'קומען ארויף אין מיין זכרון די גרויסע ליידען וואס אונזער פאלק האט איבערגעלעבט די לעצטע הונדערטע יאהרען אין דעם עמק הבכא, אוקראינע.

"שוין 300 יאהר, אז אידיש בלוט גיסט זיך אהן אויפהער אויף אוקראינער ערד. אין 1648 האבען העטמאן באגדאן כמעלניצקי מיט זיינע קאזאקען פאר־גאסען אוקראינע מיט אונזער בלוט. זיי האבען געקוילעט אלטע לייט, צוריסען קליינע קינדערלעך אויף שטיקער, געשענדעט פרויען, און דערנאך זיי דערשטיקט. די דאזיגע שחיטה האט געדויערט ביז 1654 און 500 טויזענד אידען זיינען אומגעקומען אין די שווערסטע ענויים.

"מיט פייער און אייזען האט מען פארטיליגט דאס אידישע פאלק אין אוקראינא. א פוילישער זכרונות שרייבער דערצעהלט וועגען דערן עפאכע:

"ווען דער אטאמאן כארטשעווסקי פון קיעוו איז אריין אין קאניעוו, האבען די קאזאקען אפגעשונדען דן הויט פון אלע אידען פון שטאדט. ס'איז זייער גע־וואוינהייט זיך אזוי צו אמוזירען. אן אנדער אטאמאן מיט זיינע קאזאקען האבען אין שטאדט נעמיראוו צונויפגעבונדען הונדערטער אידען צוזאמען און זיי אזוי דערטרונקען. קינדערלעך האט מען קונציג צוריסען אויף צווייען, נעקם טויזענד אידען זיינען אזוי אומגעקומען אין נעמיראוו.

"אזוי האט געארבייט דער אוואנגארד, דערנאך זיינען געקומען די גרויסע באנדעס קאזאקען מיט באנדאן כמעלניצקי און זיין געהילף קרעווענאס, און דער שפיצע.

"אין טולטשין האט מען צונויפגעזאמעלט אלע אידען און זיי געהייסען זיך שמד'ען. אלע האבען געענטפערט מיט איין אויסגעשריי: "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד".

"די קאזאקען, דערצעהלט דער באטרעפענדער זכרונות שרייבער, האבען זיך א ווארף געטהאן אויף די אידען, געגומען האקען חענד און פיס, שענדען פרויען פאר די אויגען פון זייערע מענער, ווארפען קינדערלעך צו די מוידערען, דער מארך זאל ארויסשפריצען, עפענען בייכער פון שוואנגערינע פרויען און אריינשטופען אין זיי לעבעדיגע קעץ...

"זיי האבען מטמא געווען די שוהלען, צוריסען ספרי־תורות, און אוועק־געלאזט גאנצע שטעדטלעך מיט'ן פייער.

"די קהלות פון פערעיאסלאוו, באריסאווקע, פיריאטין, באריסלאוו, רובנע, ליאכאוויץ און פיעלע אנדערע זיינען חרוב געווארען.

"טייכען בלוט האבען גערונען איבער אוקראינער וועגען.

"אט אזוי האבען ארויסגעטרעטען דאס ערשטע מאל אויף דער וועלט־ארענע די דאזיגע ווילדע אוקראינער ברואים.

גאנטע

מה רבו צרי
רבים קמו עלי. (תהילים).

"120 יאהר נאך דער ערשטער שחיטה פון די היידאמאקען, אין יאהר 1768 האבען כמעלניצקי'ס אייניקלעך, איוואן גאנטא און מאקסים זשעלעזניאק, איבערגע'חזר'ט די גרויזאמקייטען פון זייערע זיידעס.

"די היידאמאקעס, מענשען אהן הערצער און אהן נשמות, געפיהרט פון אן אונענדליכען פאטאליזם, האבען אנגעהויבען זייערע ארגיעס און שרעקס־טענען אין שטאדט ליסיאנקע. דער ארכימאנדריט מלכי צדק יאווארסקי, האט זיי גע־געבען די "ברכה פון דעם שווערד" און האט זיי צוגעזאגט על־פי חרת און דער עוואנגעליע א פאלשטענדיגע כפרת־עוון אויב זיי וועלען אויסשעכטען די אונ־גליקליכע אידען.

"די באנדעס האבען זיך א לאז געטהאן אין וועג אריין און חרוב געמאכט אומאן, זאבאטין, שינידין, סמילע, קאניעוו, טשערקאסי...

"דער אוקראינער ריכטער שעווטשענקא האט אין זיין פאעמע "היידאמא־קען" באשריבען פאלגענדען עפיזאד:

"א נייע בארטאלאמעער־נאכט איז גרויזאם אויסגעפיהרט געווארען אין 1768 דורך די היידאמאקען און קאזאקען אין שטאדט אומאן.

"די חויפט־העלדען פון דער שוידערליכער שחיטה זיינען געווען די אטא־מאנען גאנטא און זשעלעזניאק.

"שטילענדיג אין טייבען בלוט זייער האט געגען אידען און מאטויליקען, האבען די היידאמאקען געפונען אין א מאנאסטיר פון יעזואיטען, וועלכע זיי האבען נאר וואס אויסגעפלינדערט, צוויי קינדער וואס זייער שעף גאנטא האט געהאט פון א פוילישער (מאטויליישער) פרוי. זיי האבען געבראכט די קינ־דער צו דעם פאטער און זיך געווענדעט צו איהם מיט פאלגענדע וועכטער:

"דו האסט געשווארען צו פארטיליגען אלע אידען און קאטויליקען אהן אונטערשיעד פון עלטער אדער געשלעכט... אט האסטו פאר דיר דיינע צוויי קינדער, וואס זיינען ערציינען געווארען דורך די יעזואיטען!

"גאנטא האט לאנג ניט געטראכט און דערשטאכען זיינע קינדער מיט זיין אייגענער האנד.

"ביים ליכט פון דער גרויסער שרפה וואס זיי האבען אנגעצונדען, האבען די היידאמאקען זיך געזעצט צו דער סעודה און געיובעלט זייער נצחון.

"צווישען חורבות, בערגלאך טויטע קערפערס, האבען זיי זיך צולאזט אין א טייפעלשער ארגיע. ס'פעהלט נארניט צום שוידערליכען ספעקטאקעל: פעסער וויין, טענץ און הייליגע אידישע טעכטער וואס מ'האט פארשלעפט אהער כדי זיי מטמא צו זיין.

"גאנטא און זשעלעזניאק רויבערען זייערע ליולקעס, דער טייך גנילאי־טיקעטש איז רויט פון בלוט. די העלדען האבען גוט געארבייט. אלטע, יונגע, פרויען — אלע געשאכטען.

"גאנטא און זשעלעזניאק טרינקען וויין און שרייען: "בראווא, בראווא, קינדער, אט אזוי רעכענט מען זיך אפ מיט די פארפלוכטע, די פארשטויסענע, די פארטריבענע... מיר טרינקען פאר די פארשאלטענע פגרים, הא, הא! פאר אייער פארפלוכטע נשמות... בראווא חברה, גוט געמאכט, היידאמאקעס".

* * *

"אונזער טראגעדיע פארשטארקט זיך נאך דורך דעם, וואס ווען פאעטען און היסטאריקער קומען מאהלען די שוידערליכע טהאטען, די דאזיגע כארבארישע עפאפעע פון ווילדען סאדיזם וואס די חיות בצורות אדם האבען אויסגעפילט, געפינען זיי ניט אין זייער הארץ קיין פונק פון רחמנות פאר אונזערע מארטירער, קיין מיטגעפיהל, קיין חרטה געפיהל. אויך פאר די פאעטען און היסטאריקער זיינען די אידען, באשעפענישען אהן געזעצליכען שוץ, א שעיר לעזאזל, א חיה וואס מ'טרייבט און מ'דער'הרג'עט מיט א צופריעדענעם פנים... פאר די פאע־טען און היסטאריקער זיינען די רוצחים פון פרויען און קינדער ריכטיגע העלדען.

"דאס אידישע פאלק איז א מין משכון אין די הענד פון דער וועלט, דארף מען האבען א שולדיגען, א פעראנטווארטליכען אויף וועמעס קאפ ארויפצו־ווארפען די צרות און פלאגען פון דער וועלט — כאפט מען זיך צו איהם, און אזוי געהט ער שוין צוויי טויזענד יאהר און בויגט זיך אונטער דעם יאך פון צאהלרייכע מארטירען, בעת זיינע אויגען נישטערען און זוכען א זונען־שטראהל אין פארנעבעלטער צוקונפט.

"דער היסטאריקער קאסטאמאראוו, שריפטשטעלער ניקאלאי גאנאל און דער פאעט שעווטשענקא מאהלען די גרויזאמע סצענעס פון וואנדאליזם מיט א רוהיגען פאטעטישען סטיל און שיטען מיט שבחים אויף די העלדען, וואס האבען די מעשים אויסגעפיהרט. די קרבנות, וואס זיינען געפאלען אונטער די הענד פון די חיות רעות, קומען ביי זיי ארויס אלס לעבערליכע באשעפענישען... א געקוילעטער איד צאפעלט מיט א פיסעל ווי א הון: "די חברה האבען זיך גוט אמוזירט". די היידאמאקעס האבען זיך געריחמט פאר גבורים, ווייל זיי זיינען געווען אכזרים, מ'האט זיי געהאלטען פאר ענערגישע לייט, ווייל זיי האבען זיך ניט אפגעשטעלט פון צו קוילען קינדער אין די וויגען.

"און אזוי האבען געשריבען היסטאריקער און געזונגען פאעטען, געשיכטע און זיינע פאליטישע אנשויאונגען.

דערנאך וועלען קומען זיינע טאג־ביכער וואס ער האט געשריבען ווענ־דיג אין תפיסה. מען קאן זיך פארשטעלען די אינערליכע אימערלעכע־נישען פון אזא קאכיגער נאכט ווי שווארצבארד וואס האט קיין מיוט ניט געקאנט זיך באגעהן אהן מענשען, אהן געשפרעכען, אהן מיינונגס־אויסטויש־שען, וועלכער ווערט אבער מיט אמאר "איזאלירט" און איז געצוואונגען צו לע־בען אין זיך נאנצע 17 חדשים... ער האט מיט זיך אין תפיסה־צעל־שעל ביי־כער, אבער, די ביבעל און דען עיקר, דער תהילים, פילען אן זיין עקזיסטענץ. טאג און נאכט יאמערען און קלאגען זיך פאר איהם די "עניי־עולם", די געבויגע־גע און פארשפינענע: "היינו כצאן טבחה" (מיר זיינען ווי די שאף וואס מען פיהרט צו דער שחיטה); "עליך חורגנו כל היום") "איבער דיר קוילעט מען אונז טאג איין, טאג אויס"); "נתנו את נבלות עבדיך מאכל לעוף השמים" ("זיי האבען געווארפען די קערפערס פון דיינע קנעכט פאר די פוי־געל"); "שפכו את דמם כמים" ("זיי האבען פארגאסען זייער בלוט ווי וואס־סער"). געמישט מיט די קלאנגען פון "א שפוך חמתך".

שווארצבארד לעבט איבער אין דיי־בעצעתן חדשים תפיסה שוידערליכע מאשמארען, חלומות בהקיץ, וועלכע ער באשרייבט אין זיין טאגבוך מיט גרויס שוואונג און קראפט.

די מעמואראן שטהאלטען אויף ביי־אנראפישע קאפיטלעך וועגען זיין זיידען זיין פאטער, זיין שטארק כאלטע, זיינע וואנדערייאהרען, זיין לעבען אלס סאל־דאט אין דער פראנצויזישער ארמעע, פון וואנען ער שרייבט וואונדערבארע בריוו צו זיין טאטען.

די מעמואראן זיינען געשריבען מיט אמת'ער איפריכטיגקייט, און וועלען מיט זיך פארשטעלען אן איינענארטיגע ערשיינונג אין דער אידישער ליטעראטור.

שלום שווארצבארד און זיינע מעמואראן

פון נ. הערמאן

די לעזער פון "מארגען זשורנאל" דארפען עס בעטראכטען פאר א פריווי־לעגיע וואס זיי וועלען האבען לייענען די זעהר אינטערעסאנטע מעמואראן פון שלום שווארצבארד, א טיפ איך וואס איז מערקווירדיג פאר אלע צייטען.

שלום שווארצבארד פארמאגט א ריי־כע ביאגראפיע. ער האט א סך דורכגע־לעבט און דארף גאר ניט אויסטראכטען, צו קאנען שרייבען אינטערעסאנטע מע־מואראן. ס'איז פאר איהם גענוג צו דער־צעהלען זיינע איבערלעבענישען פון א אידען, וועמען פאגראמען און אונגאר־מאל לעבען טרייבען ארויס אלס אינגעל פון זיין אוקראינעם שטעדטעל, באלטע, און לאזען איהם וואנדערען אויף א פרעמדער, פיינדליכער וועלט. — דער זיידע איז געווען א ניקאלאיעווער סאלדאט. מיט 2 אפגעהאקטע פינגער. דער פאטער איז געווען א סאלדאט אין רעם רוסיש־טערקישען קריעג פון 1878, און דער זהן ווערט מגולגל קיין פראנק־רייך און פאלט אריין אין א "אויסלענ־דישען לעגיאן", וואו, זייט ביי זייט מיט סאלדאטען פון אלע מינים נאציאנאלי־טעטען, שלאגט ער זיך אין די פאדער־שטע פאזיציעס פון שוידערליכען פראנט. דערנאך נעהמט ער אן אקטיווען אנטייל אין די אידישע זעלבסט־שוץ אפטיילונ־גען אין אוקראינע. ער מאכט אזוי דורך א רייהע וויכטיגסטע געשעהענישען פון אונזער אידישער עפאכע.

שווארצבארד איז נאך דערצו א מאן מיט אן אויסערגעוועהנליך פיהלענדעס הארץ. ער ליידט ביז דעם גרונד פון זיין נשמה פון יעדען אומרעכט וואס ווערט באגאנגען געגען וועמען עס זאל ניט זיין. ער געהערט צו דער קליינער מחנה פון עמפפינדליכע נשמות וואס זיינען אנ־געזאפט מיט דעם צער־העולם, מיט די אונענדליכע וועלט־שמערצען, וועלכע לאזען זיי ניט רוהיג שלאפען ביינאכט און האלטען זיי אויף אין א כסדר'דיגער אנשטרענגונג.

תחילת ווערט ער פערכאפט פון דיא סאציאלע אידעעס וואס רוישען ארום איהם און וועלכע זוכען א תיקון פאר דער פארקריפעלטער מענשהייט אין דער אומוועלצונג פון עקזיסטירענדע רעזשי־מען. זיין קערפער ציהט זיך אויס ווי א סטרונע, זיינע הענד פארוויקלען זיך אין פעסטע פויסטען און ער ווארפט זיך אריין אין אקטיווען קאמפף פאר א בע־סערע מענשהייט.

"מיט שכל — א מענש, דורך ליידען — א איד" שרייבט ער.

שלום שווארצבארד, דער פאלקס־מענש, דאס חדר־איינגעל, דער זעלטע־נער אויפריכטיגער מאן האט זיך גיך ארומגעקוקט, אז אין דער גרויסער תפיסה, וואו די אוממעכטיגע מענשהייט זיצט און קלאפט זיך מיט'ן קאפ אין שטימע מויערען, זיינען אויך פאראן פרי־ווייליגירטע און ניט־פרווויליגירטע, און צו די לעצטע געהערען זיינע אייגענע ברידער, זיין אייגען פאלק.

ער נעהמט זיך שפאנען אויף די היס־טארישע וועגען, אויף וועלכע ס'איז גע־גאנגען זיין טראגיש פאלק, פון בבל ביז אוקראינע, און זיין גאנץ וועזען ווערט דורכגעדרונגען מיט דעם טיפען צער פון דער שוידערליכער מארטירא־לאגיע וואס דאס אויסדערוועלטע פאלק האט געהאט אויסצושטעהן אין משך פון זיין גאנצען עקזיסטענץ. שווארצבארד האלט פעסט אין זיין האנד די קייט פון דער אידישער געשיכטע, און אלע איה־רע רינגען ווערגען איהם ביז דערשטיקט צו ווערען.

ער פארבינדעט זיין שורש נשמה מיט די אוראלטע ווארצלען פון די נביאים און קדושים, פון די וואונדערבארע מענ־שען, וועלכע האבען אין א געטליכען שוואונג זיך דערהויבען איבער דורות פון בארבאריזם, געשטראפט מלכים און שרים, זיי געפאטשט מיט דער בייטש פון זייער שארף ווארט און געפאדערט גערעכטיגקייט פאר יעדען איינעם, פאר שוואכע און אונטערדריקטע.

משה, עמוס, ישעיה פילען אן זיינע חלומות, די עשרה הרוגי מלכות, דער רבנו תם אין טלית און תפילין און אלע קדושים וטהורים וואס זיינען אומגעקו־מען פון די חיות רעות, קוקען אויף איהם מיט א פערגליווערטען "פארוואס" אויף זייערע ליפען.

די געשריבענע געשיכטע איז געוועהנ־ליך ניט מעהר ווי א בלייכע אפבילדונג פון די געשעהענישען וואס לעבעדיגע מענשען האבען דורכגעמאכט. דאס פאלק האט א קורצען זכרון. אלעס ווערט ביי איהם אין קאפ אויב ניט אויסגעמעקט, על־כל־פנים פארשוואומען. נאר פון צייט צו צייט שפראצען ארויס יחידים וועל־כע פארמאגען א מעכטיגען כח־הדמיון וואס מאכט זיי פעהיג אויפצונעמען דעם ריכטיגען שמערץ, גלייך ווי זיי וואל־טען דאס אליין דורכגעמאכט.

שווארצבארד געהערט צו די ווייניגע. ער פיהלט אין זיין אייגען פלייש און בלוט דעם צער פון גאנצע דורות וואס זיינען געפיהרט געווארען צו דער שחיטה ווי שעפסען. ער לייענט וועגען דער אינ־קווזיציע, וועגען די שחיטות פון די קרייץ־וועגען גזרות ת"ח ות"ט און זיין הארץ קרענקט, זיין בלוט קאכט און ברויזט.

און דעם דאזיגען אידען קומט אויס צו זיין אן אקטיווער טחיילנעמער אין דער לעצטער וועלט־קריעג און ביי זיין די שוידערליכע שחיטות פון דער דרי־טער היידאמאטשעגע.

די וועלט, הייסט עס, ריהרט זיך ניט פון פלאץ. זי איז דזעלבע ווי אין 10טען אין 14טען און אין 17טען יאהרהונ־דערט. מען קוילעט אויס הונדערטער טויזענדער אידען, מען פייניגט, מען באדעקט זי מיט שאנד און שפאט, און די ציוויליזירטע וועלט בלייבט גלייכגיל־טיג, טויב צו דער גרעסטער טראגעדיע פון אונזער דור היתכן?!

און אין דעם "בעל החלומות" (ווי שווארצבארד רופט זיך) שפרינגט אויף דער איש־המעשה, דער רעוואלוציאנער, ביי וועמען די אויגען שפייען מיט פייער און עס ציטערט דער שטייפער פויסט.

און פאר זיין גייסט שפאנט דורך אן אנדער מחנה אידען: יותנו מגוש־חלב מיט זיינע קנאים, בר־כוכבא, יהודית... אידען וואס האבען געקעמפפט, אידען וואס האבען פארזוכט פון דעם שטאר־קען וויין פון נקמה...

"איך הייס ניט מעהר שלום, רופט מיך נקמה".

צו א געשיכטע געשריעבען מיט איי־גען בלוט, זאל צוקומען א בלעטעל גע־שריבען מיט דעם בלוט פון דעם פיינד...

* * *

איך זיץ נעבען שווארצבארד'ן און מיר בלעטערען זיינע כתבים. ער פאר־מאכט ניט דאס מויל, ער שפרודעלט ווי א קוואל און קאן זיך אויף קיין רגע ניט מסיח זיין פון "זיין געשיכטע"....

— שלום, ווי טוט עס א איד אזא זאך? ווי האט מען דאס הארץ?...

— וואס דענקט איהר, אז איך בין טאקע א רוצח?.. איך האב מיר געמאכט הארץ און געוואלט ווייזען אז א איד קאן זיין שטארק...

"איהר האט געזעהען, ווי איך בין געזעסען אין געריכט? בשעת איך האב דערצעהלט וועגען מייז טהאט פון דעם 25טען מאי, האב איך מיך איינגעהאל־טען מיט אלע כחות, אז איך זאל ניט אויסברעכען אין א געוויין.... דער אמת'ן בין איך גאר א בעל־בכי. מיין פרוי רופט מיך "אידענע". אין טעאטער, ביי פאטעטישע מאמענטען, גיסען זיך ביי מיר טרעהרען פון די אויגען.... אבער דא האב איך געוואלט זיין קאנסעקווענט ביז'ן סוף איך האב מיר געשטיקט פון טרעהרען, און ניט איין מאל האב איך איבערגעריסען מיין ווארט, ווייל מיין האלז איז געווען פאלשטענדיג פאר־לייגט".

"אבער זיי האבען מיינע טרעהרען ניט געזעהען!" ענדיגט ער מיט א אויפ־ריכטיגער פרייד.

— איך שטעל מיר פאר, זאג איך איהם, מיט וואס פאר אן אומגעדולדיג־קייט איהר האט דורכגעלעבט דעם לעצ־טען טאג פון פראצעס, דערהויפט בשעת מען האט אייך אוועקגעזעצט ווארטען אין "אייער" צימער און די דזשורי זיי־נען אוועק אין זייער בארטונגס־זאל,

— איידער מען האט אייך צוריקגע־בראכט אין געריכט, כדי אייך מיטצו־טיילען דעם אורטייל...

— גלויבט מיר, אז איך בין געווען פאלשטענדיג רוהיג, צו מיר איז צוויי מאל אריינגעלאפען אין צימער טארעס' געהילף מעטער ווייל־גודשא, מיך גענו־מען קושען, האלזען און בעטען, אז אויב מען וועט מיך פאראורטיילען זאל איך חלילה ניט פאלען אין חלשות, ניט צעפלעטשט ווערען, ניט אראבפאלען ביי זיך...

"איך האב זיין אנגסט ניט פארשטא־נען. נו, וואס איז אז מען וועט מיך פארמשפט'ן?! אזוי פיעל קרבנות איז דישע, איז נאך א קרבן... ווען איך זאל געווען פארמשפט ווערען צום טויט, וואלט איך געווען געצייגט דער וועלט ווי אזוי א איד קאן געהן צו דער גיליא־טינע...

"איהר ווייסט, אז דריי סאלדאטען וואס האבען מיט מיר צוזאמען געדיענט זיינען געקומען צו פאהרען אין א אוי־טא אזש פון עקס־לע־בען, כדי מיך צו באגריסען מיט מיין באפרייאונג...

איינע, א אלטיטשקע פון 73 יאהר, וואס האט איהם קיינמאל ניט געזעהען האט דערהערט אז ער געפינט זיך ביי א פריינד. האט זי געבעטען אן ערלויב־ניש איהם אנצוקוקען און דערביי צו־געגעבען: "איך וועל נאך לעבען א 20 יאהר דערפאר וואס איך האב איהם גע־זעהען".

א דזשורי־מאן וואס האט איהם באר־פרייט האט איהם געזוכט 5 טעג ביז ער האט איהם ענדליך געפונען. ער האט זיך ניט געקענט באראהיגען ביז ער וועט איהם דריקען די האנד.

דאס פראנצויזישע פאלק האט תופס געווען דעם ענין.....

די שווארצבארד מעמואראן וועלען זיך אנהויבען מיט א רייהע דאקומענ־טען און בריעף וואס האבען א דירעק־טע שייכות צו זיין פראצעס: דערדעס וואס ער האט, איבער פארשיעדענע טעמים, ניט געהאלטען פאר דעם גע־ריכט, זיינע היסטארישע בריעף צו זיי־נע קרובים און בעקאנטע, באלד נאך דעם מארד־טהאט, וואו ער זוכט זיי צו ערקלעהרען די מאטיוען פון זיין אקט, זיינע ווענדונגען צו די דריי דאקטוירים, וועלכע דאס געריכט האט געשיקט, כדי אונטערצוזוכען זיין גייסטיגען צושטאנד, זיינע ערקלעהרונגען פאר דעם פארטיי־דיגונגס־קאמיטעט וועגען זיין לעבענס־

סאַבוויי סטרייק־ברעכער האָבען געגעבען צו 14 פונט פלייש א טאָג

דער קורצער און דורכגעפאַלענער סאַבוויי סטרייק דעם זומער פון 1926 האט געקאָסט די אינטערבאָרא קאָמפּאַני 121,865 דאָלאַר אויף אויפצוהאַלטען דיסטרייק ברעכער און די ספּעשעל גארדס. דיעזע סומע איז פון דער קאָמפּאַני איבערגעגעבען געווארען אין אחר פּרעזיעלען בעריכט צו דער סטייט טראַנזיט קאָמישאָן. די מעהרסטע געלדער פון דער סומע, ווי עס ווערט דער צעהלט אין דעם בעריכט, איז אוועק אויף עסען פאַר די סטרייק־ברעכער. לויט דעם בעריכט קומט אויס, אז יעדער סטרייק ברעכער האט אויפגעגעסען 14 פונט פלייש א טאָג. ווי עס שיינט, ווייען די סטרייק ברעכער, די אלטע אינטערבאָרא ארבייטער אזוי גוט ווי די נייע געווען אויסגעהונגערט פון יאָהרלאַנג און דורך די 26 סטרייק טעג האבען זיי געגעסען צו 14 פונט פלייש א טאָג.

די איינענדערמאַנטע סומע ווערט פון דער קאָמפּאַני אריינגערעכענט אלס א רעגעלער עקספּענס אויף צו אפּערירען די סאַבוויים און דאס מיינט פאַקטיש, אז די שטאָדט ניו יאָרק וועט אינדירעקט מיטען גוט מאַכען דיעזע זאַנדערבארע סטרייק עקספּענסעס. דאס איז דערפאַר, ווייל לויט דעם קאָנטראַקט מיט דער שטאָדט דארף די קאָמפּאַני פריהער ארונטערנעהמען פון די סאַבוויי איינגאַהמע די עקספּענסעס צו אפּערירען די סאַבוויים און נאַכהער ערשט, אויב עס בלייבט געלד דארף זי צאָהלען די שטאָדט די אינטערעס אויף די מיליאָנען דאָלאַר, וואס עס האט געקאָסט די שטאָדט אויפצובויען די סאַבוויים.

נייטהען פערעלמאַן, דער לאַיער פון דער אמעריקאַן פעדעריישאָן פאַרמענס יוניאָן, האט שטאַרק קריטיקירט דיא אינטערבאָרא פינאַנס רעפּאַרט פון סטרייק און פאַדערט, אז די טראַנסיט קאָמישאָן זאָל מאַכען א גענויע אונטערזוכונג.

דער סאַבוויי סטרייק פון 1926 איז דאָן ארויסגערופען געווארען פון אַן אינדיפּענדענט יוניאָן וואס איז געווען געגרינדעט פון א גרופּע סאַבוויי ארבייטער. דער סטרייק איז דאָן ארויסגערופען געווארען אויס פערצווייפלונג און איז שנעל אונטערדריקט געווארען און דיעזע נייע אינדעפּענדענט יוניאָן איז באלד נאָך'ן סטרייק צופאַלען געווארען.

450 יתומים אונטער אויפזיכט אין פּאַלעסטינא

449 יתומים שטעהען נאָך אלץ אונטער שוץ פון דער יתומים־קאָמיטע אין פּאַלעסטינע, וועלכע טוט איהר ארבייט הויפּטזעכליך מיט די מיטלען פון דער ד. ד. ק. לויט א באריכט וואס די קאָמיטע האט נאָר וואס געקראָגען פון מיס סאַפיא בערגער, אמעריקאַנער אייפזיעהערין איבער דער ארבייט.

די צאָהל יתומים אונטער אויפזיכט אין פּאַלעסטינע איז אין משך פון ערשטען האלבען יאָהר 1927 געפאַלען פון 486 אויף 449, און די קינדער געפינען זיך אין פאָלגענדע פּלעצער: ירושלים — 334, יפו — 19, חיפה — 16, טבריה — 38, בית גן — 9, צפת — 22, און דמשק 11.

דער אויפהאַלט פון די קינדער איז משך פון דעם האלבען יאָהר האט באַטראָפען 7190 פונט, אויף וועלכע די ד. ד. ק. האט בייגעשטייערט דעם גרעסטען טייל — איבער 500 פונט. פון דער "הדסה" ארגאַניזאַציע אין ארייגעקומען 1788 פונט און דאָס איבעריגע — אין קלענערע סומען פון אנדערע ארגאַניזאַציעס.

ביאַליסטאָקער האָבען נעכטען געפייערט א שעהנעם יום טוב

250 פּראָמינענטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, פאַרטרעטער פון אלע ביאַליסטאָקער סאָסייעטיס און פון אלע שיכטען פון דער לאַנדסמאַנשאַפט האָבען געפייערט דעם 30 יאָהריגען יובילעאום פון דער ביאַליסטאָקער בקור חולים. גרויס [illegible] אלע אנוועזענדע פאַר'ן גע־ביאַליסטאָקער מושב זקנים איסט בראָדוויי.

דערביי איז אויך רעפאָרטעט געווארען אז א סומע פון 25 טויזענד דאָלאַר איז שוין פאַראַן פאַר'ן פאָנד פון 100 טויזענד דאָלאַר וואס איז נויטהיג, און אז די גאַנצע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט איז גרייט דורכצופיהרען דעם פּלאַן פון דער ביאַליסטאָקער האוס פאַר זקנים און זקנות.

א טיפען רושם האט געמאַכט די ערקלעהרונג פון די פאַרשטעהערינס פון דער ליידיעס אוקזיליערי פון צענטער וועלכע האָבען איבערגעגעבען ביים באַנקעט טויזענד דאָלאַר פאַר בקור חולים ארבייט און האָבען אויך פערזיכערט זייער פולע שטיצע פון דער צוקונפט. עס זיינען אויך אריינגעקומען אנדערע דאַניישאָנס פון סאָסייעטיס און פון יחידים וועלכע וועלען קוויטירט ווערען אין דער ביאַליסטאָקער שטימע וואס וועט געקסטען מאָנאַט ערשיינען.

צווישען די רעדנער דעם אוועגט זיינען געווען מר. פּיטער וויערניק רעד. פון "מאָרגען זשורנאַל", רבי ח. בראַדסקי, חאַנ. רושאַזעף בראַנדעס, מר. ראַלף וויין דער טשערמאַן פון מושב זקנים קאָמיטעט מר. דייוויד אייזיקס דער פּרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער און בקור חולים, דר. לואיס בערנשטיין, מרס. איידע איידאַס פּרעזידענט פון דער ליידיעס אוקזיליערי, מרס. ראוזע אלבערט די פּרעזידענטין פון די ביאַליסטאָקער ליידיעס אייד סאָסייעטי, מר. י. ווינטרויב דער טשערמאַן פון באָארד אף דירעקטאָרס פון צענטער מר. ד. ל. רובינשטיין דער אלטער סעקרעטאַר פון בקור חולים און אנדערע.

עס איז אויך געווען א גרויסאַרטיגער קאָנצערט אין וועלכען עס האָבען זיך בעטהייליגט דער בעוואוסטער קאָנטאָר ב. לעוויט, די פאָלקס זינגערין מאַראַ זאַלים און דער פּיאַניסט מר. הערמאַן זאַלים. (*

פאַר אייער
טהענקסגיווינג דינער

פרישע פּרינט
פּוטער
פונט קאַרטאָן 59ס.

בעסטע קוואַליטי
פאַטייטאָס
מעין 5 פונט 13ס. | לאַנג איילאַנד 5 פונט 15ס.

סטענדאַרד ברענדס
מעהל - - 24½ פונט בעג $1.13
פאַמיליע מעהל "אי און פּי" 24½ פונט בעג 99ס.

קרעענבערי סאָוס באָג סוויטס קען 23ס.

ר. און ר. פּלאָם פּודינג פונט קען 25ס.

פיינסטע קוואַליטי נייער קראָפּ נים

געמישטע נים פונט 29ס. | עמאָנדס ווייכע שעלס פונט 35ס.

וואַלנאָטס גרויסע באַדער פונט 35ס. | בראַזיל נים גרויסע פּלייזשינע פונט 29ס.

טיש גאַשעריען

דראָמעדאַרי דעיטס	פּעקערזוש	20ס.
דעיטס מיט נים פון אויבען	2 פּעק.	15ס.
דראָמעדאַרי דעיטס מיט קערנער	2 פּעקערזשעס	15ס.
האַלאַווי געשטאָפּטע דעיטס	פונט	29ס.
פיוז גרעיפּ דזשוס	פּאינט באַטעל	19ס.

זאַכען פאַר דער קיך

נערייניגטע ווייניפּערלעך	פּעקערזוש	14ס.
בעלל'ס פאַלטרי סיזאָנינג	פּעקערזוש	9ס.
סעידוש אָדער טהאַים	פּעקערזוש	5ס.
מאַרזשאַראַם בלעטער	פּעקערזוש	5ס.
ר. און ר. פּלאָם פּודינג	אינד. סייז	10ס.
דזשעלאַטין דעווירט "אי און פּי"	3 פּעק.	20ס.

פענסי פאַמפּקין "אי און פּי" ברענד 2 גרויסע קענס 25ס.

פרוט קעיק — אין דעקאָרירטע באַקסעס וואָרד'ס

ראוסס		וואָרד'ס	
קוויין ענן	2 פונט באַקס $1.45	פאַראַדיז	2 פונט באַקס 10 אונץ $2.25

סאַנשיין האידראָקס קרעקערס רעגולאַר פּרייז 10ס. פּעקערזוש 3 פּעקערזשעס 25ס.

איהר וועט אויך דאַרפען אט די זאַכען פאַר'ן דינער!

געשטאָפּטע אָליווען	באַטעל	25ס.	פענסי עפּעל סאָוס "אי און פּי" 2 קענס 25ס.
פליינע אָליווען	באַטעל	17ס.	גאָלדען בענטאַם קאָרן "אי און פּי" קען 19ס.
דעל מאַנטע	מיט קערנער אָדער אָהן קערנער	ראָזינקעס 2 פּעק. 25ס.	פענסי סוויט קאָרן "אי און פּי" קען 17ס.
דעל מאַנטע פיטשעס	נוס. 2 קענס	18ס.	פיוז פּריזערוווס פּרוט אסאָרטירטע פלייוואָרס "אי און פּי" 16 אונץ דזשאַר 25ס.
דעל מאַנטע צוריקטע פּאינאַפּעל	נוס. 2 קענס	19ס.	גרענד מאַדהער'ס ברויט קלענער לאַבען 5ס. גרויסער לאַבען 8ס.
מאַראַסטשינא טשערים	8 אונץ באַטעל	18ס.	מאַנהעטען סוויט מיקסד פּיקעלס דזשאַר 29ס.

סמירנא פייגען 2 ½ פונט פּעקערזשעס 25ס.

יוקאָן קלאָב דזשינדזשער אייל 3 באַטלעס 25ס. קיין באַטעל דעפּאָזיט

גאַנצע מילך טשיעז פונט 35ס.

קליקאָ קלאָב דזשינדזשער אייל קיין באַטעל דעפּאָזיט באַטער 14ס.

דראָמעדאַרי לעמאָן אָדער אָרענדזש שאַלעכץ ¼ פונט פּעק. 13ס.
דראָמעדאַרי ציטראָן שאַלעכץ ¼ פונט פּעקערזוש 18ס.
בליו ריבאָן מעיאָנעיז - - - 8 אונץ דזשאַר 23ס.

פרוכטען און גרינסען פאַר'ן דינער

קרענבעריעס	פונט	19ס.	עפּעל צו עסען 3 פונט 28ס.
סוויט פּאָטייטאָס	3 פונט	10ס.	קאָך עפּעל 3 פונט 19ס.
געלע טוירניפּס	5 פונט	12ס.	זאַפטיגע אָרענדזשעס 6 פאַר 25ס.
ווייסע ציבעלעס	3 פונט	17ס.	סעלערי הערצער באַנטש 15ס.

סטאָרס זיינען פערמאַכט דעם גאַנצען טהענקסגיווינג טאָג — זיינען אָפען מיטוואָך אָוועגד ביז 9 אוהר

The Great ATLANTIC & PACIFIC Tea Co.

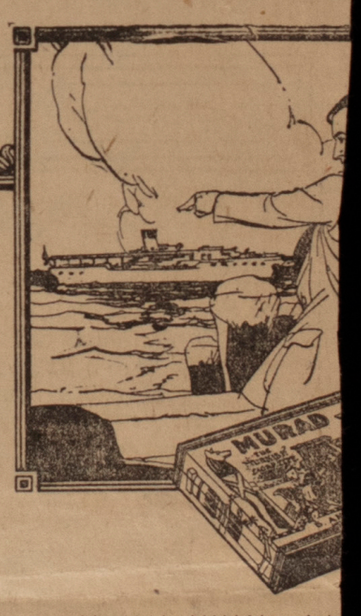

ער מענש איז א
שיף און אויף א
ערעט...

פען ביי די מעהרסטע פון
דער צעהנטער מענש איז
ע ליניעס פון דער אויסער-

די מעהרסטע מענשען רוי-
אבער נאָר איין מענש פון
אויף טאבאק.

פון צעהן איז מיוראד בע-
א מבין אויף טאבאק... ער
ינעם טעם... דעם זעלטע-
ם פּועל-יוצא פון אויסקליי-
טאבאק סאָרטען פון דער

MUR

רגעוועהנליכער סר־
ר דעם אויסערגע־
מאַן. וועל כ ע ר
ער איז בערעכטיגט
רע זאַכען אין לעבען.

72478

THE UKRAINIAN BULLETIN

PUBLISHED
Semi-Monthly
by
THE UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA

Office: 302 West 13th Street, New York 14, N. Y. • Telephone: ALgonquin 5-2328

Vol. XI, Nos. 7-8 (239-240) April 1 — April 15, 1958 $2 a Year — 10 Cents a Copy

UCCA Intervenes With French Embassy in Matter of Anti-Ukrainian TV Slur in Paris

WASHINGTON, D.C.—Two officials of the Ukrainian Congress Committee of America intervened officially with the French Embassy on April 1, 1958, in the matter of the anti-Ukrainian TV program in Paris which dishonored the memory of Simon Petlura, former head of the Directorate of the Ukrainian National Republic and commander-in-chief of the Ukrainian army.

Dr. Lev E. Dobriansky, UCCA national chairman, and Dmytro Halychyn, UCCA president, submitted a lengthy memorandum to the French Ambassador in which they emphasized the injustice done to the Ukrainian people by the presentation of the communist-inspired French TV program against Simon Petlura. They proposed that the Ukrainians be given the opportunity to present a true picture of the life of this Ukrainian anti-communist hero.

The UCCA officials were assured that the affair would be thoroughly investigated, and were told that many protests of the same nature had been received from various Ukrainian-American communities. A copy of the UCCA memorandum was also sent to the State Department's Western European Division desk. (*Concluded on Page 7*)

P. Plevako has been [illegible] protest activities.

Similar protest actions have been undertaken by Ukrainian organizations in Germany, Great Britain, Canada and South America.

POLISH REVIEW PROTESTS CALUMNIATION OF PETLURA

PARIS.—The well-known Polish-language review, *Kultura,* appearing in Paris, in its issue for April 1958, said editorially:

"On February 28 of this year the French television produced a program which revived the trial of Schwarzbard, who in 1926 assassinated Simon Petlura, the Commander-in-chief, in Paris. This program was a sort of an apotheosis of the murder of the leader for independence of the Ukrainian people.

"There is no doubt that there exist international forces which are interested in compromising the Ukrainian independence movement. *Ataman* Petlura *had to die* in 1926, inasmuch as at that time it was feared that the liberation problem in Ukraine might become a live issue and today—when the Soviet bloc is being riddled by fissures, such as the Polish 'October,' the Hungarian uprising, the trial of Harich, the upheavals at the universities of Kharkiv and Kiev—an attempt is being made to *kill the legend* of the *Ataman.*

"It is a double tragedy that this secret game is being attempted with the use of Jewish hands. The organizers of this program have not taken into account the fate of the *Jewish* population in Ukraine and Eastern Europe, in the same manner as their fate was not taken into account in 1926.

[illegible] was anti-Ukrainian;

THAT the said program was contrary to historical truth and intentionally falsified historical facts;

THAT the said program disparaged the honorable name of the Head of the Ukrainian Democratic Republic and Commander-in-Chief of the Ukrainian Army, Simon Petlura, slandered the Ukrainian people and their struggle for independence;

THAT the assassin of Simon Petlura, S. Schwarzbard was presented on the said program, not as an agent of Communist Russia, but as a victim and glorified hero, who together with a known communist leader, H. Thorez, defended humanity;

THAT the misrepresentation confuses and creates hostile feelings among the French towards Ukrainians and their struggle for liberation from the Russian Communist yoke;

THAT the said program purposely sabotaged the Ukrainian liberation attempts to gain support for their fight among the free nations especially the French, with which Rus-Ukraine had friendly relations, since Kievan Princess Anna became the wife of King Henry and Queen of France in the eleventh century.

THEREFORE, *we* American Ukrainians protest and demand an immediate investigation as to who master-minded the said program in the interest of International Communism and; we demand satisfaction for the damage inflicted upon the Ukrainians in exile and the whole Ukrainian nation, which stands as a bulwark in the struggle against Moscow-Communist imperialism.

V. Borovyk, chairman of Rally; *J. Lesawyer,* delegate of the Ukrainian Congress Committee of America; *R. Huhlevych,* president of the United American Ukrainian Organizations of New York City, Branch UCCA; *W. Riznyk,* delegate of the Central Executive Committee of the Organization for the Rebirth of Ukraine; *I. Yurchenko,* delegate of the Central Executive Committee of the Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine.

Editorial

TOWARD A WORLD ANTI-COMMUNIST UNITY

From March 20 to March 25, 1958, a Preparatory Conference, attended by representatives of non-governmental anti-communist organizations from 65 nations of Asia, Europe, South and North America, was held in Mexico City with the laudable and meaningful intent of preparing a first world anti-communist congress for freedom and liberation in the near future.

Needless to say, the urgency of such a gathering was never more evident than now, when the communist forces under the direction

the shortest possible time and direct them to any objective or purpose it might choose without any internal opposition or difficulty. It finances with ease world-wide movements and subversive activities not only in the so-called neutral countries, but in the countries with democratic anti-communist governments as well.

On the other hand, the free countries, even if they are formally banded together in mutual defense pacts and systems, such as NATO, SEATO and the Baghdad Pact, are hampered by perpetual dissensions, lack of uniform policies and objectives, and above all, the necessary funds without which no anti-communist venture or project can be forcefully implemented.

PAUL V. HRYCAK, 33 DIES AFTER ILLNESS

NEW YORK.—Paul V. Hrycak, 33, Ukrainian-born assistant librarian in the Slavonic Division of the New York Public Library, died here April 2 following a brief illness.

The author of a monograph in Ukrainian on the Halych-Volhynian principality which is soon to be published, Mr. Hrycak was working for a Ph. D. degree at Fordham University under Prof. Oscar Halecki. He had passed his oral examination with distinction and was preparing a thesis on Prince Mikhail Glinsky (16th century) prior to his death.

He was considered one of the ablest young historians in the field of Eastern European history, and had published many articles on this subject in Ukrainian periodicals including *Kiev, Suchasna Ukraina* and *The Ukrainian Quarterly.*

Mr. Hrycak was born in Peremyshl, Western Ukraine, in 1925 and attended elementary schools there. He graduated from the *gymnasium* (high school) in Yaroslav during World War II and subsequently pursued university studies in Munich. In 1950 he emigrated to the U.S., and not long after received a Master's degree in history from the University of Minnesota and a degree from the university's Library School. From 1955 to 1957 he was librarian at the Brooklyn Public Library. He was a member of the Ukrainian youth organization *Plast,* and assisted in the research and publishing work of the Ukrainian Academy of Arts

UCCA Intervenes With French Embassy in Matter of Anti-Ukrainian TV Slur in Paris

(*Concluded From Page* 1)

[EDITOR'S NOTE: *The text of the UCCA memorandum to the French Embassy in Washington is reproduced elsewhere in this issue of* THE UKRAINIAN BULLETIN.]

French Ambassador Promises Investigation of TV Program

DETROIT, Mich.—A "thorough investigation" of the French TV broadcast which smeared Simon Petlura, former head of the Directorate of the Ukrainian National Republic and commander-in-chief of the Ukrainian army during the Ukrainian National Republic's struggle against Communist Russia, has been promised by the French Ambassador to the United States.

Havre Alphand, the French Ambassador, gave the assurance in a letter sent on March 24, 1958, to Dr. Denys Kvitkovsky, president of the Detroit chapter of the Ukrainian Congress Commitee of America.

Protest resolutions had been sent from various cities in the United States by Ukrainian organizations in defense of the good name of the Ukrainian patriot and hero.

WORLD-WIDE PROTESTS

In Paris a special Ukrainian citizens' committee under the chairmanship of P. Plevako has been coordinating all protest activities.

Similar protest actions have been undertaken by Ukrainian organizations in Germany, Great Britain, Canada and South America.

POLISH REVIEW PROTESTS CALUMNIATION OF PETLURA

PARIS.—The well-known Polish-language review, *Kultura,* appearing in Paris, in its issue for April 1958, said editorially:

"On February 28 of this year the French television produced a program which revived the trial of Schwarzbard, who in 1926 assassinated Simon Petlura, the Commander-in-chief, in Paris. This program was a sort of an apotheosis of the murder of the leader for independence of the Ukrainian people.

"There is no doubt that there exist international forces which are interested in compromising the Ukrainian independence movement. *Ataman* Petlura *had to die* in 1926, inasmuch as at that time it was feared that the liberation problem in Ukraine might become a live issue and today—when the Soviet bloc is being riddled by fissures, such as the Polish 'October,' the Hungarian uprising, the trial of Harich, the upheavals at the universities of Kharkiv and Kiev—an attempt is being made to *kill the legend* of the *Ataman.*

"It is a double tragedy that this secret game is being attempted with the use of Jewish hands. The organizers of this program have not taken into account the fate of the *Jewish* population in Ukraine and Eastern Europe, in the same manner as their fate was not taken into account in 1926.

"We are opponents of political murders and of the 'cult of blood.' They generate only fascism, be it brown or red. We are friends of the Jewish people, and the cause of the liberation of Ukraine is also our cause—therefore we deem it our duty to protest against such programs which are injurious to *both* peoples.

"In recognition of and respect for Supreme Commander Petlura, great patriot, revolutionary and Socialist, the Editorial Board of *Kultura* laid a wreath on his tomb on April 1 at Montparnasse Cemetery in Paris."

NEW YORK CITY UKRAINIANS PROTEST PETLURA SLUR

At a meeting of American Ukrainians assembled in New York City on March 16, 1958, *the following resolutions were adopted*—EDITOR.

Resolutions of New York City Ukrainians

WE, American citizens of Ukrainian descent, assembled at the National Protest Rally in New York City, March 16, 1958, unanimously resolved:

THAT the Parisian Television in its program on February 28, 1958, titled *To Your Souls and Conscience,* prepared on the basis of a skit by Claude Barm, was anti-Ukrainian;

THAT the said program was contrary to historical truth and intentionally falsified historical facts;

THAT the said program disparaged the honorable name of the Head of the Ukrainian Democratic Republic and Commander-in-Chief of the Ukrainian Army, Simon Petlura, slandered the Ukrainian people and their struggle for independence;

THAT the assassin of Simon Petlura, S. Schwarzbard was presented on the said program, not as an agent of Communist Russia, but as a victim and glorified hero, who together with a known communist leader, H. Thorez, defended humanity;

THAT the misrepresentation confuses and creates hostile feelings among the French towards Ukrainians and their struggle for liberation from the Russian Communist yoke;

THAT the said program purposely sabotaged the Ukrainian liberation attempts to gain support for their fight among the free nations especially the French, with which Rus-Ukraine had friendly relations, since Kievan Princess Anna became the wife of King Henry and Queen of France in the eleventh century.

THEREFORE, *we* American Ukrainians protest and demand an immediate investigation as to who master-minded the said program in the interest of International Communism and; we demand satisfaction for the damage inflicted upon the Ukrainians in exile and the whole Ukrainian nation, which stands as a bulwark in the struggle against Moscow-Communist imperialism.

V. Borovyk, chairman of Rally; *J. Lesawyer,* delegate of the Ukrainian Congress Committee of America; *R. Huhlevych,* president of the United American Ukrainian Organizations of New York City, Branch UCCA; *W. Riznyk,* delegate of the Central Executive Committee of the Organization for the Rebirth of Ukraine; *I. Yurchenko,* delegate of the Central Executive Committee of the Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine.